

กองทัพชาวพื้นเมืองที่ญี่ปุ่นสร้างขึ้นมานั้นมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือกองทัพญี่ปุ่นในการสกัดกั้นการรุกรานของกองทัพสัมพันธมิตรที่จะเกิดขึ้นในหมู่เกาะแห่งนี้ หน่วยทหารสำคัญที่ญี่ปุ่นสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1943 คือหน่วยกองกำลังป้องกันพิตุภูมิ หรือหน่วยเปตา (Peta : Pembela tanah Air) กองกำลังหน่วยเปตานี้ประกอบด้วยกำลังทหารชาวพื้นเมืองที่ได้รับการฝึกฝนอย่างดีจากญี่ปุ่นหลายกองพัน มีนายทหารญี่ปุ่นคอยควบคุมดูแล อบรมให้มีความจงรักภักดีต่อผู้นำ มีความกล้าหาญกล้าในการต่อสู้ มีความสามัคคีรักพวกพ้องอย่างเต็มที่ และมีความเด็ดขาดในการรับทุกรูปแบบ ผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับในกองกำลังหน่วยเปตานี้ระดมมาจาก ครู ผู้นำทางศาสนา และเจ้าหน้าที่ราชการทั่วไป ในบางกองพันญี่ปุ่นเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่อุดมการณ์ชาตินิยมอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในช่วงปลายสงคราม หน่วยเปตากลายเป็นหน่วยรบหลักที่ชนพื้นเมืองใช้ต่อสู้กับดัชต์ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และเป็นกองกำลังในการสถาปนากองทัพบกแห่งชาติอินโดนีเซีย (The Indonesian National Army) ในสมัยเอกราช ปี ค.ศ. 1944 ญี่ปุ่นอนุญาตให้องค์กัมมุจัดตั้งกองทหารของตนขึ้นมาเรียกว่ากองทัพฮิซบุลลอฮ์ (Hisbullah) คือกองทัพของฮิซลลอฮ์เข้าทำสงครามต่อต้านพวกนอกศาสนาชาวคริสต์เพื่อปกป้องชุมชนมุสลิมในหมู่เกาะแห่งนี้ ขณะเดียวกันรัฐบาลทหารญี่ปุ่นได้ปรับเปลี่ยนกรมกิจการคนพื้นเมืองของรัฐบาลดัชต์ให้เป็นกรมกิจการศาสนา จากเดิมที่มีนักวิชาการชาวดัชต์ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรม ได้เปลี่ยนมาแต่งตั้งให้ ฮาซิม อัซฮารี⁴ ดำรงตำแหน่งนี้แทน

การร่วมมือของนะฮ์ญะตุล อุลาม่า กับนักชาตินิยมเพื่อเอกราชอินโดนีเซีย

ประชาชนอินโดนีเซียต้องเผชิญกับปัญหาด้านการครองชีพจากการปกครองของญี่ปุ่นหลายด้าน พวกเขาตระหนักว่าญี่ปุ่นไม่มีความจริงใจเช่นเดียวกับชาวยุโรป เข้ามายึดครองอินโดนีเซียเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรของอินโดนีเซีย เช่น น้ำมัน ยางพารา ดีบุก ตลอดช่วงสงคราม และเมื่อสงครามใกล้จะสิ้นสุดลงญี่ปุ่นยังจำเป็นต้องระดมสินค้าทุกรูปแบบ แม้กระทั่งทองคำแท่ง และเศษเหล็กกลับไปยังประเทศเนื่องจากถูกตัดขาดความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ วิถีชีวิตของผู้คนต้องประสบกับความทุกข์ยากเดือดร้อนมากขึ้นเป็นลำดับ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1944 เกิดปัญหาการขาดแคลนอาหารทั่วเกาะชาว ชาวน้ำไม่มียาอาหารแม้แต่เสื้อผ้าสวมใส่แถมยังถูกเกณฑ์แรงงานเพิ่มขึ้น ชาวนานบางส่วนของเกาะชาวถูกบังคับเกณฑ์แรงงานไปยังดินแดนภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่นเพื่อทำงานก่อสร้าง และผลิตอาหารเลี้ยงกองทัพญี่ปุ่นในอิเรียน จาบา ในซาม และโนมมา⁵ การปกครองของญี่ปุ่นสร้างความคับแค้นใจให้กับชนพื้นเมืองผู้ทุกข์ทรมาน

⁴ ไร่เองเดียวกัน, 286-287.

⁵ รายละเอียดเกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานจากชาวนาได้ใน Sato Shigeru, *War, Nationalism, and Peasants : Java Under the Japanese Occupation, 1942-1945* (Singapore : Chong Moh Offset Printing Pty Ltd, 1994), 154-204.

ประชาชนตั้งความหวังเฝ้ารอเอกราชที่ได้รับการบอกเล่าจากกลุ่มนักศึกษาตินิยม และเตรียมพร้อมให้ความร่วมมือเพื่อปลดปล่อยตัวเองจากการเป็นอาณานิคม

เมื่อกระแสเรียกร้องเอกราชจากชนพื้นเมืองรุนแรงขึ้นพร้อมกับแนวโน้มความพ่ายแพ้ให้กับสัมพันธมิตรปรากฏออกมา รัฐบาลญี่ปุ่นเริ่มคิดจะมอบเอกราชแก่อินโดนีเซียตั้งแต่เดือนกันยายน ค.ศ. 1944 รัฐบาลญี่ปุ่นอนุญาตให้จัดตั้งสภาที่ปรึกษา (Sanyo Kaigi) เพื่อมอบเอกราชและคณะกรรมการสำรวจเตรียมการมอบเอกราชแก่อินโดนีเซีย (BPUPKI : Badan Penyelidik Usaha-Usaha Persiapan Kemerdekaan Indonesia หรือภาษาอังกฤษคือ The Committee for the Investigation of Indonesian Independence) อันเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการรวมองค์การต่างๆของประชาชนอินโดนีเซียเข้าด้วยกัน โดยมีจุดประสงค์ร่วม คือ เอกราช รัฐบาลญี่ปุ่นเชิญประชาชนกลุ่มต่างๆเข้าร่วม เป็นสมาชิกอาทิเช่น กลุ่มผู้นำมุสลิม กลุ่มผู้นำชาตินิยม กลุ่มผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มข้าราชการพื้นเมือง⁹ ภายในกลุ่มมุสลิมมีแกนนำองค์กร นะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ เข้าร่วมอยู่ทั้งสองหน่วยงาน นะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ เสนอว่ารัฐอินโดนีเซียที่กำลังจะเกิดขึ้นประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดีต้องเป็นมุสลิม และอิสลามควรเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐ กลุ่มผู้นำพื้นเมืองชาวพยายามประชุมเพื่อหาข้อสรุปถึงแนวทางแห่งรัฐอินโดนีเซียอย่างลับๆเนื่องจากมีความขัดแย้งทางแนวความคิดระหว่างกลุ่มอิสลาม และกลุ่มชาตินิยมตลอดระยะเวลาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน ค.ศ. 1945 กลุ่มอิสลามนำโดย กยาฮี บากัส ฮะดีคัสโม (Bagus Hadikusmo) กยาฮี อับดุล กะฮอร์ มุซอกีร์ (Abdul Kahar Muzakkir) กยาฮี อะบิคุซโน โตโกรซุโจโซ (Abikusno Tjokrosujoso) กยาฮี กีบังซอ (Kebangsaan) และกยาฮี วาฮิด อัซฮารี กลุ่มชาตินิยมนำโดย ซูการ์โน ฮัตตะ และซูโปโม (Supomo) กลุ่มอิสลามเสนอแนวคิดศาสนาอิสลามควรเป็นพื้นฐานของรัฐอินโดนีเซีย และเสนอว่าประธานาธิบดีควรเป็นมุสลิม อิสลามเป็นศาสนาของรัฐ ให้มีหน่วยงานทำหน้าที่เกี่ยวกับกฎหมายอิสลาม และให้วันศุกร์เป็นวันหยุดประจำชาติ แต่กลุ่มชาตินิยมไม่เห็นด้วยกับแนวคิดรัฐอิสลามของกลุ่มมุสลิม กลุ่มชาตินิยมเสนอว่าความเป็นรัฐเดียวกันไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับเรื่องศาสนา ฮัตตะ และ ซูโปโม เสนอว่ากิจการของรัฐควรแยกออกจากกิจการของศาสนา ศาสนาอิสลามอาจเป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซียแต่อินโดนีเซียทั้งหมดมิใช่มุสลิม ถ้าอินโดนีเซียเป็นรัฐอิสลามแล้วจะเกิดปัญหาชนกลุ่มน้อยตามมาภายหลัง ฉะนั้นสาธารณรัฐใหม่จะต้องไม่ยึดมั่นในศาสนาใดศาสนาหนึ่ง¹⁰

ความขัดแย้งทางแนวคิดระหว่างกลุ่มผู้นำชาตินิยมกับกลุ่มผู้นำศาสนาเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากในช่วงของการรวมตัวเพื่อเรียกร้องเอกราช แต่การถกเถียงกันระหว่างกลุ่มมุสลิมและกลุ่มชาตินิยม ซึ่งตอนแรกกลุ่มมุสลิมต่างเรียกร้องให้อินโดนีเซียเป็นรัฐอิสลามดำเนินการปกครอง

⁹ Bahtiar, Effendy, *Islam and the State in Indonesia* (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2003) 28-37.

¹⁰ Ibid., 28-37.

ภายใต้กฎหมายชะรีอะฮ์ ในขณะที่กลุ่มชาตินิยมคัดค้านแนวทางดังกล่าวเพราะเล็งเห็นถึงความหลากหลายที่มีอยู่อย่างมากมายในอินโดนีเซีย โดยเฉพาะเรื่องความเชื่อทางศาสนา และจะไม่สามารถทำให้อินโดนีเซียรวมตัวกันได้อย่างแท้จริง ต่อมาข้อเรียกร้องของฝ่ายมุสลิมได้ผ่อนคลายลงและสามารถประนีประนอมได้ท่ามกลางบรรยากาศแห่งความพยายามแสวงหาความร่วมมือระหว่างกันจนเกิดการเรียกร้องเอกราชจากญี่ปุ่น เดือนมีนาคม 1945 ทั้งสองกลุ่มทำข้อตกลงร่วมกันร่างกฎบัตรจาการ์ต้า (Jakarta Charter) หรือต่อมาก็คือรัฐธรรมนูญฉบับแรกของอินโดนีเซีย กำหนดให้ความเชื่อในพระเจ้าองค์เดียว และประธานาธิบดีต้องเป็นมุสลิม และปฏิบัติตามกฎชะรีอะฮ์ คือ แนวทางพื้นฐานแห่งรัฐอินโดนีเซีย และตกลงเลือกซูการ์โนให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี และยึดตะห์มาห์ที่รองประธานาธิบดี¹¹ กองทัพญี่ปุ่นเริ่มยอมให้คณะกรรมการสอบสวนเพื่อให้เอกราชแก่อินโดนีเซียประชุมอย่างเป็นทางการครั้งแรกปลายเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1945 การประชุมเตรียมการเพื่อเรียกร้องเอกราช วันที่ 1 มิถุนายน 1945 ซูการ์โนได้เสนอหลักปรัชญาศีล (Pancasila) ขึ้นเป็นอุดมการณ์พื้นฐานแห่งรัฐอินโดนีเซียเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้นภายในรัฐเอกราช ซูการ์โนแสดงทัศนะสนับสนุนหลักปรัชญาศีลของตนว่า “การจะก่อตั้งรัฐชาติอินโดนีเซียนั้นจะต้องหันกลับไปดูว่าอะไรคือพื้นฐานความเป็นประชาชาติอินโดนีเซีย “รัฐชาติอินโดนีเซีย” ไม่ได้มีความหมายแคบอยู่เพียงคำว่า “รัฐ” เท่านั้นแต่ยังหมายรวมถึงความเป็นมาอันยาวนานผูกพันบรรพบุรุษของพวกเรากับดินแดนแห่งนี้ ฉะนั้นรัฐอินโดนีเซียจะต้องสร้างความรู้สึกันว่าตนเป็นพวกเดียวกันในหมู่ประชาชนอินโดนีเซียด้วยหลักการพื้นฐาน 5 ประการ คือ “ความเคารพเชื่อถือนในพระเจ้าองค์เดียว ความมีมนุษยธรรมเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ความเป็นชาติเดียวกัน ยึดถือในระบอบประชาธิปไตย และความยุติธรรม”

การเลือกแนวทางแห่งรัฐอยู่ที่การตัดสินใจของกลุ่มผู้นำมากกว่าการเลือกของประชาชน การประชุมครั้งที่สอง 10 กรกฎาคม ค.ศ. 1945 คณะกรรมการได้กำหนดเขตแดนของรัฐใหม่และรับรองรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1945 15 สิงหาคม 1945 ญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้ต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ผู้นำอินโดนีเซียได้รับแรงกดดันจากกลุ่มคนหนุ่ม (The Pemuda) ให้ใช้ความรุนแรงเพื่อเรียกร้องเอกราชจากญี่ปุ่นส่งผลต่อการตัดสินใจประกาศเอกราชในเช้าวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ของซูการ์โน และมุฮัมมัด ฮัตตา และเปลี่ยน BPUPKI มาเป็นคณะกรรมการกลางแห่งชาติอินโดนีเซีย (KNIP) ประกอบด้วยสมาชิก 135 คน มีจุดประสงค์เพื่อจัดตั้งรัฐบาลใน 8 จังหวัด และให้รัฐบาลกลางตั้งอยู่ในชวา KNIP ยกเลิกข้อตกลงในกฎบัตรจาการ์ต้าสร้างความไม่พอใจอย่างมากในกลุ่มอิสลาม กลุ่มอิสลามมองว่ากลุ่มชาตินิยมไม่มีความจริงใจ และคำสัญญาของกลุ่มชาตินิยมได้ให้ความหวังที่ไม่เป็นจริง ภายหลังจากการประกาศเอกราชในวันที่ 17 สิงหาคม ปี ค.ศ. 1945 แล้วความขัดแย้ง

¹¹Indonesia : The National Revolution, 1945 - 1950 [online], accessed 20 January 2004 . Available from [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+id0030\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+id0030))

ระหว่างกลุ่มศาสนาอิสลาม และกลุ่มชาตินิยมยังคงดำรงอยู่และยากที่จะประสานเข้าหากันได้ เมื่ออินโดนีเซียตกอยู่ในสภาวะสงครามจึงเป็นลักษณะของการต่างลุกขึ้นมาต่อสู้กับกองกำลังดัตช์ที่กลับเข้ามาอีกครั้ง และบางครั้งก็เกิดการกระทบกระทั่งกันเองระหว่างชาวอินโดนีเซีย

บทบาทในการทำสงครามเรียกร้องเอกราชจากดัตช์

ช่วงระยะเวลาแห่งการทำสงครามเพื่อกอบกู้เอกราชระหว่างปี ค.ศ. 1945 -1949 กำลังพลของฝ่ายรัฐบาลสาธารณรัฐใหม่ (อินโดนีเซีย) ล้วนประกอบไปด้วยกลุ่มคนหนุ่มที่ได้รับการฝึกฝนมาจากหน่วยเปตา ขณะเดียวกันก็มีกองกำลังไร้รูปแบบ และนักรบจากที่ต่างๆ ที่ระดมมาจากมัสยุมิ และหน่วยของอิซบูลลอฮ์ ซึ่งผู้บัญชาการของหน่วยนี้ส่วนใหญ่ คือ อุลามาร์ ในองค์การนะฮ์ฎะตุล อุลามาร์

นอกจากนี้แล้วองค์การนะฮ์ฎะตุล อุลามาร์ ภายใต้การนำของ ฮาซิม อัซฮารี ประธานองค์การนะฮ์ฎะตุล อุลามาร์ ในอดีตคือผู้มีเข้าร่วมรบกับกองทหารมุสลิมอิซบูลลอฮ์ญี่ปุ่นได้เคยตั้งไว้ต่อสู้กับดัตช์ช่วง ค.ศ. 1945 - 1949 และยังมีส่วนในการให้ความช่วยเหลือด้านการทหารแก่รัฐบาลสาธารณรัฐใหม่ ด้วยการออกไฟต์วาในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 1945 เรียกร้องให้ชาวมุสลิมทุกคนที่มีความสามารถที่จะเข้าร่วมสงครามให้ออกรบในหนทางของอัลลอฮ์ หรือญะฮาด ฟิ สะฟิ ลิลลาฮ์ โดยไฟต์วาดังกล่าวจะระบุว่าออกรบในหนทางของอัลลอฮ์ดังกล่าว ถือเป็นภาระหน้าที่ตกแก่มุสลิมเพศชายทุกคนที่มีความสามารถ (ฟิรฎุ อัยน์) ไฟต์วาดังกล่าวมีผลให้กองทัพของฝ่ายรัฐบาลสาธารณรัฐได้เข้าประจัญบานกับทหารตะวันตกในสมรภูมิแรกที่กองทัพสัมพันธมิตรยกพลขึ้นบก ณ เมืองสุราบายา ในเดือน พฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1945 และกลายเป็นสงครามเพื่อเอกราชของชาติที่มีเสียงร่ำลือถึงความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ (ตักบีร์) ว่า อัลลอฮ์ อัคบัร ได้ดั่งกระหึ่มอยู่เป็นระยะเวลานานหลายปี จนกระทั่งเมื่อรัฐบาลดัตช์ยอมมอบเอกราชให้แก่อินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1949

ฮาซิม อัซฮารีผู้นำของ นะฮ์ฎะตุล อุลามาร์ ขณะนั้นได้ดำรงบทบาทแกนนำการต่อต้านในระหว่างปี ค.ศ. 1945 - 1947 ภายใต้ ฮาซิม อัซฮารี ได้ตัดสินใจประกาศญิฮาดเพื่อต่อต้านดัตช์ และชักชวนมิให้มุสลิมอินโดนีเซียเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ด้วยเรือของชาวดัตช์ การตัดสินใจลุกขึ้นมาต่อสู้กับดัตช์ของ นะฮ์ฎะตุล อุลามาร์ เกิดขึ้นจากความเห็นพ้องกันในหมู่มุสลิมขนบธรรมเนียมปฏิบัติโดยเฉพาะในชาตวันออกและชาวกกลางแต่มิได้ร่วมมือกับฝ่ายรัฐบาลสาธารณรัฐในขณะนั้น¹² ภายหลังที่ฮาซิม อัซฮารี เสียชีวิตไปแล้วกว่า 15 ประธานาธิบดีซูการ์โนได้กล่าวยกย่องผู้นำขององค์การนะฮ์ฎะตุล อุลามาร์ ในฐานะผู้เสียสละเข้าร่วมทำสงครามกับดัตช์ “อัซฮารีเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1947 เขาได้รับการยกย่องให้เป็นวีรบุรุษแห่งชาติเอกราช (Pahlawan Kemerdekaan Nasional) ปรากฏในมติของประธานาธิบดีเลขที่ 294/1964 แสดงถึงบทบาทของ

¹²Ibid.,75-76.

ผู้นำองค์กรนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ในช่วงสงครามเพื่อช่วยเหลือรัฐบาลทำการต่อสู้กับดัชนัชนบพาทของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์¹³

3.1.2 บทบาททางการเมืองยุคหลังเอกราช (1950 – 1973)

ภายหลังการได้รับเอกราชอย่างเป็นทางการจากดัชนัชนบพาทในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1949 แล้วกลุ่มผู้นำของสาธารณรัฐอินโดนีเซียที่กุมอำนาจทางการเมืองปกครองอินโดนีเซียในขณะนั้นต้องประสบกับการหาทางแก้ไขปัญหาคความตักต่ำทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางการเมืองของกลุ่มการเมืองต่างๆ และความไม่มั่นคงทางการเมือง กลุ่มผู้นำต้องหาแนวทางร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางการปกครองของสาธารณรัฐใหม่ กลุ่มผู้นำชาตินิยมหลายท่านผู้ชื่นชมกับแนวทางประชาธิปไตยตามแบบการปกครองในประเทศตะวันตก และอยากเห็นประเทศอินโดนีเซียมีรัฐบาลชนพื้นเมืองปกครองประเทศด้วยระบอบประชาธิปไตย ได้เสนอให้มีการใช้แนวทางการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในสาธารณรัฐอินโดนีเซียขึ้นครั้งแรกโดยมีซูการ์โนดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีประมุขของประเทศ

สภาพการสูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบมาตั้งแต่ยุคสงครามญี่ปุ่นมาถึงการปฏิวัติเอกราช ส่งผลให้ชาวต้องประสบปัญหาการผลิตอาหารไม่เพียงพอเลี้ยงดูประชากรขณะที่อัตราการเพิ่มของจำนวนประชากร และการกระจุกตัวของประชาชนในเขตเมืองมีสูงขึ้น และปัญหาเงินเฟ้อ ประชาชนตั้งความหวังว่ารัฐบาลใหม่ภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยจะสามารถแก้ไขปัญหาคความทุกข์ยากให้หมดไปได้ เพราะมีสัญญาณที่ดีทางการเมือง คือการเปิดกว้างการแสดงออกทางการเมืองอย่างเสรี ทำให้นักการเมืองฝ่ายพลเรือนได้หันมาจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมากมายหลายพรรคในจาการ์ต้า เช่นพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย (Partai Socialis Indonesia : PSI) นำโดย ซูตัน ซาห์รีร์ พรรคกรรมาชน (Partai Murba Proletarian : PMP) กลุ่มสมาชิพรรคสังคมนิยมผู้ชื่นชมแนวทางคอมมิวนิสต์ พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (Partai Kommunist Indonesia : PKI) ภายใต้การนำของ ไอดิติ (Aidit) กลุ่มผู้นับถือศาสนาคริสต์ได้รวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา 3 พรรคเพื่อต่อสู้กับกลุ่มมุสลิม ได้แก่ พรรคโปรเตสแตนต์ (Partai Protestant : PP) พรรคคริสเตียนอินโดนีเซีย (Partai Kristen Indonesia : Parkindo) พรรคคาทอลิก (Partai Katholik : PK) ¹⁴ ส่วนฝ่ายมุสลิมนั้นพรรคมัชยุมียังคงเป็นพรรคที่สามารถรวมองค์กรต่างๆของกลุ่มมุสลิมที่มีพื้นฐานแนวความคิดแตกต่าง และขัดแย้งเข้าไว้ด้วยกัน

¹³Zamakhshari Dhofier, *The Peasant Tradition : The Role of the Kyai in the Maintenance of Traditional Islam in Java* (Tempe, Arizona : Arizona State University , 1999),89.

¹⁴ภาวคด ทรงประเสริฐ, *อินโดนีเซีย:อดีตและปัจจุบัน* (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), 318.

ก. การดำเนินบทบาทในฐานะพรรคการเมืองนะฮ์ญะตุล อุลาม่า

กลุ่มนะฮ์ญะตุล อุลาม่า ได้เริ่มอุทิศตัวเข้ามาทำงานด้านการเมืองร่วมกับพรรคมัศยุมิ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1943 ทั้งที่มีพื้นฐานแนวความคิดทางศาสนาที่แตกต่างและขัดแย้งกันอย่างสุดโต่งระหว่างนักการศาสนาหัวก้าวหน้ากับนักการศาสนาแนวจารีต แต่พวกเขาจำเป็นต้องยุติความขัดแย้งกันเอาไว้ชั่วคราว และหันมาปรองดองกันเพื่อจุดประสงค์ร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองเพื่ออิสรภาพจากการตกเป็นอาณานิคม เมื่อการต่อสู้กับอาณานิคมคืบคลานสู่จุดลงเกราชของชาติมีความมั่นคง และการเปิดกว้างทางแนวคิดในยุคเสรีนิยมประชาธิปไตยได้กระตุ้นให้บรรยากาศแห่งการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระระหว่างมุสลิมกลุ่มต่างๆภายในพรรคมัศยุมิมีมากขึ้น บรรยากาศความขัดแย้งทางความคิดระหว่างมุสลิมหัวก้าวหน้าสมาชิกขององค์การมุฮัมมะดียะฮ์เดิมกับกลุ่มมุสลิมมุสลิมหัวอนุรักษ์ของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่า ได้หวนกลับมาอีกครั้งความขัดแย้งดังกล่าวมีส่วนทำให้มุสลิมนะฮ์ญะตุล อุลาม่า แยกตัวออกจากพรรคมัศยุมิ ช่วงระยะเวลา 8 ปีที่อยู่ร่วมกันภายในพรรคมัศยุมิมุสลิมสองกลุ่มนี้ต่างก็พยายามช่วงชิงอำนาจความเป็นผู้นำภายในพรรคมัศยุมิ อยู่แล้วนับยะของความขัดแย้งแฝงอยู่ในความคิดของสมาชิกทั้งสองกลุ่มอยู่ตลอดเวลาแต่ไม่แตกหักออกจากกันเพราะเงื่อนไขความร่วมมือทางการเมืองร่วมกัน

เหตุผลการแยกตัวออกมามีพรรคการเมือง นะฮ์ญะตุล อุลาม่า (Nahdaltul Ulama : NU) ของกลุ่มมุสลิมหัวอนุรักษ์ จากหลักฐานของกลุ่มผู้นำ นะฮ์ญะตุล อุลาม่า พวกเขาได้ชี้แจงว่าเหตุผลสำคัญ 3 ประการอันส่งผลให้การประชุมของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่า ในเดือนเมษายน ณ เมืองจัมบังมีมติให้ลาออกจากการเป็นสมาชิกของมัศยุมิ ประการแรก คือ กลุ่มมุสลิมหัวก้าวหน้าต้องการลดอำนาจของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าจากการประชุมพรรคมัศยุมิครั้งที่ 4 ได้มีมติออกมาให้เปลี่ยนแปลงสถานะภาพของสภาที่ปรึกษา (Majlis Syuro) จากเดิมที่เคยมีอำนาจเต็มในการกำหนดนโยบายของพรรคมัศยุมิให้ทำหน้าที่เพียงแค่ที่ปรึกษาของพรรคเท่านั้น สภานี้มีสมาชิกของนะฮ์ญะตุล อุลาม่า กุมอำนาจอยู่ ฉะนั้นนโยบายดังกล่าวมีขึ้นเพื่อต้องการลดบทบาท และอำนาจของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่า ในการออกมติ และการออกกฎระเบียบเพื่อกำหนดแนวทางของพรรคทุกเรื่อง การลดบทบาท และอำนาจของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่า ในมัศยุมิดังกล่าวทำให้ นะฮ์ญะตุล อุลาม่า มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหลือเพียง 8 ที่นั่งในสภาทั้งที่ นะฮ์ญะตุล อุลาม่า มีสมาชิกจำนวนมากอยู่ในพรรคมัศยุมิ กลุ่ม นะฮ์ญะตุล อุลาม่า ไม่พอใจการกระทำดังกล่าวมากเพราะทำให้เป้าหมายหลักของพวกเขา คือการเข้ามามีจำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรให้ได้มากที่สุดถูกขัดขวางจากสมาชิกกลุ่มหัวก้าวหน้า¹⁵

ประการที่สอง บรรดาผู้นำ นะฮ์ญะตุล อุลาม่า มีความรู้สึกตลอดเวลาว่าพวกเขาถูกมองด้วยความรู้สึกเหยียดหยามจากบรรดานักการเมืองผู้จบการศึกษาจากยุโรป และอเมริกาที่ไม่ใช่

¹⁵ Asmawi, PKB Jendela Politik Gus Dur (Yogyakarta : Titian Llahi Press, 1999), 14-15.

สมาชิก นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ในมัศยุมิ ความรู้สึกไม่พอใจกันระหว่างสมาชิกหัวก้าวหน้ากับกลุ่มผู้นำศาสนาของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ แสดงออกอย่างชัดเจนในการประชุมคณะรัฐมนตรีในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1952 พวกเขาได้รับการเหยียดหยามจากคณะรัฐมนตรียกเว้นรัฐมนตรีกระทรวงการศาสนาเพราะเป็นคนของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ กลุ่มรัฐมนตรีคูหมินการทำหน้าที่ปกป้องขนบธรรมเนียมของมุสลิมในชนบท และมองว่าสมาชิกของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ไม่มีความเหมาะสมจะมาเป็นผู้นำพรรคการเมือง พวกเขาเหมาะสมกับการเป็นผู้นำโรงเรียนสอนศาสนา และอิหม่ามประจำมัสยิดมากกว่า¹⁶

ประการที่สาม เกิดจากปัญหาความผิดพลาดในการทำงานของรัฐมนตรีกระทรวงการศาสนา วาฮิด ฮาซิมดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงการศาสนาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 ร่วมกับรัฐบาลถึง 4 ปี มัยก่อน นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ จะประกาศถอนตัว ออกจากการเป็นสมาชิกของพรรคมัศยุมิ ตลอดเวลาที่ทำงานในกระทรวงการศาสนาเขาได้รับการนับถือจากชาวมุสลิมชาวอย่างมาก แต่การทำงานร่วมกับคณะรัฐมนตรีชุดที่ 5 วาฮิด ฮาซิมต้องประสบปัญหาการสูญเสียอำนาจในการบริหารให้กับกลุ่มรัฐมนตรีหัวก้าวหน้า และมีปัญหาขัดข้องในการจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่มุสลิมอื่น โดนิเซียที่จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ในปี ค.ศ. 1951 ทำให้มุสลิมหลายพันคนไม่สามารถเดินทางไปมกกะฮ์ได้ ในฐานะรัฐมนตรีเขาต้องรับผิดชอบต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ความผิดพลาดดังกล่าวทำให้มุสลิมลดความเชื่อถือในตัววาฮิด ฮาซิมลง และเกิดกระแสการต่อต้านท่านในสภา

นอกจากปัจจัยทั้งสามข้อแล้วเหตุผลในการแยกตัวน่าจะมาจากความขัดแย้งทางสถานะภาพและบทบาทของ อุลาม่าห์ เป็นเหตุผลหลัก นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ต้องการให้มีการเพิ่มอำนาจให้แก่สภาอุลาม่าห์ หรือ ชุริยะฮ์ ให้เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจขาดภายในพรรค แต่แกนนำส่วนใหญ่ภายในพรรคซึ่งมีพื้นฐานการศึกษาทางสายสามัญ หรือทางโลก ต่างพากันไม่ยอมรับสถานะภาพพิเศษของอุลาม่าห์ จึงทำให้บรรยากาศความตึงเครียดบานปลายท้ายที่สุดส่งผลให้ วาฮิด ฮาซิม และสมาชิกนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ตัดสินใจลาออกจากคณะรัฐมนตรี และหันไปตั้งพรรคการเมืองตามแนวทางการคิดของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์¹⁷

¹⁶Ibid., 15.

¹⁷Barton Greg, Abdurrahman Wahid : Muslim Democrat, Indonesian President : A view From the Inside (Australia : University of New South Wales, 2002), 49-50.

นโยบายของพรรคคณะอิสลามอะฮ์ลุล อุลามาอ์

อะฮ์ลุล อุลามาอ์ ได้แสดงความชัดเจนในจุดยืนแนวความคิดทางศาสนา-การเมืองให้ประจักษ์ต่อประชาชนมุสลิมชาวไทยโดยมีอุดมการณ์พื้นฐานของอะฮ์ลุล อุลามาอ์ อยู่ 2 ประการดังนี้

1. มุ่งมั่นสนับสนุนให้มีการนำการตีความทางกฎหมายอิสลามมาปรับใช้ในสังคมมุสลิมอย่างสอดคล้องกับแนวทางของสำนักคิดทางนิติศาสตร์สำนักใดสำนักหนึ่ง ในสี่สำนักคิดที่สำคัญของนิกายซุนนี คือ ซาฟีอี อะนาฟี มาลิกี และฮัมบาลี
2. สนับสนุนให้มีการนำหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามมาประยุกต์ปรับใช้ในสังคม

เป้าหมายทางการเมืองของ อะฮ์ลุล อุลามาอ์ คือ ต้องการให้รัฐชาติวางอยู่บนพื้นฐานของอิสลาม รัฐต้องสร้างหลักประกันเพื่อปกป้องสิทธิพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ ให้อิสรภาพในการยอมรับนับถือศาสนา และอิสรภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่การแสดงความคิดเห็นนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่ทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย เป้าหมายทางการเมืองของอะฮ์ลุล อุลามาอ์ วางอยู่บนแนวคิดเรื่องความสงบ การประนีประนอม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การแก้ปัญหา และการปรับตัว มองว่าการมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนทุกกลุ่มอย่างยาวนานไม่สร้างอันตรายแก่อิสลาม อะฮ์ลุล อุลามาอ์ ได้ชี้ให้เห็นถึงความสามารถของพวกเขาต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างแนวทางของหลักปรัชญา และกฎบัตรจากคำมั่นเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดทิศทางของรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 เพื่อให้รัฐบาลคำนึงถึงความสำคัญของมุสลิม โดยเฉพาะเรื่องหลักความเชื่อพระเจ้า อันเกิดจากความใส่ใจของอะฮ์ลุล อุลามาอ์ วาฮิด ฮาซิมได้กล่าวถึงเป้าหมายสำคัญของอะฮ์ลุล อุลามาอ์ ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1953 ว่าเป้าหมายสำคัญของพรรคอะฮ์ลุล อุลามาอ์ คือการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนอิสลามในอินโดนีเซียให้ดีที่สุด¹⁸

การแสดงจุดยืนของกลุ่มผู้นำ อะฮ์ลุล อุลามาอ์ ดังกล่าวสร้างความประทับใจต่อกลุ่มนักการศาสนาอิสลามทั่วไป B.J. Boland เสนอว่าผู้นำของ อะฮ์ลุล อุลามาอ์ มีลักษณะร่วมระหว่างความเป็นนักขนบธรรมเนียมนิยม และนักชาตินิยมผสมกัน ภาพของความเป็นนักการเมืองมุสลิมอนุรักษนิยมดึงดูดให้บรรดาชาวยุโรปและอาหรับ ชื่นชมในแนวทางของพวกเขามากขึ้น

¹⁸ J. B. Boland, "The Struggle of Islam in Modern Indonesia (1950-1955)" in Reading on Islam in Southeast Asia ed. Ibrahim, Ahmad Siddique, Sharon and Hussain Yasmin (Singapore : Institute of Southeast Asia Studies, 1985), 137-142.

การเข้าสู่สนามเลือกตั้งทางการเมืองครั้งแรกของ NU

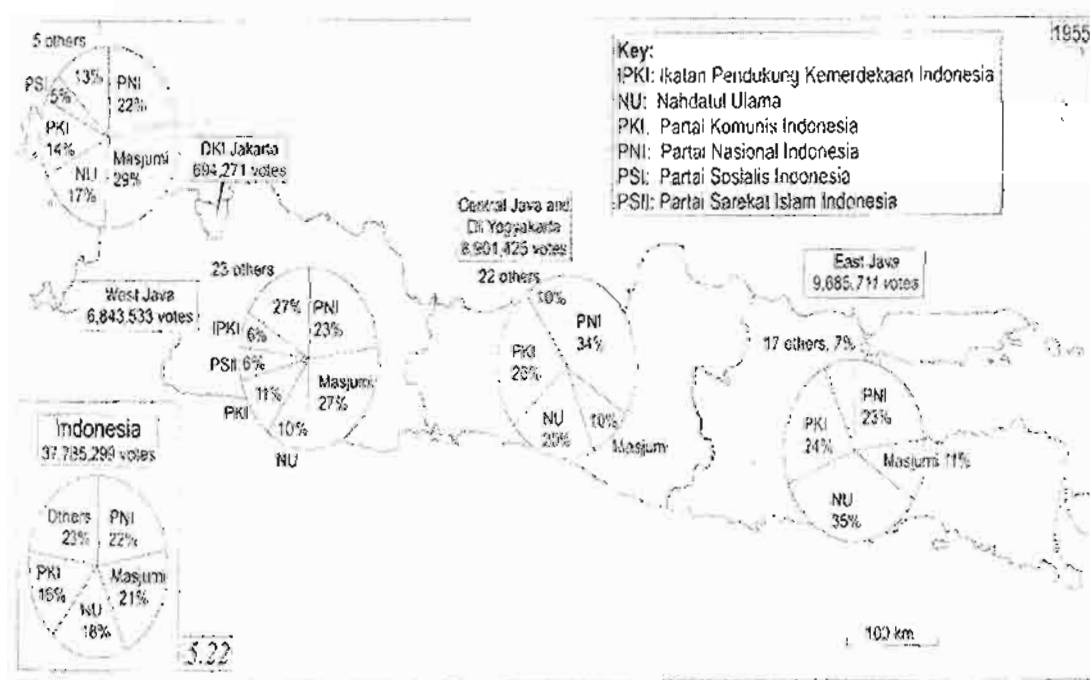
ภายหลังจาก นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ลาออกจากพรรคัมสยุมิแล้วพวกเขายังสามารถกลับเข้ามารักษาอำนาจทางการเมืองในฐานะพรรคร่วมรัฐบาลในยุคของนายกรัฐมนตรีอาลี ชัสโตรอ-มิดโจโจ (Ali Sastroamidjojo) กรกฎาคม ค.ศ. 1953 ถึง กรกฎาคม ค.ศ. 1955 ได้อีกครั้ง ช่วงระยะเวลานี้พรรคคอมมิวนิสต์พยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ เพื่อลดกระแสการต่อต้านจากกลุ่มผู้นำศาสนา และขยายเครือข่ายของสมาชิกเข้าไปยังพื้นที่ในชนบทได้สะดวกมากขึ้น เพราะฐานเสียงสนับสนุน นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ คือกลุ่มชาวนาในชนบท นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ยังคงแสดงบทบาททางการเมืองด้วยภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองที่มีความเป็นกลาง และชัดเจนเห็นได้จากการที่ผู้นำพรรค นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ เรียกร้องให้รัฐบาลลาออกเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการดำเนินนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคงที่ล้มเหลวแม้ว่าพวกเขาจะอยู่ในฐานะพรรคร่วมรัฐบาล การเรียกร้องดังกล่าวมีผลให้นายกรัฐมนตรีอาลี ชัสโตร-อามิดโจโจตัดสินใจลาออกในวันที่ 20 กรกฎาคม 1955 การทำงานของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ แสดงให้เห็นว่าพวกเขาให้ความสำคัญกับเป้าหมายทางการเมืองมากกว่าการยึดติดกับบทบาทเชิงบุคคลของกลุ่มผู้นำ เพราะหลังจากกวาดิฮ์ ฮาซิมเสียชีวิตลงในเดือนเมษายน 1953 สมาชิกของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ สามารถทำหน้าที่ในทางการเมืองตามหลักการของพรรคได้สมบูรณ์ และมีความชัดเจน

ในวันที่ 24 กรกฎาคม 1955 การจัดตั้งรัฐบาลผสมใหม่ขึ้นมาประกอบด้วยพรรคัมสยุมิ พรรคสังคมนิยม พรรคชาरिकัดอิสลาม และนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ โดยมีนายบรูฮานุดดิน ฮารัฮัฟ (Burhanuddin Harahap) ผู้นำพรรคัมสยุมิดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ช่วงระยะเวลาที่รัฐบาลชุดนี้บริหารงานได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกเกิดขึ้นในเดือนกันยายน 1955 เมื่อการเลือกตั้งสิ้นสุดลงแล้วรัฐบาลชุดนี้ได้ประวิงเวลาออกไปเพื่อสับเปลี่ยนข้าราชการประจำที่สนับสนุนรัฐบาลขึ้นมามีอำนาจ และสนองตอบผลประโยชน์ของกลุ่มตนในอนาคต นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ได้ร่วมกันถอนตัวออกจากการเป็นพรรคร่วมรัฐบาลในเดือนมกราคม 1956 มีผลให้รัฐบาลรักษาการของนายบรูฮานุดดิน ฮารัฮัฟ จำต้องลาออกในเดือนมีนาคมปีเดียวกันเพื่อหลีกเลี่ยงให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งมานานเกือบปีมีโอกาสดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลผสม¹⁹

การทำงานของพรรค นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ หลังการลาออกจากพรรคัมสยุมิสร้างความประทับใจให้กับประชาชนหลายอย่าง ประชาชนรู้สึกันว่า นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ มีเป้าหมายทางการเมืองที่ชัดเจนไม่คลุมเครือเหมือนัมสยุมิ และเป็นตัวแทนของอิสลามอย่างแท้จริง มุสลิมนับถือเชื่อมั่นว่า นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ มีความสามารถธำรงรักษาหลักการสำคัญของอิสลามให้คงอยู่คู่กับสังคมได้ ในการเลือกตั้งครั้งสำคัญเดือนกันยายน ค.ศ. 1955 นี้ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ใช้รูปโลกลม

¹⁹ ภูวดล ทรงประเสริฐ, อินโดนีเซียอดีตและปัจจุบัน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), 211-212, 337, 351.

และดวงดาวแก้วดวงแทนนักบุญทั้งเก้าของชาวเป็นสัญลักษณ์ของพรรค เนื่องจากรัฐบาลกำหนดให้แต่ละพรรคการเมืองจึงต้องมีสัญลักษณ์ของตัวเองเพราะประชาชนส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ออก การใช้สัญลักษณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประชาชนกลุ่มนี้พวกเขาจะลงคะแนนเสียงด้วยการจับสัญลักษณ์พรรคของผู้สมัครที่ตนเลือก การแสดงจุดยืนในฐานะตัวแทนอิสลามทำให้ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ได้รับคะแนนเสียงท่วมท้นกลายเป็นพรรคการเมืองสำคัญหนึ่งใน 4 ที่ได้คะแนนเสียงข้างมาก จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 257 คน ตามลำดับดังนี้ พรรคพรรคชาตินิยม มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 57 ที่นั่ง จากจำนวนผู้สมัครทั้งหมดร้อยละ 22.3 พรรคมัซุมิ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 57 ที่นั่ง หรือร้อยละ 20.9 พรรค นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ มีคะแนนเสียงมาเป็นอันดับสามมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 45 ที่นั่ง หรือร้อยละ 18.4 พรรคคอมมิวนิสต์ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 39 ที่นั่ง หรือร้อยละ 16.4²⁰

ภาพที่ 8 สัดส่วนพรรคการเมืองที่ได้รับเสียงสนับสนุนจากการเลือกตั้ง ปี ค.ศ. 1955

ที่มา : B. R. Cribb, Historical Atlas of Indonesia [map] (Honolulu : University of Hawaii Press,2000),163.

²⁰ ภาวศล ทรงประเสริฐ, อินโดนีเซีย:อดีตและปัจจุบัน, 350-351. และ J. B. Boland, "The Struggle of Islam in Modern Indonesia (1950-1955)" in Reading on Islam in Southeast Asia,141.

กลุ่มประชาชนผู้สนับสนุนนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ส่วนใหญ่คือกลุ่มนักการศาสนา สันตริใน ปสานเตรนของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ และกลุ่มชาวนาชาเวตพื้นที่ฐานเสียงสำคัญของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ คือบริเวณชาวภาคกลาง และชาวตะวันออก เห็นได้จากแผนที่แสดงสัดส่วนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในชาวข้างบน นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ได้รับเสียงสนับสนุนในชาวตะวันออกมากที่สุดเนื่องจากพื้นที่นี้คือฐานที่มั่นของปสานเตรนสำคัญของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ได้แก่ปสานเตรนทัมบัคเบรช ปสานเตรนเตวูเร็ง และปสานเตรนเคนนาร์ ณ เมืองจัมบั้ง ส่วนกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคัมสุมิอยู่ในบริเวณชาวตะวันตก และหมู่เกาะรอบนอก มุสลิมชาวมุสลิมมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับกลุ่มประชาชนผู้ให้การสนับสนุนัมสุมิ

การจัดตั้งรัฐบาลผสมที่มาจากการเลือกตั้งครั้งแรกนี้ได้มีขึ้นในต้นปี ค.ศ. 1956 นายอาลี ซัสโตรามิดใจใจได้ชวนกลับมาทำหน้าที่ผู้นำการจัดตั้งคณะรัฐบาลผสมอันประกอบด้วยพรรคที่ได้รับคะแนนเสียงส่วนใหญ่จากประชาชนสามพรรค คือ พรรคชาตินิยม พรรคัมสุมิ และพรรค นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ แต่ไม่ยอมรับพรรคคอมมิวนิสต์เพราะเกรงว่ากระแสคัดค้านพรรคคอมมิวนิสต์จากกลุ่มนักการเมืองอื่นๆจะเกิดขึ้นในอนาคต²¹

การปกครองประเทศตามแนวทางระบอบประชาธิปไตยที่ประธานาธิบดีซูการ์โนได้นำมาปกครองประเทศช่วงทศวรรษ 1950 มีผลให้เกิดการตั้งพรรคการเมืองจำนวนมากขึ้นมาเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ พรรคการเมืองพยายามแข่งขันช่วงชิงเพื่อให้พรรคตนเข้าและเข้ามามีอำนาจในการบริหารปกครองประเทศในคณะรัฐบาลผสม แต่ละพรรคการเมืองต่างก็มีอุดมการณ์ของพรรคแตกต่างกัน และพยายามเสนออุดมการณ์ของกลุ่มตนขึ้นมาเป็นพื้นฐานในการปกครองประเทศ และต่อรองเชิงอำนาจกับรัฐบาลส่งผลให้รัฐบาลมีปัญหาเรื่องเกียรติภาพความมั่นคงส่วนใหญ่บริหารงานได้ในระยะเวลาสั้นๆจึงมีรัฐบาลสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาบริหารประเทศอยู่หลายรัฐบาล แต่กลับไม่มีรัฐบาลชุดใดสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจอันเป็นปัญหาสำคัญของประเทศในขณะนั้นได้สำเร็จ ในทางกลับกันปัญหาทางเศรษฐกิจแย่งลงทุกขณะจากสภาวะเงินเฟ้อที่ถีบตัวพุ่งสูงขึ้นตลอดเวลาทำให้ประชาชนในเกาะชวาต้องประสบกับปัญหาสินค้าราคาแพงหลายเท่าตัว มีการลักลอบขนสินค้าหนีภาษีจากหมู่เกาะรอบนอกมากขึ้น รัฐบาลเกือบทุกรัฐบาลประสบปัญหาค้ำค้ำคลังกันคือไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลได้ จนกลายเป็นวังวนที่เริ่มสร้างความเบื่อหน่ายให้กับประชาชน และประธานาธิบดีซูการ์โน เนื่องจากเล็งเห็นว่าพรรคการเมืองที่เข้าร่วมรัฐบาลต่างเข้ามาเพื่อการฐานเสียงสนับสนุนจากประชาชนรองรับการเลือกตั้งทั่วไปที่จะเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1955 มากกว่าการให้ความใส่ใจในการแก้ปัญหาสำคัญของประเทศ สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ประธานาธิบดีซูการ์โนมองหาแนวทางใหม่สำหรับการปกครองประเทศ

²¹ อ้างแล้ว, 351.

ข. บทบาทของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบการได้รับการชี้นำ

26 มีนาคม 1956 ประธานาธิบดีซูการ์โนเสนอความคิดในการสร้างระบอบประชาธิปไตยแบบได้รับการชี้นำขึ้นมา เพราะมีความเห็นว่าพรรคการเมืองพรรคการเมืองและรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศต่างมุ่งหาผลประโยชน์ใต้นานมากกว่าการทำหน้าที่ตัวแทนของประชาชน ซูการ์โนเริ่มรณรงค์ความคิดของตนต่อสาธารณะชนเรื่อยมาจนกระทั่งในเดือนตุลาคมซูการ์โนได้กล่าวสุนทรพจน์เรียกร้องให้ประชาชนช่วยกันฝังพรรคการเมืองให้หมดไปพร้อมกับเสนอให้ใช้ระบอบการปกครองประชาธิปไตยแบบได้รับการชี้นำ และเริ่มชักชวนพรรคคอมมิวนิสต์ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ และพรรคเบอร์มาเข้าร่วมกับแนวทางของตน ซูการ์โนเสนอให้เห็นผลดีของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบได้รับการชี้นำ คือรัฐบาลที่มีความสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของชาวอินโดนีเซียอันตั้งอยู่บนหลักการของความร่วมมือกัน หรือ “โกตอง โรยอง” (Gotong Royong) จากตัวแทนประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่น เยาวชน กรรมกร ชาวนา ผู้นำทางศาสนา ผู้นำประชาชนในส่วนภูมิภาค ขึ้นมาแทนกลุ่มพรรคการเมืองแบบตะวันตกซึ่งไม่เหมาะสมกับวิถีทางการเมืองของอินโดนีเซีย ในช่วงแรกผู้นำของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดของซูการ์โน เพราะอาจนำมาสู่การล้มล้างระบบพรรคการเมือง และระบอบประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภา ทั้งไม่มีหลักประกันใดๆ ในระบอบประชาธิปไตยนำวิถี แต่เมื่อมีเสียงสนับสนุนจากประชาชนมากขึ้นเรื่อยๆ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ได้มีมติยอมรับแนวทางการปกครองประชาธิปไตยแบบได้รับการชี้นำ

22

ซูการ์โนตั้งรัฐบาลใหม่ตามระบอบการปกครองประชาธิปไตยแบบการได้รับการชี้นำ

ในปี ค.ศ. 1957 มีนายจวนดา การ์ตาวิดจาจา (djuanda Kartawidjaja) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีกยาฮี ฮัจญี อิดฮัม คอลิด (K. H. Idham Chalid) ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีของรัฐบาลผสมชุดนี้มีแค่สองพรรคการเมืองเท่านั้น คือ พรรคชาตินิยม และพรรค นะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ต่อมาได้มีการจัดตั้งสภาแห่งชาติ (National Council) ประกอบด้วยผู้แทนกลุ่มต่างๆ 41 กลุ่ม อาทิเช่น กลุ่มชาวนา เยาวชน กรรมกร สตรี ปัญญาชน ผู้นำศาสนา ผู้นำส่วนภูมิภาค ผู้เคยดำรงตำแหน่งสำคัญในวงราชการ สมาชิกพรรคการเมืองบางพรรค เป็นต้น ขณะเดียวกันด้านฝ่ายทหารพยายามขยายอำนาจแข่งขันกับฝ่ายรัฐบาลเพิ่มขึ้นทุกขณะ

ในยุคนี้นายทหารเองโดยเฉพาะกองทัพบกนำโดย พลตรีนาซูเตียนได้พยายามดำเนินการขยายอิทธิพลของกองทัพแข่งขันกับการรวบอำนาจของประธานาธิบดีจนกลายเป็นขั้วอำนาจสำคัญในยุคนี้นายทหารพยายามใช้อำนาจที่ตัวเองมีอยู่จัดตั้งหน่วยงานต่างๆ ขึ้นมาเพื่อ

²²อ้างแล้ว, 364.

แทรกแซงอำนาจของฝ่ายรัฐบาล เริ่มจากการตั้งหน่วยงานขึ้นมาให้ดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรเยาวชนของบรรดาพรรคการเมืองต่างๆทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อดึงให้เยาวชนเหล่านี้มีความคิดเห็นคล้อยตามแนวทางของกองทัพ และแยกตัวออกจากพรรคการเมืองที่ตนเข้าร่วมเป็นสมาชิกอยู่ องค์กรเยาวชน “อันซอร์” (Ansor) ในสังกัดของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ถูกการแทรกซึมจากฝ่ายทหารด้วยเหมือนกัน แต่เจ้าหน้าที่ของพรรคนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ พยายามทำการขัดขวางการแทรกซึมดังกล่าวของฝ่ายทหาร

รัฐบาลของประธานาธิบดีซูการ์โนพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มผู้นำมุสลิมเอาไว้ในช่วงเวลานี้เพราะรัฐบาลเริ่มไม่ไว้วางใจในการขยายอิทธิพลของฝ่ายทหารที่เพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นประธานาธิบดีจึงหันมาให้ความสำคัญกับพรรค นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ในฐานะตัวแทนของชุมชนมุสลิมอินโดนีเซีย ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ เป็นตัวแทนสำคัญของกลุ่มมุสลิมในชวากลาง ชาวตะวันออก และกาลิมันตันบางส่วนเท่านั้น นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ พยายามสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งจากฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายทหาร และได้รับความไว้วางใจจากประธานาธิบดีมากกว่าพรรคมัศยุมิ เพราะการให้ความสนับสนุนการกบฏระหว่างปี ค.ศ. 1957-1960 ของพรรคมัศยุมิ

การกบฏขององค์การคารุส อิสลามเพื่อแยกตัวสร้างรัฐอิสลามจากอินโดนีเซีย เกิดขึ้นมาจากการสนับสนุนของกลุ่มมุสลิมสมัยใหม่ และความรู้สึกต่อต้านชาวชวากลางประชาชนหมู่เกาะรอบนอก เพราะพวกเขารู้สึกว่าการปกครองที่มีศูนย์กลางอยู่ในชวากลางเป็นการสร้างความเจริญให้กับชาวเพียงแห่งเดียวไม่ยุติธรรมกับประชาชนที่อยู่นอกเกาะชวา ประธานาธิบดีซูการ์โนให้ความไว้วางใจนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ มากกว่ามัศยุมิ เพราะ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ มีความเป็นผู้นำที่เปิดกว้าง และมีแนวคิดต่อต้านกลุ่มกบฏมากกว่ามัศยุมิที่ทำตัวเสมือนทรยศต่ออินโดนีเซีย²³ การแสดงทรรศนะที่เกี่ยวข้องกับการกบฏขององค์การคารุส อิสลามกล่าวว่า “ปัญหาการก่อกบฏ และการคัดค้านประธานาธิบดีซูการ์โนไม่ได้มาจากภายนอกกรอบการเมืองแบบประชาธิปไตยแบบการได้รับการชี้นำ

แต่เกิดจากความขัดแย้งภายในระบอบการปกครอง” การแสดงทรรศนะและจุดยืนของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ดังกล่าวทำให้ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ กลายเป็นตัวแทนของกลุ่มอิสลามที่สามารถเข้ามามีบทบาททางการเมืองตลอดระยะเวลาการขึ้นมีอำนาจของประธานาธิบดีซูการ์โน²⁴

การแสดงจุดยืนของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ในฐานะตัวแทนมุสลิมจารีตนิยม ภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยแบบการได้รับการชี้นำ

²³Robert W. Hefner, *Civil Islam : Muslims and Democratization in Indonesia* (Princeton and Oxford : Princeton University Press, 2000),85-86.

²⁴Ibid., 86.

ระหว่าง ค.ศ. 1959 – 1965 นะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์ มีความอึดอัดใจกับอุดมการณ์การเมืองนาชาคอม การหันมาใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1945 และมีดัชนีการปรับตัวด้านเศรษฐกิจลดลงแต่สมาชิก และผู้นำของนะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์ ยังคงอดทนไม่วิจารณ์การทำงานของประธานาธิบดีซูการ์โนอย่างรุนแรง กลับพยายามผูกความสัมพันธ์อันดีกับประธานาธิบดีเอาไว เพราะว่าการเมืองของเขามีอำนาจสูงสุดต่อการดำรงอยู่ทางการเมืองของพรรค และมีเหตุการณ์การขับพรรคการเมืองออกจากการบริหารงานร่วมกับรัฐบาลเป็นตัวอย่างไม่ให้ยืนอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากพรรคการเมืองเหล่านั้นวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของประธานาธิบดี และมีส่วนร่วมในการปลุกกระแสต่อต้านประธานาธิบดี นะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์ ต้องทำตัวถูตามลมเพราะพวกเขาปรารถนาจะบรรลุเป้าหมายการรักษาเอกสิทธิ์ความเป็นผู้นำในกระทรวงการศาสนาให้คงอยู่ต่อไป (ผู้นำหลายรุ่นของนะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์ เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงการศาสนาเริ่มตั้งแต่ทศวรรษ 1930) ในทศวรรษ 1950 รัฐมนตรีในกระทรวงการศาสนาล้วนอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของ นะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์²⁵ เหตุผลสำคัญของการพยายามรักษาอิทธิพลของ นะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์ ในกระทรวงการศาสนา เพราะการดำเนินงานในกระทรวงนี้ครอบคลุมและเกี่ยวข้องกับมุสลิมโดยตรง การรักษาอำนาจในกระทรวงนี้ให้คงอยู่จะทำให้การดำเนินงานของ นะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์ มีความสะดวกเอื้อต่อหลักการของพรรค

Robert W. Hefner กล่าวถึงเหตุผลอีกประการที่กลุ่ม นะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์ ไม่แสดงความขัดแย้งกับประธานาธิบดีให้เปิดเผยออกมา เพราะกลุ่มสมาชิกของ นะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์ ให้ความสำคัญแก่การประธานาธิบดีซูการ์โนในระดับสูงว่าเป็นผู้มีความสำคัญต่อการเมืองของอินโดนีเซียมาตั้งแต่ทศวรรษ 1940 นะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์ จึงไม่ค่อยกล่าวตำหนิการกระทำของประธานาธิบดีเท่าใดนัก แม้ว่าพวกเขาจะไม่เห็นด้วยกับการกระทำหลายครั้งของประธานาธิบดีก็ตาม เช่นการกล่าวสนับสนุนการตัดสินใจเปลี่ยนแนวทางการปกครองของตุรกีจากรัฐมุสลิมมาเป็นสาธารณรัฐที่แยกการเมืองออกจากศาสนาอย่างสิ้นเชิงของประธานาธิบดี และมีแนวโน้มลดความสำคัญของการนำหลักกฎหมายอิสลามมาใช้ในสาธารณรัฐอินโดนีเซียตามข้อเรียกร้องของกลุ่มผู้นำศาสนาในช่วงทศวรรษ 1940²⁶ เหตุผลของ Robert W. Hefner อาจมีความเป็นไปได้อยู่บ้างแต่คงไม่มีน้ำหนักมากเท่ากับการขอมอมอมเพื่อเป้าหมายของการรักษาอำนาจของนะฮ์เงาะตุล อุลาม่าฮ์ ในรัฐบาล

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายทหารกับรัฐบาล

อิทธิพลของฝ่ายทหารนับวันมีอำนาจและดำเนินการท้าทายรัฐบาลมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งการส่งคนเข้าปลุกปั่นก่อวุ่นพรรคการเมืองต่างๆ และอาศัยช่องว่างทางกฎหมายสร้างสมอำนาจ ในเดือน

²⁵Ibid.

²⁶Ibid.

พฤษภาคม 1957 นายพลนาซูเตียนได้อาศัยกฎอัยการศึกมาออกคำสั่งกวาดล้างและจับกุม นักการเมืองโดยอ้างว่ากลุ่มนักการเมืองเหล่านี้ทำการคอร์รัปชัน สมาชิกและผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ ได้รับผลกระทบจากแนวทางของทหารอย่างหนักเนื่องจากฝ่ายทหารเกรงว่าการขยายอิทธิพล คอมมิวนิสต์จะนำความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่มาสู่อินโดนีเซียเช่นเดียวกับที่กำลังเกิดขึ้นกับประเทศในภูมิภาคนี้โดยมีสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกองทัพอย่างลับๆ เกี่ยวกับความหวาดกลัวของกองทัพเริ่มปรากฏชัดขึ้นจากผลการเลือกตั้งสภาจังหวัดครั้งใหญ่ บนเกาะชวาในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1957 ผลการเลือกตั้งครั้งนี้พรรคคอมมิวนิสต์ได้รับคะแนนนิยม สูงสุดในชวา ส่วน นะฮ์ฎะตุล อุละมา ได้ยับยั้งการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์แต่ยังคงครองความนิยม ในเขตชวาตะวันออกได้มากที่สุดแม้จะมีกระแสนิยมพรรคคอมมิวนิสต์จะพุ่งสูงในชวา²⁷

ความหวาดกลัวการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งจากฝ่ายทหาร และฝ่ายพรรค การเมืองที่ไม่สนับสนุนแนวความคิดของพรรคคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะพรรคมัศยุมิ ทั้งสองกลุ่ม พยายามหาแนวทางลดอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีประธานาธิบดีซูการ์โนให้การสนับสนุน อยู่เบื้องหลัง และต่อต้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้การชี้นำของซูการ์โน เคือน กันยานนพรรคมัศยุมิได้จัดประชุมสมัชชาผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาอิสลามทั่วอินโดนีเซีย (Muktamar Ulama Se - Indonesia) ณ เมืองปาเล็มบัง จุดประสงค์การจัดประชุมเพื่อหาแนวร่วมใน การคัดค้านพรรคคอมมิวนิสต์ คำประกาศของพรรคมัศยุมิในการประชุมครั้งนี้คือการห้ามมิให้ มุสลิมเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ และต้องการให้ล้มเลิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย แต่ นะฮ์ฎะตุล อุละมาห์ ไม่เห็นด้วยกับแนวทางของพรรคมัศยุมิเนื่องจาก นะฮ์ฎะตุล อุละมาห์ มองว่าที่ทำการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์ไม่แสดงตัวเป็นภัยกับกลุ่มมุสลิม และผู้นำของพรรค คอมมิวนิสต์เองก็มีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มผู้นำ นะฮ์ฎะตุล อุละมาห์ จึงไม่ร่วมมือกับพรรคมัศยุมิ ทั้งยังไม่เข้าร่วมการประชุมที่ฝ่ายมัศยุมิจัดขึ้นด้วย

ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายทหารกับประธานาธิบดีซูการ์โนรุนแรงมากขึ้นในช่วงการสร้าง ระบบการปกครองแบบใหม่ของประธานาธิบดีซูการ์โน เพราะจะต้องการการร่างรัฐธรรมนูญ และจัดการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่ กรกฎาคม ค.ศ. 1958 นายพลนาซูเตียนเสนอให้มีการนำรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ค.ศ. 1945 กลับมาใช้อีกครั้งแทนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ฝ่ายรัฐบาลต้องการจัดให้มี ขึ้น ความขัดแย้งดังกล่าวยืดเยื้อบานปลายมากขึ้นเมื่อฝ่ายทหารแสดงเจตน์จำนงชัดเจนในการ เอาชนะรัฐบาลในประเด็นดังกล่าวด้วยการลอบบีพรรคการเมืองให้สนับสนุนข้อเสนอของพวกเขา นายพลนาซูเตียนเข้ามาขอความสนับสนุน และขู่บังคับผู้นำ นะฮ์ฎะตุล อุละมาห์ ให้เห็นด้วยกับ ข้อเสนอให้มีการนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้อีกครั้ง และตั้งเงื่อนไขว่าถ้า นะฮ์ฎะตุล อุ

²⁷Howard M. Federspiel, "The Military and Islam in Sukarno's Indonesia" in *Reading on Islam in Southeast Asia* ed. Ibrahim, Ahmad Siddique, Sharon and Hussain Yasmin (Singapore : Institute of Southeast Asia Studies, 1985),151-158.

ลามาร์ ไม่แสดงความเห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าวในที่ประชุมกลุ่มผู้นำของพรรคนะฮ์ญะตุล อุลามาร์ หลายคนจะต้องถูกทหารลงโทษในข้อหาทุจริตคอร์รัปชัน อิคฮัม คอลิด ผู้นำของพรรค นะฮ์ญะตุล อุลามาร์ จำต้องแสดงความสนับสนุนการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 แต่ผู้นำ นะฮ์ญะตุล อุลามาร์ ตั้งข้อแม้ว่าจะต้องมีการรวมเอากฎบัตรจากการด้าเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย เพราะข้อความในกฎบัตรจากการด้าคือแนวทางการต่อสู้ประเด็นเรื่องการบังคับใช้กฎหมายอิสลามกับมุสลิมของ นะฮ์ญะตุล อุลามาร์ แต่ถูกละเลยในเวลาต่อมา ฝ่ายทหารยอมรับข้อเสนอของ นะฮ์ญะตุล อุลามาร์ แต่สภานิติบัญญัติไม่ยอมรับข้อเสนอการนำกฎบัตรจากการด้าเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญทำให้ นะฮ์ญะตุล อุลามาร์ ยกเลิกการสนับสนุนรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 และมีผลให้ข้อเรียกร้องของฝ่ายทหารต้องถูกยกเลิกไป²⁸ แต่ฝ่ายทหารก็ไม่ยอมแพ้ง่ายๆ นายพลนาซูเตียนเสนอให้ประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศกฤษฎีกานำรัฐธรรมนูญออกมาใช้ได้ทันที นะฮ์ญะตุล อุลามาร์ แสดงความเห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าวแต่มีข้อต่อรองว่าพวกเขาจะโหวตเสียงสนับสนุนรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลมอบสถานะพิเศษแก่ศาสนาอิสลาม การที่ นะฮ์ญะตุล อุลามาร์ ต้องทำแบบนี้เพราะต้องการรักษาผลประโยชน์สำคัญสูงสุดของพรรคในฐานะตัวแทนมุสลิมแนวจารีตนิยมในทุกีรัฐบาลที่จะเกิดขึ้นมา การสนับสนุนของ นะฮ์ญะตุล อุลามาร์ มีส่วนทำให้ประธานาธิบดีซูการ์โนยอมรับข้อเสนอของนายพลนาซูเตียน และตระหนักถึงอำนาจของฝ่ายทหารที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

วันที่ 5 กรกฎาคม 1959 ประธานาธิบดีซูการ์โนได้ประกาศยุบสภา และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1945 และประกาศว่า “กฎบัตรจากการด้าเป็นเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์อินโดนีเซียอันเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1945 ทั้งหมด เพราะฉะนั้นจึงไม่มีความจำเป็นใดๆที่จะทำการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้” ประธานาธิบดีซูการ์โนได้ประกาศกฤษฎีกาควบคุมการบังคับใช้กฎหมายอิสลามในหมู่ชาวมุสลิม และได้เตรียมจัดตั้งสภาที่ปรึกษาสูงสุด (Dewan Pertimbangan Agung : DPA) และสภาวางแผนแห่งชาติ (Dewan Perancang Nasional : DPN) ขึ้นมาเพื่อผลักดันให้ระบอบประชาธิปไตยแบบที่สอดคล้องกับชาวอินโดนีเซียตามแนวคิดของประธานาธิบดีซูการ์โนบรรลุผล นะฮ์ญะตุล อุลามาร์ ยังคงมีความสำคัญในระบอบการเมืองใหม่ในฐานะของตัวแทนมุสลิม จึงได้รับการจัดสรรให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกทั้งสองสภาพร้อมกับพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย และพรรคคอมมิวนิสต์ แต่มีเงื่อนไขว่าสมาชิกสภาต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง ถึงแม้ว่าซูการ์โนจะไม่มีมาตรการยุบพรรคการเมืองออกมาแต่แนวทางของประธานาธิบดีแสดงให้เห็นว่าท่านต้องการลดบทบาทอำนาจต่อรองของพรรคการเมืองในรัฐบาลลง ในทางกลับกันพรรคการเมืองต่างๆแม้ว่าจะยังดำรงความเป็นพรรคการเมือง

²⁸Ibid.

อยู่แต่พรรคการเมืองเหล่านี้จะไม่มีอำนาจในการบริหาร เพราะอำนาจทางการเมืองถูกรวบอยู่ที่ตัวประธานาธิบดี และฝ่ายทหาร

ประธานาธิบดีซูการ์โนพยายามหาทางลดอำนาจของกองทัพด้วยการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งมีกองกำลังมวลชนของตน และหน่วยทหารอากาศมาคานอำนาจกับการเติบโตของฝ่ายทหารบก การกระทบกระทั่งกันระหว่างฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์และทหารบกมีอยู่ตลอดเวลา สุดท้ายก็บานปลายจนปลายมาเป็นฉนวนเหตุให้เกิดการทำรัฐประหารในวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1965 จากฝ่ายคอมมิวนิสต์ร่วมกับทหารอากาศแต่ถูกฝ่ายทหารบกทำการปฏิวัติซ้อนในวันถัดมา

ค. บทบาทของนะอีญะตุล อุลาม่าห์ ยุคระเบียบใหม่ ค.ศ. 1965-1998

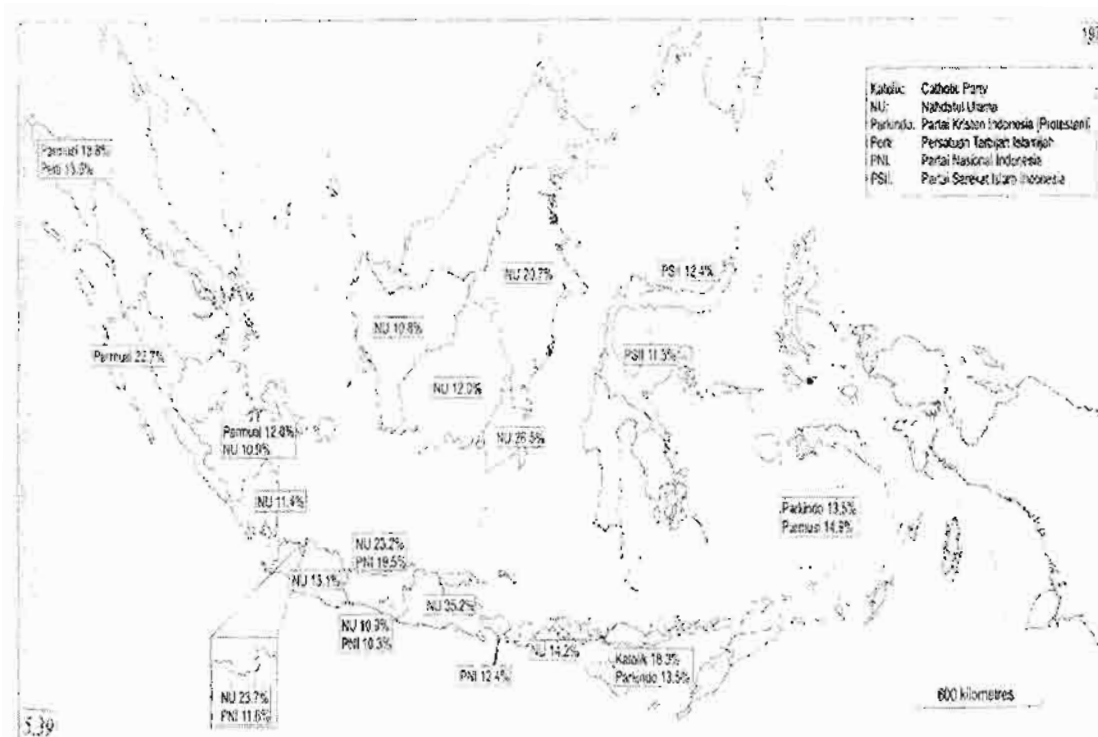
ภายหลังการปฏิวัติวันที่ 30 กันยายนเปิดโอกาสให้นายพลซูฮาร์โตซึ่งเป็นผู้นำกองบัญชาการกองกำลังสำรองชวรบ (Kostrad) ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในการทำการปฏิวัติซ้อนล้มล้างอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์และประธานาธิบดีซูการ์โนลงได้อย่างเด็ดขาดในปี ค.ศ. 1965 บทบาทขององค์การนะอีญะตุล อุลาม่าห์ นั้นได้ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับสมัยของประธานาธิบดีซูการ์โน ทหารปฏิวัติกลุ่มนี้ได้เรียกยุคการปกครองของตนว่าเป็นยุค “ออร์เด บารู” (Orde Baru : New Order) หรือ “ระเบียบใหม่” ในยุคนี้ฝ่ายทหารเริ่มทำการรวบอำนาจของตนเองด้วยการทลายอิทธิพลของประธานาธิบดีซูการ์โน กวาดล้างนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับทหารอย่างขนานใหญ่ รวมถึงการลดทอนอำนาจของฝ่ายผู้นำทางศาสนาด้วย

รัฐบาลทหารของประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้พยายามหามาตรการต่างๆ เพื่อจะลดอำนาจของกลุ่มตัวแทน และพรรคการเมืองให้หมดไปเพื่อให้ฝ่ายทหารมีอิสระเต็มที่ในการบริหารปกครองประเทศด้วย การออกพระราชบัญญัติในปี ค.ศ. 1967 ถึง 3 ฉบับ เพื่อเอื้อต่อการกุมอำนาจของฝ่ายทหาร ดังนี้คือ การกำหนดเขตเลือกตั้งให้แต่ละเขตสามารถเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เพียง 1 คน โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ประเภท คือประเภทที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน และประเภทที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี และเปลี่ยนสภาที่ปรึกษาประชาชนที่ประธานาธิบดีซูการ์โนตั้งไว้มาเป็นรัฐสภาแห่งชาติ และกำหนดให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดมีจำนวน 460 ที่นั่ง มีสมาชิกจากการแต่งตั้ง 100 ที่นั่ง สมาชิกจากการแต่งตั้งฝ่ายทหาร 75 ที่นั่ง สมาชิกจากการแต่งตั้งฝ่ายพลเรือนที่ไม่สังกัดพรรคการเมือง 25 ที่นั่ง²⁹

มาตรการต่อมาหลังจากการออกพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับแล้วคือการกำหนดให้พรรคการเมืองต่างๆ ที่มีอยู่อย่างมากมายในอดีตจดทะเบียนพรรคการเมืองเหลือเพียง 5 พรรค และเปิดโอกาสให้พรรคัมศูมิ พรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย และพรรคเบอร์มา ที่เคยให้การสนับสนุนฝ่ายทหารเข้ามาลงสมัครแข่งขันเลือกตั้งทางการเมืองได้อีกครั้ง และพัฒนาองค์กร “เซ็กเบอร์ โกลคาร์” (Sekretariat Bersama Golongan Karya หรือภาษาอังกฤษ Sekber Golkar : Joint Secretariat of

²⁹ ภูวคณ ทรงประเสริฐ, อินโดนีเซีย: อดีตและปัจจุบัน, 462.

Functional Groups) เป็นองค์กรแนวร่วมของข้าราชการทหาร ข้าราชการพลเรือน นักศึกษา นักธุรกิจ ผู้นำศาสนา และประชาชนภายใต้การจัดตั้งของกองทัพบกเพื่อเคลื่อนไหวต่อต้านคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1964 ให้เปลี่ยนมาเป็นพรรคการเมืองแห่งรัฐ (Golongan Karya หรือ Golkar : The State Political Party) รัฐบาลบังคับให้ข้าราชการต้องเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนี้และบังคับเป็นนัยให้สนับสนุนพรรคการเมืองที่รัฐบาลตั้งขึ้น³⁰การกระทำดังกล่าวสร้างความไม่พอใจให้กับ นายเอชอะตุล อุลาม่า และพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียมาก เพราะเกรงว่าพรรคการเมืองที่ฝ่ายรัฐบาลทหารหนุนหลังจะสามารถผูกขาดชัยชนะไว้ที่พรรคเหล่านี้

ภาพที่ 9 คะแนนเสียงสนับสนุนพรรคการเมืองจากการเลือกตั้งของจังหวัดต่างๆในปี ค.ศ. 1971

ที่มา : B. R. Cribb, Historical Atlas of Indonesia [map] (Honolulu : University of Hawaii Press, 2000), 173.

รัฐบาลได้จัดตั้งการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1971 สมัยของประธานาธิบดีซูฮาร์โตภายหลังการวางระบอบการปกครองภายใต้ระเบียบใหม่ทำให้พรรคกอลการ์ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งมากที่สุดถึงร้อยละ 62.8 ของจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมด พรรคนะฮ์อะตุล อุลา

³⁰เรื่องเดียวกัน.

มาอี ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งร้อยละ 18.7 เป็นพรรคการเมืองที่มีคะแนนเสียงมาอันดับสองรองจากพรรคโกสคาร์ พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียได้ร้อยละ 6.9 พรรคมุสลิมอินโดนีเซียได้ร้อยละ 5.4 ของจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งฐานเสียงสนับสนุนพรรค นะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ ยังคงเหนียวแน่นในชวากลาง และชวตะวันออก แม้ว่าจะถูกแรงกดดันจากรัฐบาลมากมายอย่างไรก็ตาม คะแนนเสียงดังกล่าวคือเครื่องบ่งชี้ว่านะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ ยังคงได้รับความนิยมใกล้เคียงกับชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งแรกใน ปี ค.ศ. 1955 และเป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่สามารถเข้าไปจัดตั้งรัฐบาลด้วยคะแนนเสียงข้างมากถึงร้อยละ 63 และสร้างความหนักใจให้กับผู้นำทางทหารในขณะนั้นเป็นอย่างมาก

รัฐบาลของประธานาธิบดีซูฮาร์โตเกรงว่าในอนาคตพวกเขาจะต้องเผชิญกับการแข่งขันจากพรรคการเมืองที่อิงอยู่กับศาสนาอิสลาม และหลักการชาตินิยมในอดีตจึงได้ห้ามมาตรการลดบทบาทของพรรคเหล่านี้ด้วยการออกพระราชกฤษฎีกาบังคับให้พรรคการเมืองต่างๆ ที่อิงอยู่กับหลักการศาสนาอิสลามทั้งหมด และพรรคการเมืองของพวกชาตินิยม และพรรคการเมืองของคริสต์ศาสนิกชนต่างๆ รวมตัวเข้าด้วยกันให้เหลือเพียงสองพรรคการเมืองในปี ค.ศ. 1973 มีผลให้พรรคทางศาสนาอิสลามทั้งหมด 4 พรรค คือ นะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ พรรคอิสลามอินโดนีเซีย (Parmusi) พรรคชาเรคคอิสลามอินโดนีเซีย (PSII) และพรรคเปอร์ตี (Perti) ถูกรวมเข้าเป็นพรรคการเมืองใหม่ชื่อว่า “พรรคร่วมพัฒนา” (Partai Persatuan Pembangunan : PPP) ส่วนพรรคกลุ่มชาตินิยม และศาสนาคริสต์รวมตัวกันภายใต้ชื่อ “พรรคประชาธิปไตยอินโดนีเซีย” (Partai Demokrasi Indonesia : PDI)³¹ ในขณะเดียวกันพรรคการเมืองที่มีกิจกรรมทางการเมืองต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เช่น พรรค K a b u p a t e n ถูกสั่งห้ามเข้ามาทำกิจกรรมทางการเมืองอีก

ผลจากพระราชกฤษฎีกานี้ทำให้พรรค นะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ ต้องวกกลับเข้าไปอยู่ในสภาพอึดอัดใจเหมือนในอดีตที่เคยประสบในช่วง ค.ศ. 1943 – 1952 อีกครั้ง บทบาทอำนาจที่เคยถูกกระทรวงการศาสนาก็ถูกเปลี่ยนถ่ายไปสู่กลุ่มบุคคลที่รัฐบาลสนับสนุน การกระทำของประธานาธิบดีซูฮาร์โตมีผลให้ค่อยๆ ลดอำนาจในฐานะขององค์การเคลื่อนไหวของกลุ่มมุสลิมอนุรักษนิยมลงไปเรื่อยๆ เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการหยุดชะงักในการแสดงบทบาททางการเมืองของกลุ่มศาสนาอิสลามในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

นะฮ์ฎะตุลอุลาม่าห์ในช่วงวิกฤตแห่งการลดทอนอำนาจทางการเมือง

ช่วงการปกครองในระเบียบใหม่เป็นช่วงที่รัฐบาลอินโดนีเซียได้นำโครงการเร่งรัดเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมาใช้ โดยดึงเอาเงินทุน และเทคโนโลยีจากตะวันตกเข้ามายังอินโดนีเซียมากมาย การเร่งรัดพัฒนาด้านเศรษฐกิจแบบไม่ถูกทางส่งผลกระทบต่อสังคมอินโดนีเซียอย่างมาก เกิด

³¹ เรื่องเดียวกัน, 467.

ปัญหาด้านสังคมตามมามากมาย การพัฒนาดังกล่าวสร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้กับคนชั้นสูงซึ่งกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง ในทางกลับกันสามารถพบความอ่อนแอของบรรดาผู้ประกอบการท้องถิ่นอยู่ทั่วไป พรรคร่วมพัฒนาซึ่งมีองค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ เป็นแนวร่วมในสภาได้ดำเนินบทบาทอย่างแข็งขัน ในการต่อต้านโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมอินโดนีเซีย และยังพยายามเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขกฎหมายที่มีการออกบังคับใช้โดยตามหลักคิดของวิถีตะวันตก อันส่งผลกระทบต่อสิทธิของมุสลิม เช่น กฎหมายครอบครัวที่ออกในปี ค.ศ. 1973 และกฎหมายต่างๆ ที่ออกในปี ค.ศ. 1978 ซึ่งมีเนื้อหาในการให้สิทธิพิเศษ แก่ศาสนาอื่นๆ ของชนส่วนน้อย มากกว่าศาสนาอิสลาม อันเป็นศาสนาของชนส่วนใหญ่ในอินโดนีเซีย ปัญหาที่เกิดขึ้นสร้างความวิตกกังวลให้กับองค์กรอิสลามต่างๆ ทั่วอินโดนีเซีย

ในช่วงที่ผู้นำขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ขึ้นเป็นผู้นำพรรคร่วมพัฒนาจะเป็นช่วงที่พรรคมีบทบาทในการเรียกร้องสิทธิให้กับมุสลิมค่อนข้างมาก เช่น ในช่วงที่บิสรีย์ ซัมสุรี (1886-1980) ขึ้นเป็นผู้นำพรรคร่วมพัฒนา ท่านได้ประท้วงการบริหารงานของรัฐบาลหลายครั้ง จนถึงช่วงปลายทศวรรษ 1970 รัฐบาลอินโดนีเซียหาทางออกเพื่อลดกระแสการต่อต้านรัฐบาลด้วยการประกาศให้หลักปัญจศีล คือบรรทัดฐานของทุกองค์การทางสังคม และการเมือง ในช่วงแรกรัฐบาลประสบปัญหาการต่อต้านจากกลุ่มองค์กรอิสลาม (รายละเอียดจะกล่าวในบทบาทด้านสังคม) ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ มีการปฏิรูปภายในองค์กร มีมติยอมรับหลักการดังกล่าวของรัฐบาล การยอมรับหลักการปัญจศีลของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ทำให้รัฐบาลสามารถผลักดันกฎหมายดังกล่าวขึ้นบังคับใช้ได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1985 แต่องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ได้ประกาศถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิกพรรคร่วมพัฒนาตามมติของการประชุมในปี ค.ศ. 1984 และหันไปดำเนินตามเป้าหมายพื้นฐาน (Khitah) ขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ที่ตั้งไว้ในปี ค.ศ. 1926 แต่ยังคงโครงสร้างของกลุ่มที่ยังให้ความสำคัญกับเรื่องราวทางการเมืองไว้ที่หน่วยงานทางการเมืองของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ (P B N U) เอาไว้

ง. บทบาททางการเมืองของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ยุคเสรีประชาธิปไตย

ประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้ลงจากตำแหน่งในปี ค.ศ. 1998 สถานการณ์ทางการเมืองของอินโดนีเซีย เริ่มเปลี่ยนเข้าสู่ยุคแห่งประชาธิปไตย และความมีอิสระทางการเมืองของกลุ่มองค์กรต่างๆ และแม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวจะเป็นช่วงที่องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ จะหันหลังให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไปแล้ว แต่เมื่ออินโดนีเซียหวนเข้ามาสู่บรรยากาศแห่งอิสรภาพทางการเมือง ประกอบกับเสียงเรียกร้องจากสมาชิกขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ จำนวนมากส่งมายังผู้นำให้องค์การหันมาดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ในที่สุด องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ก็หวนคืนสู่บทบาททางการเมืองอีกครั้ง เดือนธันวาคม ค.ศ. 1998 นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ได้จัดการประชุมทั่วไปครั้งที่ 28 ขึ้นที่ช็อยคาการ์ต้า และมีความเห็นชอบให้มีการทบทวนการกลับมาดำเนิน

บทบาททางการเมืองขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ อีกครั้ง และกลับมาใช้ (PBNU) เป็นช่องทางดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และมอบหมายให้ กยาฮี ฮัจญี อะหมัด ซิดดีค (KH. Ahmad Siddiq) และ กยาฮี ฮัจญี อับดุลเราะห์มาน วาฮิด (KH. Abdurrahman Wahid) ทำหน้าที่เป็นผู้นำ (PBNU)

การดำเนินการเพื่อสร้างเครือข่ายของพรรคการเมืองของนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ (PBNU) เริ่มขยายตัวออกไปตามเครือข่ายขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ มากขึ้น และได้รับความนิยมทั่วไป พรรคการเมืองของนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ สามารถขยายตัวให้มีขนาดใหญ่ขึ้นมีสมาชิกเพิ่มขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เพราะเข้าถึงความต้องการของสังคมระดับรากหญ้าที่ต้องการลักษณะการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย การแสดงทัศนะของอับดุลเราะห์มาน วาฮิด กลายเป็นที่ชื่นชมของประชาชน ทำให้องค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ ได้ตระหนักถึงพลังของมวลชนที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่มของชาวมุสลิมเท่านั้น แต่ขยายไปสู่ประชาชนอินโดนีเซียที่ไม่ใช่มุสลิมด้วย ต่อมาในวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1998 สมาชิกของ(PBNU) ได้ประชุม และตกลงตั้งพรรคการเมืองของนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ ขึ้นมาใหม่อีกครั้งโดยใช้ชื่อพรรคว่า “Party of Kebangkitan Bangsa หรือ PKB” การตั้งพรรคพีเคบีคือความหวังครั้งใหม่ของนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ ที่จะหวนกลับเข้าไปมีบทบาททางการเมืองระดับชาติของอินโดนีเซียอีกครั้ง และความหวังนั้นก็成真 เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ. 1999 พรรคพีเคบีมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งครั้งนี้จำนวนมากส่งผลให้หัวหน้าพรรค คือ อับดุลเราะห์มาน วาฮิด ได้ก้าวขึ้นเป็นประธานาธิบดีคนที่สี่ของอินโดนีเซีย และเป็นประธานาธิบดีคนแรกของอินโดนีเซียที่มาจากกลุ่มอิสลามจาริด อับดุลเราะห์มาน วาฮิด ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซียช่วง ค.ศ. 1999 – 2002 คงจะไม่เป็นการกล่าวเกินจริงไปถ้าจะพูดว่าช่วงเวลาดังกล่าวคือเวลาที่นะฮ์ญะตุล อุลามาย์ พุ่งสูงสุดขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ ในการดำเนินบทบาทด้านการเมืองภายหลังจากปี ค.ศ. 2002 เป็นต้นมา นะฮ์ญะตุล อุลามาย์ ยังคงทำดำเนินบทบาทด้านการเมืองต่อไปโดยมีพรรคพีเคบี เป็นหน่วยงานสำคัญที่ดำเนินบทบาทด้านนี้มาจวบจนถึงปัจจุบัน

ตั้งแต่ช่วงกลางของทศวรรษ 1970 เป็นต้นมาองค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ เริ่มละบทบาททางการเมืองออกไป เนื่องจากความพยายามปรับเปลี่ยนทิศทางขององค์การของกลุ่มอุลามาย์รุ่นใหม่ เช่น อับดุลเราะห์มาน วาฮิด ท่านผู้นี้คือผู้ที่เข้ามามีโครงสร้างทางองค์การ และพลิกโฉมหน้าใหม่ให้กับองค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ เพื่อเตรียมองค์การเข้าสู่สภาวะการณ์ใหม่ๆ ในอนาคต ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่พรรคนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพรรคร่วมพัฒนา ทำให้การแสดงบทบาททางการเมืองของ นะฮ์ญะตุล อุลามาย์ อยู่ใน

สภาวะการณ์ยากลำบากมากขึ้นเรื่อยๆ³² แม้ว่าจะประสบความสำเร็จบ้างในบางเรื่อง เช่น การผลักดันให้มีการออกกฎหมายเพื่อป้องกันกระแสของการฟื้นฟูอิสลามได้สำเร็จ แต่อำนาจการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมือน้อยมาก เพราะฉะนั้นบรรดาอุลามาก็จำเป็นต้องหาแนวทางออกที่ดีที่สุดให้กับนัษฎะตุล อุลาม่า อย่างน้อยก็เพื่อการคงสถานะภาพขององค์กรไว้ และใน ปี ค.ศ. 1982 อุลาม่า ผู้ทำหน้าที่เป็นสภาที่ปรึกษาของนัษฎะตุล อุลาม่า ได้มีมติออกมาว่านัษฎะตุล อุลาม่า ควรวางตัวในฐานะมิตรกับพรรคร่วมพัฒนาต่อไป และถึงเวลาอันเหมาะสมแล้วที่ นัษฎะตุล อุลาม่า จะหันกลับไปแสดงบทบาทในฐานะองค์กรทางศาสนา สังคม และการศึกษา พร้อมกับใช้คำขวัญว่า “กลับไปสู่หลักการในปี ค.ศ. 1926” การประกาศตัวเพื่อหันกลับไปดำเนินบทบาททางด้านสังคมนั้นมีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นัษฎะตุล อุลาม่า ลั่นสภาพลงด้วยเช่นกัน นำมาสู่ความสนใจเรื่องศาสนา ความคิดอุดมการณ์ของรัฐ ได้แก่เรื่องหลักปรัชญา และระบบกฎหมายอิสลาม

3.2.1 บทบาทขององค์กรนัษฎะตุล อุลาม่ากับการยอมรับหลักปรัชญา

ในปี ค.ศ. 1983 ประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีสมัยที่สี่ สมาชิกที่ปรึกษาประชาชนเสนอให้รัฐบาลนำหลักปรัชญาขึ้นเป็นอุดมการณ์แห่งรัฐ ข้อเสนอดังกล่าวสร้างปัญหาข้อถกเถียงกันต่างมากมายในหมู่ชาวมุสลิม มุสลิมส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวของรัฐบาล เพราะมองว่าหลักปรัชญาใช้หลักการทางศาสนาอิสลาม สาธารณะรัฐอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีพลเมืองส่วนใหญ่เป็นมุสลิม ทั้งจำนวนของมุสลิมยังมากกว่าประเทศใดในโลกอีกด้วย หลักการแห่งรัฐควรจะเป็นหลักการที่วางอยู่บนหลักพื้นฐานของศาสนาอิสลาม ปัญหาดังกล่าวกินระยะเวลาหลายเดือนตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวกลุ่มปฏิรูปองค์กรนัษฎะตุล อุลาม่า ที่นำโดย อับดุลเราะห์มาน วาฮิด เสนอแนวความคิดต่อปัญหาดังกล่าวต่อสมาชิกนัษฎะตุล อุลาม่า ในเชิงสนับสนุนข้อเสนอของรัฐบาลให้รับหลักปรัชญาเป็นหลักการของรัฐ โดยมองว่าหลักการของนัษฎะตุล อุลาม่า คือการยึดมั่นหลักการอิสลามในคัมภีร์อัลกุรอาน ชุหนะห์ และชะรีอะฮ์อิสลาม (นิติศาสตร์) การดำเนินงานขององค์กรนัษฎะตุล อุลาม่า ต้องไม่ใช่ผู้ฉวยโอกาส และไม่ใช่ผู้รอรับโอกาส เฉกเช่นเดียวกับนักการเมือง หรือพรรคการเมืองตามจิตวิญญาณแบบตะวันตก วิธีขององค์กรนัษฎะตุล อุลาม่า คือการรวมโลกคุณชา (โลกนี้) และอาคิเราะฮ์ (โลกหน้า) ไว้เป็นแนวทางแก่มวลหมู่สมาชิกให้ดำเนินไปได้พร้อมๆกัน ดังนั้นองค์กรนัษฎะตุล อุลาม่า จึงควรละวางจากวิถีคุณชาวิย หรือโลกียะล้วนๆ ฉะนั้นลักษณะการดำเนินงานทางการเมืองขององค์กรนัษฎะตุล อุลาม่า จึงควรเป็นที่

³² Arief Budiman, *State and Civil Society in Indonesia* (Australia : Monash University, Monash

เข้าใจได้เฉพาะในบริบทที่ถูกที่ควรดังที่กล่าวไว้เท่านั้น องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ จะไม่ยอมรับการประยุกต์ใดๆว่าถูกต้องตามหลักการอิสลามนอกเหนือไปจากแนวทางดังกล่าวนี้ การดำเนินงานใด กิจกรรมใด หรือพัฒนาการใดขององค์การตามสถานการณ์ และกรณี จะต้องไม่มีผลเสียหายต่อหลักการทางศาสนาอิสลามที่พิจารณาว่าชอบด้วยแล้วทุกประการนี้ อันหมายรวมถึงกิจกรรมทางการเมืองขององค์การด้วยเช่นกัน

แนวความคิดของอับดุลเราะห์มาน วาฮิด นำมาสู่การตกลงเห็นชอบขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ ยอมรับเอาหลักปญจศีล(หลักการ 5 ประการ คือ ความเคารพเชื่อถือนในพระเจ้าองค์เดียว ความมีมนุษยธรรมเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ความเป็นชาติเดียวกัน ชีดถือนในระบอบประชาธิปไตย และความยุติธรรม)ให้เป็นอุดมการณ์แห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เดือนตุลาคม ค.ศ. 1983³³ ใน ปี ค.ศ. 1983 อุลาม่าห์ทั้งหลายจัดการประชุมกันเรื่องหลักการพื้นฐานของรัฐ และได้ข้อสรุปว่าควรจัดให้มีการรับหลักปญจศีล อันเปรียบเสมือนหลักการพื้นฐานของรัฐ เพราะว่าหลักปญจศีลมิใช่ศาสนา และไม่อาจเป็นศาสนาขึ้นมาได้ไม่ว่าวันใด และเนื้อหาของหลักปญจศีลเองก็ไม่มีข้อความที่ขัดแย้งกับความเชื่อทางศาสนาอิสลามด้วย ตามหลักการของหลักปญจศีลในข้อแรกที่ระบุถึงการศรัทธาในพระเป็นเจ้าพระองค์เดียวถือได้ว่ามีความสอดคล้องกับ หลักเตฮีด (ความเป็นเอกะของอัลลอฮ์) ตามความเชื่อทางศาสนาอิสลาม ดังนั้นหลักปญจศีลจึงสามารถสื่อถึงความศรัทธาและวิถีปฏิบัติของประชาคมมุสลิมแห่งอินโดนีเซียได้ ไม่มีสิ่งใดในหลักปญจศีลที่จะขัดแย้งกับหลักศรัทธา และชะรีอะฮ์ ในวิถีปฏิบัติของมุสลิม ฉะนั้นองค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ จึงควรยอมรับเอาหลักปญจศีลมาเป็นหลักปรัชญาในการปกครองรัฐ และเป็นหลักการขององค์การเองในกรอบของการอยู่ร่วมกับคนกลุ่มอื่นๆภายในรัฐชาติอินโดนีเซีย トラบเท่าที่อิสลามสามารถเป็นศาสนา และหลักศรัทธาของมวลหมู่สมาชิกขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ ได้อย่างราบรื่น³⁴

นะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ เป็นองค์การเอกชนองค์กรแรกที่ประกาศชัดเจนถึงการรับเอาหลักปญจศีลไว้เป็นแนวทางแห่งรัฐอินโดนีเซีย และนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ ยังเห็นความสำคัญของการเชื่อมโยงหลักปญจศีลเข้ากับการพัฒนาในด้านต่างๆของชุมชนมุสลิมอีกด้วย แนวทางดังกล่าวนี้ยังเป็นอุดมการณ์ที่องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ ชีดถือนอยู่มาจนถึงทุกวันนี้ กล่าวได้ว่าองค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ คือ องค์การที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดัน และเปิดเผยอุดมการณ์ตามหลักปญจศีลให้แพร่หลายเข้าสู่ความรู้สึกนึกคิด และการยอมรับหลักการดังกล่าวในหมู่พลเมืองอินโดนีเซีย การแสดงจุดยืนดังกล่าวทำให้้องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ ได้รับการยอมรับจากชาวอินโดนีเซียมากขึ้น เพราะช่วยผสานความคิดเห็นอันแตกต่างกันในสังคมไม่ให้ส่งผลไปสู่ความแตกแยกอย่าง

³³Wikipedia. The Free Encyclopedia, Abdurrahman Wahid [Online]. Accessed 1 January 2007.

Available from http://en.wikipedia.org/wiki/Abdurrahman_Wahid, 2-4.

³⁴Mitsuo Nakamura, Siddique Sharon, and Omar Farouk Bajunid, ed., Islam & Civil Society in Southeast Asia, (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2001),35.

ร้ายแรงชนิดนี้อาจควบคุมได้ ให้กลายเป็นเรื่องที่สามารถยอมรับฟังกันได้ในแวดวงของมุสลิม พฤติกรรมดังกล่าวขององค์กรยังมิผลติขยายไปในวงกว้างครอบคลุมสังคมอินโดนีเซีย มิให้เผชิญหน้ากัน และปะทะกันอย่างรุนแรงในสิ่งที่เห็นแตกต่างกัน และทำให้อินโดนีเซียสามารถดำรงเอกภาพไว้ได้แม้ในกรณีที่มีความเห็นแตกต่างกันในประเด็นทางการเมืองด้วยเช่นกัน

3.2.2 องค์การนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ กับข้อถกเถียงเรื่องชะรีอะฮ์

ลักษณะระบบกฎหมายของมุสลิมจารีตในอินโดนีเซียโดยเฉพาะในชาวซึ่งเป็นศูนย์กลางขององค์การนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ มีความแตกต่างไปจากสังคมมุสลิมในที่อื่นๆ โดยเฉพาะในตะวันออกกลาง เพราะมุสลิมชาวอินโดนีเซียไม่ได้รับเอาชะรีอะฮ์และฟิกฮ์เข้ามาเป็นแม่แบบทางกฎหมาย โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนตรงกันข้ามมุสลิมชาวอินโดนีเซียได้ผสมผสานด้วยบทหลักของระบบกฎหมายอิสลามเข้ากับขนบธรรมเนียมท้องถิ่นอย่างกลมกลืนมาตั้งแต่ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 18 แล้ว ในงานศึกษาของ Hooker ได้ชี้ให้เห็นความสามารถในการผสมผสานระบบกฎหมายอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของมุสลิมพื้นเมืองอย่างชัดเจน Hooker มองการปรับเปลี่ยนเนื้อหาของตัวบทกฎหมายอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่ามีความสอดคล้องกับสภาพทางสังคม และตามที่ชาวตะวันตกมักนิยมนิยามเรียกกฎหมายมุสลิมในดินแดนเหล่านี้ว่า “กฎหมายมุฮัมมัด” (Muhammadan Law) ซึ่งมุสลิมมองว่าเป็นการใช้ชื่อที่ไม่เหมาะสม Hooker ให้ความสนใจการศึกษากระบวนการกฎหมายอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เขาเสนอว่ารากฐานแนวความคิดทางระบบกฎหมายอิสลามในสังคมชาวอินโดนีเซียมีลักษณะผสมปะปนกับอาณัติพื้นเมืองอยู่บ้าง แต่กลุ่มผู้รู้ทางกฎหมายมุสลิมชาวอินโดนีเซียให้ความสำคัญกับเรื่องมาตรฐานการแปล และตีความด้วยภาษาอาหรับจากตะวันออกกลางมากกว่าการปรับเปลี่ยนเนื้อหาด้วยบทอิสลามให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมท้องถิ่น และชื่นชมการแปลและตีความด้วยบทอิสลามของกลุ่มมุสลิมชาวอินโดนีเซียที่คล้ายคลึงกับภาษาอาหรับ

ตามธรรมเนียมปฏิบัติในอดีตเมื่อมีปัญหาการร้องเรียนคดีความเกิดขึ้น สถานที่ทำการพิจารณาตัดสินคดีคือมัชยิด เป็งฮูลู (Penghulu) จะทำหน้าที่ตัดสินคดีความตามมัชยิดต่างๆ โดยซึ่งมักจะตั้งอยู่ในเขตเมือง ส่วนเขตชนบทพื้นที่ห่างไกลที่ไม่มีมัชยิดใหญ่ตั้งอยู่ กายาอี คือผู้มีอำนาจให้คำชี้แนะ และตัดสินเรื่องราวต่างแทบทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมุสลิมในชุมชน เพราะวากายาอี คือ ผู้ที่ศึกษาเรื่องราวทางศาสนา และได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางกฎหมายศาสนา กายาอีจึงมีอิทธิพลอย่างมากในฐานะตัวแทนอำนาจทางศีลธรรมในสังคมชนบทที่อำนาจรัฐเข้าไม่ถึง กลุ่มเป็งฮูลู และกายาอีจารีตยึดแนวคำสอนของสำนักคิดชาฟีอีเป็นพื้นฐาน (Shafi'i คือ สำนักคิดทางนิติศาสตร์ (Jurisprudential Schools หรือ Fiqhi Madhhab) สำนักที่สามจากจำนวนสำนักคิดทางนิติศาสตร์สี่สำนักในนิกายซุนนี สำนักชาฟีอีตั้งชื่อตามอิมามผู้ก่อตั้งคือ

มุฮัมมัด อิบน์ อิดริส อัล-ชาฟีอี (Muhammad ibn Idris al-shafi'i 767 – 819) ให้ความสำคัญกับอำนาจการพิจารณาตัดสินคดีจากอัลกุรอานและสุนนะห์ของกลุ่มผู้รู้ และกำหนดว่าบรรดาผู้รู้ทั้งหลายต้องมีความสามารถตีความตัวบทจากอัลกุรอานได้อย่างสอดคล้องกับชุมชนมุสลิม³⁵ มัสยิดจึงมีความสำคัญต่อชุมชนมุสลิมชาวในเขตเมืองและชนบท เพราะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทั้งในด้านการเรียนรู้หลักคำสอนทางศาสนาจากผู้นำมัชยิด เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่นการนมาสตามปกติ การนมาสการฟังธรรมเทศนาในวันศุกร์ การประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการเกิด การแต่งงาน และการตาย และตัดสินคดีความรวมถึงการชุมนุมทางการเมืองของมุสลิม³⁶ กลุ่มผู้ปกครองมัชยิด และบุคคลสำคัญในแวดวงการศึกษาศาสนาอิสลามส่วนใหญ่แล้วมีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติมาจากกลุ่มผู้นำในมัชยิดต่างๆ

ในยุคแรกของการก่อตั้งองค์การ มุสลิมจาริตในอินโดนีเซียถูกโจมตีจากพวกปฏิรูปอย่างมากว่าแนวทางการ วิเคราะห์ตัวบท และตัดสินคดีความของท่านผู้รู้ทั้งเชก และอุลามายังไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของสำนักนิติศาสตร์ มัชฮับทั้ง 4 ผู้นำขบวนการนะฮฎะตุล อุลามาย์ พยายามโต้แย้งข้อกล่าวหาด้านกฎหมายอิสลามกลุ่มมุสลิมปฏิรูปสมัยใหม่ ที่มองว่าการตีความทางศาสนาของมุสลิมจาริตอาจมีการเบี่ยงเบนออกไปจากหลักคำสอนของอิหม่ามชาฟีอี และอำนาจในการตีความทางศาสนาผูกขาดภายในกลุ่มผู้นำทางศาสนา (เชก และอิหม่าม) เพียงกลุ่มเดียวไว้ดังนี้ว่า

...การตีความตัวบทกลุ่มผู้รู้ได้ยึดหลักคำสอนของอิหม่ามชาฟีอีเป็นหลักพื้นฐานในการพิจารณากระบวนการกฎหมายอิสลาม และการตีความทางศาสนาจากอิหม่าม และผู้ทรงภูมิที่มีความเชี่ยวชาญทางศาสนาทุกสมัยโดยมิได้ยึดติดอยู่ในคำสอนของอิหม่ามชาฟีอีเพียงผู้เดียวเท่านั้นแต่ให้น้ำหนักความสำคัญในเหตุผลการตีความอันสอดคล้องกับสังคมมุสลิมมากกว่าชื่อเสียงเชิงบุคคล เพราะเล็งเห็นประโยชน์จากการพิจารณาตีความทางศาสนาเพื่อแก้ปัญหาข้อพิพาทภายในชุมชนและพัฒนาท่านผู้รู้ทั้งหลายให้เป็นผู้มีความก้าวหน้าเชี่ยวชาญในความรู้ทุกด้านทางศาสนาอิสลาม³⁷

...อำนาจในการตีความกฎหมายควรมีจำกัดอยู่ในสำนักคิดทางกฎหมายทั้งสี่สำนัก คือ ชาฟีอี มาลิกี ฮัมบาลี และฮานาฟีเท่านั้น เพราะว่าท่านผู้นำสำนักคิดทั้งสี่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และแนวความคิดของพวกเขาที่ใช้ตีความนั้นล้วนมาจากข้อความในพระคัมภีร์อัลกุ

³⁵Division of Religion and Philosophy St. Martin's College, Sunni Islam [Online], accessed 1 March 2005. Available from <http://philtar.ucsm.ac.uk/encyclopedia/islam/sunni/index.htm/>

³⁶Raphael Israeli, The Crescent in the East : Islam in Asia Major (London : Curzon Press, 1982), 186-187.

³⁷Deliar. Noer, The Modernist Muslim Movement in Indonesia 1900-1942 (Kuala Lumpur, Singapore : Oxford University Press, 1973),223- 224.

รอน สาธารณะชนผู้เดินตามแนวทางของพวกท่านจึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงเหตุผลพื้นฐานการก่อตั้งเพราะจุดสำคัญอยู่ที่แนวทางการตีความของพวกท่าน การตีความของผู้รู้กลุ่มชนธรรมเนียมนิยมที่ยึดแนวทางตามสำนักคิดชาฟีอีไม่สามารถจะเบี่ยงเบนออกไปจากคำสอนของอิหม่ามชาฟีอีได้เลย เพราะกระบวนการสุดท้ายในการตีความทางศาสนาจะได้รับการพิจารณาหักล้างจากอิหม่าม ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ อีกครั้งถ้าอิหม่ามไม่เห็นด้วยกับการตีความของท่านผู้รู้ ในการตีความนั้นต้องรับฟังความคิดและเหตุผลของอิหม่ามเป็นพื้นฐานเสมอ การตีความกฎหมายนั้นต้องใช้พื้นฐานการพิจารณาอย่างลึกซึ้งตรวจสอบไปถึงที่มาของข้อสรุปนั้นๆ ให้ละเอียดรอบคอบ การแสดงทัศนะการตีความกฎหมายทางงานเขียนของบรรดาท่านผู้รู้ล้วนมีพื้นฐานมาจากพระคัมภีร์ พวกท่านมิได้เขียนกฎหมายจากเหตุผลของตนเองพวกท่านมีอาจเห็นนอกเหนือไปจากพระคัมภีร์ได้ เพราะความเห็นอันนอกเหนือจากพระคัมภีร์จะทำให้พวกท่านได้รับการประณามจากพี่น้องมุสลิม ว่าเป็นผู้รู้นอกศาสนา ฉะนั้นความสามารถในการตีความทางกฎหมายของบรรดาท่านผู้รู้จะมีความสมบูรณ์หรือไม่ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญส่วนบุคคลของท่านเหล่านั้นมากกว่าส่วนประกอบอย่างอื่น³⁸...

แนวการต่อสู้ขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1945 ซึ่งกลุ่มนักชาตินิยมพยายามผลักดันให้หลักปรัชญาอิสลามเป็นแนวทางหลักของรัฐบาลอิสระ กลุ่มนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์เองก็มีความพยายามอย่างยิ่ง ต่อการเรียกร้องให้บรรจุหลักการทางศาสนาอิสลามเข้าไปในหลักปรัชญาอิสลามด้วย ข้อเรียกร้องของนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ นอกจากการบัญญัติถึงการนับถือพระเจ้าองค์เดียวแล้ว ยังเรียกร้องให้ใช้ชะรีอะฮ์ซึ่งเป็นกฎหมายของมุสลิมขึ้นมาเป็นแบบแผนทางกฎหมายของรัฐอีกด้วย และการออกกฎหมายใดๆ ของรัฐบาลอินโดนีเซียต้องคำนึงถึงหลักชะรีอะฮ์เป็นสำคัญ เพราะมุสลิมคือคนส่วนใหญ่ของประเทศรัฐบาลจึงต้องให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับมุสลิม ในยุคที่ประธานาธิบดีซูการ์โนขึ้นเป็นผู้นำประเทศในช่วง ปี ค.ศ. 1945-1965 องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ มักจะให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว และแสดงบทบาทในการปกป้องสิทธิของมุสลิมต่อรัฐบาล ต่อมาในช่วงที่เปลี่ยนรัฐบาลใหม่ นายพลซูฮาร์โตขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ช่วงปี ค.ศ. 1965-1998 องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ ยังหันมาให้ความสำคัญกับการแสดงบทบาทดังกล่าวเพิ่มขึ้น แม้ว่าความคิดเห็นของนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ จะถูกเพิกเฉยหลายครั้ง แต่บรรดาผู้นำของนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ ก็พยายามอย่างยิ่งที่จะดำเนินการเพื่อรักษาสิทธิของมุสลิมไว้

ถ้อยแถลงขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ ในปี ค.ศ. 1984 แสดงให้เห็นว่าองค์การเริ่มก้าวเข้าหามวลชนมากขึ้น และมีได้จำกัดตัวอยู่เพียงแค่ชุมชน หรือสังคมมุสลิมเท่านั้น องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ เข้ามามีส่วนร่วมกับพลเมืองอินโดนีเซียในระดับกว้าง เพื่อสร้างความรุ่งเรืองให้กับสังคมระดับชาติ องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ นำสมาชิกขององค์การก้าวข้ามความขัดแย้ง

³⁸Ibid., 233-234.

ทั้งหมด สร้างจิตสำนึกแห่งความเป็นคนดี มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สนับสนุนการแสดงออกของประชาชนตามหลักสิทธิ และหน้าที่ต่อรัฐ นอกจากนี้แล้วปัจจัยสำคัญที่จะนำพาสังคมไปสู่ความสำเร็จในอนาคต คือ ชะริอะฮ์

หลักชะริอะฮ์ตามทัศนะขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ประกอบด้วยหลักการพื้นฐานที่ 5 ประการ อันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และเป็นพื้นฐานของความเชื่อทางศาสนา อันประกอบด้วย

1. การปกป้องหลักความเชื่อ และการปฏิบัติทางศาสนา
2. การปกป้องชีวิต
3. การปกป้องการใช้ความคิด และแสดงออกทางความคิดอย่างเป็นอิสระ
4. การปกป้องทรัพย์สินสมบัติ
5. การปกป้องสิทธิทางการแต่งงาน และเครือญาติ

หลักชะริอะฮ์ เกี่ยวข้องกับเรื่องของความไคร่ครวญ และเป็นหลักการพื้นฐานที่องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ให้ความสำคัญกล่าวถึงอยู่บ่อยครั้งในกลุ่มอุลาม่าห์ นักศึกษาขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ตามปสานเตรนต่างๆด้วยได้รับการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของชะริอะฮ์³⁹

ในสมัยต่อมาหลังจากหมดยุคของซูฮาร์โตแล้ว สถานการณ์ทั่วไปของทั่วโลกเริ่มเปลี่ยนแปลง ความคิดใหม่ทางสังคมที่สะท้อนเรื่องของความเปลี่ยนแปลง การให้ความสำคัญกับความหลากหลาย แนวคิดพหุนิยมในสังคม ส่งผลต่อมุมมองและการปรับตัวขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ด้วย และมีผลให้ข้อเรียกร้องบางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอิสลามอย่างแข็งแกร่งเริ่มผ่อนคลายลงไปบ้าง

3.3 บทบาทขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ด้านเศรษฐกิจ

สมาชิกส่วนใหญ่ของ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ถ้วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านการค้าเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ ด้านเศรษฐกิจนั้นมีอยู่ค่อนข้างไม่มากนัก เอกสารที่กล่าวถึงบทบาทด้านเศรษฐกิจขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าห์ มีกล่าวถึงแค่ช่วงระยะเวลาสั้นๆในช่วงปี ค.ศ. 1930-1945 ในสมัยที่ญี่ปุ่นปกครองชวา แต่หลักฐานในช่วงหลังจากสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้รับเอกราชเป็นต้นมาไม่ค่อยมีการศึกษาถึงประเด็นดังกล่าวมากนัก

³⁹ Mitsuo Nakamura, Siddique Sharon, and Omar Farouk Bajunid, ed., *Islam & Civil Society in Southeast Asia*, 33-35.

งานของ Deliar Noer กล่าวไว้ว่าสมาชิกขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าอ์ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านการค้าค้ามาติก สินค้าด้านการเกษตร และมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลทรัพย์สินขององค์กรที่ได้รับจากการอุทิศของมุสลิมเพื่อประโยชน์ต่อแนวทางแห่งอัลลอฮ์กระจายอยู่ทุกสาขาทั่วชาว และมีความพยายามจะเข้าไปทำการค้าระหว่างประเทศด้วยการนำเข้าสินค้าจากญี่ปุ่น และสิงคโปร์ แม้จะไม่ประสบความสำเร็จแต่แสดงให้เห็นว่านะฮ์ญอะตุล อุลาม่าอ์ พยายามจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจขนาดใหญ่ เหตุผลที่นะฮ์ญอะตุล อุลาม่าอ์ ไม่ค่อยมีบทบาทด้านเศรษฐกิจประการแรกอาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มสมาชิกของนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าอ์ ส่วนใหญ่คือกลุ่มพ่อค้า หรือนักธุรกิจขนาดกลาง และไม่สามารถสร้างเครือข่ายทางการค้าในกลุ่มผู้กุมอำนาจทางการเมืองได้ เพราะส่วนใหญ่แล้วผู้ที่กุมอำนาจในการค้าขนาดใหญ่ หรือการค้าระหว่างประเทศ คือ กลุ่มนักธุรกิจต่างชาติ เช่น ชาวตะวันตก เจ้าอาณานิคม และชาวจีน หลังจากที่อินโดนีเซียได้รับเอกราชมีการยึดธุรกิจขนาดใหญ่ของต่างชาติโอนมาเป็นของรัฐบาล กลุ่มผู้กุมอำนาจในรัฐบาล อาทิเช่น ผู้นำระดับสูงในรัฐบาล และฝ่ายทหาร คือกลุ่มคนที่ผูกขาดผลประโยชน์ในธุรกิจขนาดใหญ่ไว้จึงเป็นการยากที่ นะฮ์ญอะตุล อุลาม่าอ์ จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว เหตุผลประการที่สองเนื่องจากบุคลิกลักษณะของตัวผู้นำองค์กรนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าอ์ ซึ่งส่วนใหญ่ คือ กลุ่มนักการศาสนามีความเชื่อชาวยุในศาสนาอิสลาม และศรัทธาต่อการอุทิศตนเพื่อพระเจ้า จึงไม่ค่อยมีความเชื่อชาวยุ และสนใจในการทำธุรกิจมากเท่ากับความสนใจด้านศาสนาเท่าใดนัก

องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าอ์ เริ่มตระหนักถึงความสำคัญด้านเศรษฐกิจ ความอยู่ดีกินดีของเหล่าบรรดาสมาชิกมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 จึงได้ เริ่มหันมาดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจการค้าอย่างเต็มตัว การดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลารแรกเป็นเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวขององค์กรก่อน คือความพยายามในการจัดระบบระเบียบการบริหารทรัพย์สินจำพวกวักฟ (waqf) คือทรัพย์สินจากการบริจาค เพื่อเป็นสาธารณสมบัติ และกิจกรรมทางศาสนาของมุสลิม ทรัพย์สินดังกล่าวเมื่อทำการบริจาคแล้วต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติทางศาสนาอิสลาม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค บทบัญญัติทางศาสนากำหนดว่าสินทรัพย์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เงิน อสังหาริมทรัพย์ จะต้องใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา และเพื่อสาธารณะกุศล ไม่อนุญาตให้ทำการซื้อขาย และแลกเปลี่ยนสิ่งของที่ถูกบริจาคเพื่อสาธารณสมบัติเหล่านั้น นอกจากจะอยู่ในขอบข่ายบัญญัติของอิสลาม ฉะนั้นทรัพย์สินส่วนใหญ่ขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าอ์ ส่วนหนึ่งได้รับมาจากการบริจาคของเหล่าศรัทธามุสลิมเพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนาของเหล่าสมาชิก องค์การกลางของนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าอ์

เมื่อทรัพย์สินที่ได้รับมีจำนวนเพิ่มขึ้นขณะเดียวกันองค์กรก็มีการขยายขนาดขึ้นด้วยจึงจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารเรื่องดังกล่าวให้เป็นระบบ การบริหารทรัพย์สินวักฟ คือ แนวทางแรกขององค์กรด้านเศรษฐกิจ ต่อมาองค์กรกลางได้มีนโยบายไปยังองค์กรนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าอ์ ทุกสาขา

ในท้องที่ต่างๆให้มีการจัดประชุมขึ้น เพื่อดึงหน่วยงานขึ้นมาทำหน้าที่บริหารทรัพย์สินขององค์กรที่ได้รับจากการอุทิศเพื่อประโยชน์ต่อแนวทางของอัลลอฮ์ เพราะการแต่งตั้งบุคคลเพื่อกำหนดหน้าที่ดูแลจัดการทรัพย์สินสาธารณะสมบัติเหล่านั้นจำเป็นต้องผ่านการเลือกสรรแล้ว ว่าเป็นบุคคลที่บรรลุนิสัยดี มีสติสัมปชัญญะ ความซื่อสัตย์ และมีความสามารถในการทำหน้าที่บริหารกิจการของทรัพย์สินที่เป็นสาธารณะสมบัติ เพื่อกำหนดที่ติดต่อทางด้านธุรกิจ⁴⁰ จัดการเกี่ยวกับการขายผลผลิต หรือดูแลผลประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินที่มุสลิมอุทิศให้องค์กร เช่น ที่ดิน ดึก อาคารต่างๆ เป็นต้น แต่จะไม่ขายทรัพย์สินที่ได้จากการอุทิศเหล่านี้ให้ผู้อื่น โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำผลกำไรมาใช้จ่ายในกิจกรรมของสังคมมุสลิมส่วนรวม เมื่อมีทรัพย์สินที่ได้รับจากการบริจาคจำนวนมากขึ้นต่อมาในปี ค.ศ. 1937 กลุ่มผู้นำ นะฮ์ญะตุล อุลาม่า ได้ตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาใช้ชื่อว่า “Waqfijah NU” เพื่อกำหนดที่บริหารจัดการเรื่องการจัดซื้อ กรรมสิทธิ์ และการบริหารที่ดินของวัดพื้นถิ่นฐานของหลักศาสนาอิสลามสำนักคิดชาฟีอี โดยร่วมมือกับสาขาขององค์กรในระดับท้องถิ่นต่างๆหลายสาขาทั้งใน Singosari สิงห์คาสารี Bangilan และ Gresik และเพื่อให้เกิดการสานต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้มีความงอกเงยขึ้น องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่า จึงเริ่มมีการลงมือทำธุรกิจบ้างเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรในด้านต่างๆให้กับหมู่วมวลสมาชิก เช่น มีการวางโครงการนำเข้าจักรยานจากสิงคโปร์เพื่อขายต่อในชวา แม้ว่าโครงการดังกล่าวจะไม่ประสบความสำเร็จแต่ความพยายามที่เกิดขึ้นนำมาสู่การพัฒนาด้านการค้าต่างประเทศของกลุ่มผู้นำศาสนาอิสลามที่พยายามเข้ามาจับบทบาทด้านการค้า ความสำเร็จด้านการค้ากับต่างประเทศคือสินค้าจำพวกอาหารกับญี่ปุ่น⁴¹

หลังจากดัดชัซซอมแพ์ญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1942 ขณะนั้นองค์กร นะฮ์ญะตุล อุลาม่า มีการขยายองค์กรออกไปจำนวน 120 สาขาทั่วเกาะชวาและกาลิมันตันตอนใต้ การขยายพื้นที่ทางศาสนาขององค์กรนำไปสู่ความสนใจต่อปัญหาด้านเศรษฐกิจของสมาชิกด้วย เพราะสมาชิกส่วนใหญ่คือพ่อค้าสมาชิกกลุ่มนี้เสนอให้ นะฮ์ญะตุล อุลาม่า มีสถานะเป็นองค์กรทางธุรกิจด้วย สมาชิกกลุ่มนี้ยังเหตุผลว่าแม้แต่พระมุฮัมมัดเองครั้งหนึ่งท่านเคยทำการค้ามาก่อน และครูสอนศาสนาในสังคมชวาจำนวนมากตามปสานเตรนถ้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมทางการค้า และการเกษตรไปพร้อมๆกับการสอนศาสนา⁴² แม้ว่าข้อมูลด้านการค้าจะมีการบันทึกให้เห็นอยู่เพียงเล็กน้อยแต่กิจกรรมและหลักฐานสะท้อนว่านะฮ์ญะตุล อุลาม่า ให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านเศรษฐกิจขององค์กรศาสนาอิสลามทั้งในระดับเชิงบุคคลและระดับองค์กร เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวข้อง

⁴⁰“สายสัมพันธ์”, ประเด็นที่นำสู่เกี่ยวกับการชำระชะกาด และการประกอบธุรกิจเล่มที่ 3 (“วารสารสายสัมพันธ์” จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อแทนอันดับที่ 381-382 ประจำเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2543), 153-156.

⁴¹Deliar. Noer, *The Modernist Muslim Movement in Indonesia 1900* (Kuala Lumpur, Singapore : Oxford University Press, 1973), 232-234.

⁴²Ibid., 229.

กับความดำรงอยู่ทั้งในเชิงส่วนบุคคล และการขยายตัวขององค์กร อีกทั้งความพยายามทำการค้ากับต่างประเทศแสดงว่าองค์กรต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่างศาสนาอยู่มากพอสมควร

ในช่วงทศวรรษสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 20 เครือข่ายองค์กรทางธุรกิจของนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ กระจายตัวอยู่ทั่วทุกเขต โดยเฉพาะในเขตที่มีหน่วยงานสาขาขององค์กรตั้งอยู่ ตัวแทนที่ทำหน้าที่ด้านธุรกิจเหล่านี้มีขนาดเล็ก และขยายทั่วไปโดยเฉพาะในเขตชนบท มักทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการค้าขายสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการกุศล คลิฟเฟอर्ड เกียร์ซ เป็นนักวิชาการทางมานุษยวิทยาผู้หนึ่งที่ให้ความสนใจประเด็นศาสนาอิสลามในดินแดนอินโดนีเซีย มองว่าเศรษฐกิจขององค์กรวางอยู่บนพื้นฐานของธุรกิจขนาดเล็กที่กระจายตัวทั่วชนบท และยอมรับว่าโครงสร้างขององค์กรที่อยู่ภายใต้คณะกรรมการบริหารมีส่วนช่วยให้เกิดแนวคิดในการผนึกกำลังร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจ ภายในส่วนขององค์กรเองมีความพยายามที่จะพัฒนา ด้านเศรษฐกิจอยู่ตลอดเวลา ผลของการประชุมภายในองค์กรประจำปี ค.ศ. 1994 และ ปี ค.ศ. 1999 แสดงให้เห็นถึงความพยายามกระจายตัวทางเศรษฐกิจ ผ่านตัวแทนขนาดเล็กขนาดกลาง หรือ SMEs ที่ตั้งขึ้นไว้ตามสาขาท้องที่ต่างๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อขยายเศรษฐกิจในลักษณะที่ยึดเรื่องของความเป็นธรรม เข้าไปสู่ภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของอินโดนีเซียอย่างต่อเนื่อง และเป็นโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบที่ยังธรรมสู่อินโดนีเซียให้เติบโต และแพร่หลายให้มากขึ้นในอนาคตด้วย

43

ธรรมชาติของเศรษฐกิจอินโดนีเซียให้ความสำคัญกับเรื่องของการสนับสนุนด้านการทำการค้า โดยนักธุรกิจเป็นผู้ควบคุมราคา และผลผลิต ส่วนรัฐคือผู้ผูกขาด จึงค่อนข้างยากที่ตัวแทนขนาดเล็ก หรือขนาดกลางจะมีความเป็นอิสระทางการค้าในอินโดนีเซีย นะฮ์ญะตุล อุลามาย์ หวังว่าระบบการค้าแบบตัวแทนขนาดเล็กจะสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาการผูกขาดทางการค้าภายในอินโดนีเซีย และช่วยทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทิศทางด้านรายได้ของประชาชนส่วนใหญ่ในสาธารณรัฐอินโดนีเซียให้เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้นด้วย และเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ - ตลาด แบบตะวันออก อันเป็นแนวทางหลักที่องค์กรนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ ได้วางเอาไว้ คือ หลักการครภาพ 3 ประการ คือ การครภาพท่ามกลางหมู่มุสลิม (ukhuwwah Islamiyah) หลักการครภาพท่ามกลางพลเมือง (ukhuwwah wathaniyyah) และสุดท้าย หลักการครภาพท่ามกลางหมู่พี่น้องมนุษยชาติ (ukhuwwah basyariyah) หลักการทั้งสามต่างมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน⁴³ หลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักการที่กลุ่มผู้นำ และสมาชิกภายในองค์กรนะฮ์ญะตุล อุลามาย์ ให้ความสำคัญ ถือเป็นหลักยึดในการแสดงบทบาทขององค์กรทุกด้าน รวมถึงด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมด้วย

⁴³Mitsuo Nakamura, Siddique Sharon, and Omar Farouk Bajunid, ed., *Islam & Civil Society in Southeast Asia*, (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2001),36.

⁴⁴Ibid.,37.

องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ การพัฒนาธุรกิจภาคอุตสาหกรรม

นะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างไม่หยุดนิ่ง ล่าสุดเมื่อโลกต้องเผชิญกับปัญหาด้านวิกฤตทรัพยากรพลังงาน โดยเฉพาะน้ำมันกลายเป็นพลังงานที่มีราคาแพงขึ้นเรื่อยๆ และมีปริมาณน้อยลงไปทุกวัน องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ มีแนวคิดที่จะเปิดโครงการสถานีก๊าซโซลีนขึ้นมา โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงสถานะทางการเงินของประเทศ และสร้างความมั่งคั่งทางรายได้ให้กับสมาชิกขององค์การ องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ เชื่อว่าโครงการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จเพราะว่าองค์การได้รับการสนับสนุนจากจำนวนของสมาชิกที่เพิ่มขึ้นประมาณสี่สิบกว่าล้านคนในอินโดนีเซีย โดยองค์การจะเปิดสถานีก๊าซโซลีนให้กับสมาชิก โดยที่องค์การจะให้การสนับสนุนด้านการตลาด วัตถุดิบของสถานีน้ำมัน และบริษัทผลิตก๊าซ เริ่มแรกองค์การจะตั้งสถานีน้ำมันตามเขตปศุสัตว์ต่างๆขององค์การ กลุ่มผู้นำขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ เชื่อกันว่าการเปิดโครงการสถานีก๊าซโซลีนจะช่วยยกระดับการแข่งขันทางธุรกิจของประชาชนอินโดนีเซียให้สามารถลุกขึ้นมาต่อสู้กับธุรกิจของต่างชาติ อาทิ บริษัทเชลล์ของสหรัฐอเมริกา และบริษัทมาเลเชียปิโตรนัส (Malaysia's Petronas) ของมาเลเซียในอินโดนีเซียได้⁴⁵

นอกจากนี้แล้วอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังเป็นอีกอุตสาหกรรมหนึ่งที่องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ เข้ามามีส่วนในการดำเนินการ คือเรื่องของการจัดอำนวยความสะดวกสบายให้กับมุสลิมที่ประสงค์เดินทางประกอบพิธีฮัจญ์ในช่วงเทศกาลรอมมะฎอน ทั้งในเรื่องของการเดินทาง ที่พัก อาศัย และการประกอบพิธีกรรม ซึ่งในแต่ละปีมีชาวมุสลิมจำนวนหลายพันคนเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์

ปัจจุบันนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างมากทั้งในระดับชุมชนมุสลิม และในระดับที่สูงขึ้น เพราะตระหนักถึงผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ที่ผูกพันโลกของเศรษฐกิจทุกระดับเข้าไว้ด้วยกัน องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ จึงสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจในหมู่สมาชิก การพัฒนาความร่วมมือกันด้านการค้า และการลงทุน รวมถึงการพัฒนารูปแบบใหม่ทางการค้า ระบบธนาคารอิสลามให้มีความเข้มแข็ง และส่งเสริมการสร้างผู้บริหารที่มีความสามารถทางการพัฒนาธุรกิจให้เกิดขึ้น เป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อให้สมาชิกขององค์การ ชุมชนมุสลิมทั้งหลายมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี⁴⁶

⁴⁵NU Conference – Indonesia Matters (Money Making) [online], Accessed 23 November 2006. Available from <http://www.Indonesiamatters.Com/>

⁴⁶General Secretariat of International Conference of Islamic Scholars, Jakarta Declaration and Plan of Action : International Conference of Islamic Scholars (Jakarta : General Secretariat of International Conference of Islamic Scholars, 2004), 5-6.

บทที่ 4

องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ยุคปัจจุบัน

องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ สามารถสร้างฐาน และขยายเครือข่ายขององค์การด้วยจำนวนสมาชิกที่มากถึงหกสิบล้านกว่าคน จำนวนสมาชิกที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทำให้้องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ มีขนาดองค์กรใหญ่ขึ้นกว่าในอดีตมาก องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1926 ณ ปัจจุบันเป็นเวลาร่วม 81 ปีผ่านมาแล้ว ระยะเวลาดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับชีวิตของมนุษย์จัดอยู่ในกลุ่มผู้อาวุโสที่ผ่านร้อนหนาวมาหลายฤดู เช่นกันนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ เองต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง ทั้งยังต้องปรับตัวให้เพื่อรับกับจุดเปลี่ยนหลายด้านในอินโดนีเซียทั้งเรื่องอุดมการณ์ความคิด เหตุการณ์ทางการเมือง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การปรับตัวหาใช่เพื่อการอยู่รอดเพียงอย่างเดียว สิ่งสำคัญนั้นเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนในวันข้างหน้าของมุสลิมอนุรักษนิยม หรือ กลุ่มมุสลิมหัวเก่าอย่างภาคภูมิใจมากกว่า

การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ต้องดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงมากมายหลายครั้ง และดำเนินบทบาทสำคัญบางครั้งในประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซีย อาทิเช่น ครั้งแรกเริ่มจากนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ เข้ามีส่วนร่วมกับการเมืองของชาวอินโดนีเซีย(GAPI : Gabungan Politik Indonesia) คือองค์กรที่พยายามสนับสนุนให้ชาวอินโดนีเซียเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองร่วมกับรัฐบาลคัตซ์ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ร่วมก่อตั้งสภาศาสนาอิสลามสูงสุดแห่งอินโดนีเซีย (MIAI : Majelis Islam A'la Indonesia) ในปี ค.ศ. 1937 ช่วงเวลาแห่งการต่อสู้กับลัทธิจักรวรรดินิยม นะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ เป็นผู้นำประกาศญิฮาดช่วงปี ค.ศ. 1945 เมื่ออินโดนีเซียได้รับเอกราชและมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย องค์การนะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ได้ดำเนินบทบาททางการเมืองในฐานะพรรคการเมืองหนึ่งของอินโดนีเซีย ในช่วงปี ค.ศ. 1945-1965 ถิ่นที่นะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ประสบความสำเร็จมากเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมอันดับต้น ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งในระดับสูง และมีนักการเมืองดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหลายกระทรวง และทำหน้าที่ตัวแทนการประชุมอิสลามแห่งเอเชีย-แอฟริกา ซึ่งมีตัวแทนจากประเทศต่างๆ 37 ประเทศร่วมการประชุม ในปี ค.ศ. 1965 ต่อมาเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไปทหารเข้ามามีอำนาจในยุคระเบียบใหม่ของประธานาธิบดีซูฮาร์โต ปี ค.ศ. 1984 องค์การ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ได้ปรับตัวครั้งใหญ่หันหลังให้กับเวทีการเมืองหันกลับมาขังหลักการเบื้องต้นขององค์การในฐานะองค์การทางสังคมและศาสนา นับจากช่วงทศวรรษ 1990 นะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ตระหนักถึงพลังการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมอิสลามในตะวันออกกลาง อิทธิพลแนวคิดเรื่องประชาสังคม พหุนิยม และโลกาภิวัตน์ การปรับตัวขององค์การ นะฮ์ญะตุล อุลาม่าฮ์ ในยุคใหม่จึงวางอยู่บนพื้นฐานของพลวัตด้านต่างๆ ทั้งในเชิงสังคม – วัฒนธรรม การเมือง เป็นหลัก การปรับตัวที่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนของ นะฮ์

เกาะตุล อุลามาร์ คือ การปรับโครงสร้างภายในขององค์กรที่มีขนาดใหญ่จากปริมาณสมาชิกที่เพิ่มขึ้นแยกเป็นตำแหน่งต่างๆ เพื่อให้การบริหารงานมีความสะดวก สามารถดูแลสมาชิกได้ครอบคลุมมากที่สุด และเพื่อการดำรงอยู่ต่อไปขององค์กรนั้เกาะตุล อุลามาร์ ในอนาคตสำหรับมุสลิมอินโดนีเซีย

4.1 การดำเนินงานขององค์กรนั้เกาะตุล อุลามาร์ ช่วง ค.ศ. 1999 – ปัจจุบัน

ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 บทบาท ความโดดเด่นขององค์กรมุสลิมักอนูรักษันนิยม โดยเฉพาะเมื่อครั้งที่ชาวอินโดนีเซียให้ความชื่นชม ไว้วางใจให้ผู้นำ และสมาชิกของนั้เกาะตุล อุลามาร์ เข้ามาทำหน้าที่ประธานาธิบดีคนที่สี่ เพื่อบริหารประเทศอินโดนีเซียภายหลังจากพรรคการเมืองของนั้เกาะตุล อุลามาร์ (PKB) ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งปี ค.ศ. 1999 และมีโอกาสทำหน้าที่เป็นผู้นำรัฐบาลอินโดนีเซียตั้งแต่ ตุลาคม ค.ศ. 1999 จนถึงกรกฎาคม ค.ศ. 2001 ชื่อเสียงความสำเร็จขององค์กรนั้เกาะตุล อุลามาร์ ดังดูลิห้องค์การเป็นที่รู้จักมากมาย นักวิชาการด้านต่างๆทั้งนักวิชาการด้านการเมือง ด้านศาสนา และวัฒนธรรม ต่างหันมาให้ความสนใจใคร่รู้อยากศึกษาถึงบทบาทการดำเนินงานขององค์กรเพิ่มขึ้น และเผยแพร่ผลการศึกษาขององค์กรนั้เกาะตุล อุลามาร์ ตามมุมมองวิชาการที่ผู้ศึกษาหลากหลายท่านให้ความสนใจเพิ่มขึ้นด้วย ปัจจุบันการเผยแพร่งานวิชาการ หรือการศึกษาเกี่ยวกับองค์กรนั้เกาะตุล อุลามาร์ มีทั้งการศึกษาจากมุมมองของนักวิชาการภายนอก และการศึกษาให้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการขององค์กรจากนักวิชาการภายในองค์กรนั้เกาะตุล อุลามาร์เอง ภาพรวมที่ส่งให้นั้เกาะตุล อุลามาร์ กลายเป็นที่รู้จักของประชาชนระดับต่างๆหลายประเทศมิใช่จำกัดเพียงภายในประเทศอินโดนีเซีย นั้นมาจาก ชื่อเสียงความสำเร็จ การพัฒนาเครือข่ายขององค์กรทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ และการศึกษาของนักวิชาการ

นักวิชาการส่วนใหญ่โดยเฉพาะนักวิชาการภายนอกที่มีใช้สมาชิกขององค์กรต่างเล็งเห็นความสำคัญขององค์กรนั้เกาะตุล อุลามาร์ และพยายามมองหาเหตุผลหรือคำตอบว่าปัจจัยใดที่ทำให้ห้องค์การนั้เกาะตุล อุลามาร์ สามารถดำรงความเป็นสถาบันทางสังคม-ศาสนาอยู่ได้อย่างมั่นคง และเป็นที่ยอมรับของผู้คน นักวิชาการบางท่านให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้นำองค์กรงานศึกษาของนักวิชาการกลุ่มนี้จึงเน้นเสนอถึงมุมมอง ทักษะของผู้นำองค์กรนั้เกาะตุล อุลามาร์ และชี้ให้เห็นว่าผู้นำ บุคคลสำคัญ ขององค์กรเหล่านี้มีจุดยืนอย่างไรต่อสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบัน เพราะทักษะ และจุดยืนของผู้นำนั้นเปรียบเสมือนหางเสือที่บ่งบอกถึงทิศทางขององค์กรในระยะยาวด้วย การศึกษาบทบาทขององค์กรนั้เกาะตุล อุลามาร์ ทำให้มองเห็นพัฒนาการและหลักยึดขององค์กรจากผู้นำรุ่นต่างๆให้ความสำคัญอยู่ 3 ประการดังนี้ คือ

1. การยึดหลักปัญจศีลในฐานะรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1945

2. ให้ความสำคัญกับการนับถือศาสนาอิสลามแนวจารีต อันเป็นแนวทางมุสลิมส่วนใหญ่ของอินโดนีเซีย

3. ให้ความสำคัญกับการแสดงบทบาทในทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

นกะมูระ มิตซึ (Nakamura Mitsuo) คือ ตัวอย่างของนักวิชาการภายนอก นกะมูระ มิตซึ เสนอว่าผู้นำยุคใหม่ขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องพหุนิยม (pluralism) และการครภาพแห่งมวลมนุษยชาติ (universal brotherhood of humankind) อย่างสัมพันธ์กับจารีตแห่งการพิจารณาตีความตามบัญญัติศาสนาอิสลาม ผู้นำคนสำคัญขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ที่ให้ความสำคัญกับหลักคิดดังกล่าวคือ กัส ดัวร์ (Gus Dur) หรือ อับดุลเราะห์มาน วาฮิด นกะมูระ มิตซึ กล่าวว่า อับดุลเราะห์มาน วาฮิด มีชื่อเสียงได้รับการยกย่องอย่างมากทั้งจากงานเขียน และการปฏิบัติ ตั้งแต่ทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ท่านกลายเป็นแบบอย่างของมุสลิมที่ดี และพลเมืองที่ดีในเวลาเดียวกัน ทั้งยังพยายามปรับเปลี่ยนแนวทางหลักขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ที่เคยยึดกับการให้ความสำคัญกับบทบาททางการเมืองมากกว่าด้านอื่นต้องปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมในขณะที่การแสดงบทบาททางการเมืองไม่สามารถดำเนินได้อย่างอิสระ¹

นกะมูระ มิตซึ มองว่าแนวโน้มการพัฒนาปรับเปลี่ยนนโยบายการดำเนินงานขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ มีลักษณะที่เปิดกว้างมากขึ้น และตระหนักถึงลักษณะพหุนิยมทางสังคม และทางศาสนาอย่างดี ดังนั้นแนวคิดเหล่านี้ก็นับยะที่จะสะท้อนให้เห็นแนวโน้มนโยบาย และทิศทางการดำเนินบทบาทขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ในอนาคตด้วย นกะมูระ มิตซึชี้ว่าก้าวต่อไปข้างหน้าของนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ คือพยายามเข้าไปมีบทบาทในทางวัฒนธรรม และทางการเมืองของอินโดนีเซียเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

การศึกษายบทบาท และทิศทางการของนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ จากแง่มุมของนักวิชาการภายนอก ทำให้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ มีการมองแบบมุมกว้างหรือการวิเคราะห์เชิงภาพรวม โดยเน้นว่าการดำเนินบทบาทขององค์การในด้านต่างๆล้วนสัมพันธ์กับบริบททางสังคมที่ผันแปรไปตามเหตุปัจจัย แต่ในมุมกลับกันงานศึกษาของนักวิชาการ และเอกสารที่นำเสนอจากองค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ส่วนใหญ่แล้วให้ความสำคัญกับจุดยืนขององค์การเรื่องหลักการความคิด แผนการดำเนินงานด้านต่างๆที่ให้รายละเอียดเชิงลึกมากกว่าการศึกษาของนักวิชาการจากภายนอก อาจเพราะความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้มากกว่า ฉะนั้นเพื่อให้เกิดการทำความเข้าใจเกี่ยวกับทิศทาง และบทบาทขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ทั้งในปัจจุบันหรือในอนาคตก็ตามมุมมองจากภายในเป็นแง่มุมที่ควรให้ความสำคัญ เริ่มจากทัศนะของกลุ่มผู้บริหาร และแนวการดำเนินงานต่างๆ ขององค์การในยุคปัจจุบัน

¹Nakamura, Mitsuo. Sharon Siddique, and Omar Farouk Bajunid, ed., *Islam & Civil Society in Southeast Asia*. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2001.22.

4.1.1 ทัศนคติส่วนบุคคลของผู้บริหารองค์การระดับสูง

กษายี ฮัจญี อับดุลเราะห์มาน วาฮิด

อับดุลเราะห์มาน วาฮิด คือ ทายาทรุ่นที่สามของผู้ก่อตั้งองค์การนัซญะตุล อุลาม่าห์ ท่านคือตัวแทนของสมาชิกแนวใหม่ขององค์การหลังจากเดินทางศึกษาหาความรู้ในโคโร แบกแดด และยุโรปในปี ค.ศ. 1971 ท่านได้เดินทางกลับอินโดนีเซีย และเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารองค์การในสภาพที่ปรึกษา ค.ศ. 1982 ช่วงเวลาดังกล่าว นัซญะตุล อุลาม่าห์ ได้ดำเนินบทบาททางการเมืองในฐานะพรรคการเมืองหนึ่งของอินโดนีเซีย ชื่อพรรคร่วมพัฒนา (PPP) ที่รวมพรรคอิสลามเข้าไว้ด้วยกัน นัซญะตุล อุลาม่าห์ ประสบปัญหาอุปสรรคมากมายในการดำเนินบทบาททางการเมืองช่วงระยะเริ่มแรก สุดท้ายแล้วสภาพที่ปรึกษาของนัซญะตุล อุลาม่าห์ รวมถึงอับดุลเราะห์มาน วาฮิด ได้ก่อตั้งทีมปฏิรูปองค์การขึ้นมาเมื่อ วันที่ 2 พฤษภาคม ค.ศ. 1982 เพื่อปฏิรูปองค์การเข้าสู่การดำเนินบทบาททางสังคม ศาสนา วัฒนธรรม และปรับเปลี่ยนความเป็นผู้นำขององค์การ อับดุลเราะห์มาน วาฮิด ได้พยายามสร้างความเข้าใจต่อมวลสมาชิกถึงนโยบายใหม่ขององค์การนัซญะตุล อุลาม่าห์ แนวทางการปฏิรูปของพวกเขาได้รับการยอมรับอย่างมากในกลุ่มสมาชิกระดับสูงขององค์การ² แนวความคิดของท่านเริ่มมีอิทธิพลต่อองค์การมากขึ้นเรื่อยมา

ปี ค.ศ. 1984 อับดุลเราะห์มาน วาฮิด สามารถทำให้สมาชิกนัซญะตุล อุลาม่าห์ เล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมด้านศาสนา สังคม และวัฒนธรรมในขณะที่การดำเนินบทบาทด้านการเมืองเต็มไปด้วยอุปสรรคมากมายจนนำมาสู่การประกาศถอนตัวออกจากพรรคร่วมพัฒนา และหันมาปฏิรูปองค์การอย่างเต็มรูปแบบ อับดุลเราะห์มาน วาฮิด ได้ก้าวขึ้นเป็นประธานองค์การนัซญะตุล อุลาม่าห์ แทนอิดฮาม จาริด (Idham Chalid) ในการเลือกตั้งประธานองค์การนัซญะตุล อุลาม่าห์ ปี ค.ศ. 1984 อับดุลเราะห์มาน วาฮิดขึ้นดำรงตำแหน่งประธานองค์การนัซญะตุล อุลาม่าห์ ถึง 3 สมัย แต่ละสมัยดำรงตำแหน่งอยู่คราวละ 6 ปี เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1984 – 1999 และได้ก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซียช่วง ค.ศ. 1999 – 2002³ ภายหลังจากไม่ได้ทำหน้าที่ทางการเมืองท่านได้กลับเข้ามาทำหน้าที่เป็นหนึ่งในคณะกรรมการสภาพที่ปรึกษาขององค์การนัซญะตุล อุลาม่าห์ ตลอดระยะเวลาอันยาวนานในการดำรงบทบาทของผู้นำทุกระดับ อับดุลเราะห์มาน วาฮิด ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา เน้นความสำคัญเรื่องพหุนิยม และยึดหลักคุณธรรม ไม่ว่าจะองค์การมุสลิมมีเสรีภาพมากน้อยเพียงใดก็ตาม ปัจจุบันท่านยังคงยึดมั่นในแนวทางดังกล่าวอยู่ และเผยแพร่แนวทางของท่านผ่านเครื่องมือต่างๆ เช่น การสอนในวิทยาลัย การแสดงทัศนะผ่านงานเขียนบทความต่างๆ เป็นต้น

²Wikipedia. The Free Encyclopedia. Abdurrahman Wahid [Online]. Accessed 1 January 2007. Available from http://en.wikipedia.org/wiki/Abdurrahman_Wahid, 2-4.

³ Ibid., 4-6.

แนวคิดสำคัญของอับดุลเราะห์มาน วาฮิด ในยุคปัจจุบันที่สถานการณ์โลกเต็มไปด้วยปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจกับกลุ่มประเทศมุสลิมในตะวันออกกลาง และที่อื่นๆ อันเป็นชนวนนำมาสู่การเผชิญหน้ากันด้วยการใช้กำลังความรุนแรงระหว่างกัน อับดุลเราะห์มาน วาฮิด พยายามเรียกร้องให้เกิดสันติภาพบนโลก และการเคลื่อนไหวอย่างไว้ความรุนแรง และแสดงทัศนะเกี่ยวกับสถานการณ์ดังกล่าวในวารสารวอลล์สตรีท (Wall Street Journal) ฉบับวันที่ 30 ธันวาคม ค.ศ. 2005 เรื่อง “อิสลามที่ถูกกับอิสลามที่ผิด” (“Right Islam VS. Wrong Islam”) อับดุลเราะห์มาน วาฮิด เสนอมุมมองการเคลื่อนไหวทางศาสนาอิสลามท่ามกลางสถานการณ์ความวุ่นวายปัจจุบันในเชิงเปรียบเทียบ ถึงแนวทางที่ถูกต้องของอิสลามกับแนวทางที่ผิดของอิสลามไว้อย่างน่าสนใจ ว่า การเคลื่อนไหวของมุสลิมกลุ่มต่างๆ ที่ใช้ความรุนแรงตอบโต้กับฝ่ายตรงข้ามล้วนนำมาซึ่งความเสียหายจำนวนมากมายในเชิงเศรษฐกิจ และยังนำความสูญเสียมาสู่ผู้คนจำนวนมาก การกระทำดังกล่าวของมุสลิมหัวรุนแรงเหล่านี้เป็นเพราะว่ามุสลิมจำนวนมากเหล่านี้ต่างยึดหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามแบบผิดๆ มุสลิมเหล่านั้นยังไม่เข้าใจว่าแท้จริงแล้วอิสลามมีระบบค่านิยมที่สอนให้มุสลิมยึดความเมตตา กรุณา ต่อนุคคลอื่นๆ เป็นศาสนาที่สอนให้รู้จักความอดทนอดกลั้น เนื้อหาสาระสำคัญของอิสลามอยู่ในคัมภีร์อัลกุรอาน การบิดเบือนคำสอนเรื่องความอดทนอดกลั้นเพื่อจุดประสงค์อื่นๆ ที่มีใช่อิสลามแล้วข่มนามาสู่ความเกลียดชัง และการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยความรุนแรงอย่างนองเลือด วิกฤตการณ์ความเลวร้ายของสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ล้วนเกิดขึ้นเนื่องจากความเข้าใจที่ผิดพลาดเกี่ยวกับอิสลาม ทั้งจากรัฐบาล และกลุ่มมุสลิมผู้ศรัทธาศาสนาอิสลามด้วยเจตนาการต่อต้าน แบ่งแยก และสร้างความเสียหายในพื้นที่ต่างๆ การกระทำดังกล่าวมิใช่แนวทางของมุสลิมที่ถูกต้อง แท้จริงแล้วแนวทางที่ถูกต้องตามคำสอนทางศาสนาอิสลาม คือ การมองเห็นคุณค่าของมนุษย์โดยปราศจากการบึงคับกดขี่ทางศาสนา ศาสนาอิสลาม มีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหานำความสงบสุข และความอดทนมาสู่ชาวมุสลิม และยกย่องสถานะภาพของสตรีเสมอ⁴ การสร้างเครือข่ายโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามของนัซรีฎะตุล อุลาม่าห์ เหตุผลสำคัญเพื่อเผยแผ่หลักการทางศาสนาอิสลามที่ถูกต้องให้กับเยาวชนมุสลิม

กยาอีย ฮัจญี อะหมัด ฮาซิม มูซาดี (Drs. KH. Achmad Hasyim Muzadi)

ฮาซิม มูซาดี ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานองค์การนัซรีฎะตุล อุลาม่าห์ ต่อจากอับดุลเราะห์มาน วาฮิด ในปี ค.ศ. 1999 -2004 และดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นสมัยที่สองต่อเนื่องจากปี ค.ศ. 2004 จวบจนถึงปัจจุบัน แนวทางการดำเนินงานของท่านได้รับอิทธิพลทางความคิดจากอับดุล

⁴Abdurrahman Wahid, Right Islam VS. Wrong Islam [online], Accessed 23 November 2006.

เราะห์มาน วาฮิด ก่อนข้างมาก ฮาซิม มุชาดี ยังคงให้ความสำคัญกับหลักปรัชญาอิสลามในฐานะที่เป็น อุดมการณ์แห่งรัฐ และเล็งเห็นว่าหลักปรัชญาอิสลามจะช่วยสร้างจุดร่วมท่ามกลางสภาพสังคมพหุนิยมได้ดัง คำกล่าวที่ว่า “เอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย” หลักปรัชญาอิสลามจะช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และการที่องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าสนับสนุนหลักปรัชญา อิสลามเป็นอุดมการณ์แห่งรัฐนับว่าเป็นการตัดสินใจที่ดีเหมาะสมแล้ว⁵

ฮาซิม มุชาดี ยังให้ความสำคัญกับความห่วงใยกลุ่มเยาวชนมุสลิมมากกว่าคนกลุ่มอื่นใน สังคม ด้วยเหตุว่าปัจจุบันมีแนวโน้มการชักจูงให้เยาวชนเข้าร่วมกับกลุ่มหรือลัทธิผู้ก่อการร้ายมาก ขึ้นเรื่อยๆ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงว่ากลุ่มเยาวชนมุสลิมมีความเข้าใจในศาสนาอิสลามเพียง เล็กน้อยเท่านั้น ทั้งยังไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทางศาสนาอิสลามตามแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสม คือการเรียนรู้ศาสนาอิสลามจากพระคัมภีร์ เยาวชนมุสลิมเหล่านี้ผู้หลงผิดเหล่านั้นกลับใช้ ความรู้สึกมาเป็นความรู้ และความต้องการที่จะทำบางสิ่งอย่างทันทีทันใด ฮาซิม มุชาดี เชื่อมั่นว่า เยาวชนมุสลิมทั้งหลายที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่า จะไม่เป็นเหยื่อ ถูกชักจูงเข้าร่วมกับขบวนการตามลัทธิก่อการร้ายได้ง่ายนัก เพราะนักศึกษาเหล่านี้ผ่านการเรียนรู้ ทางศาสนาอิสลามอย่างเหมาะสม ฮาซิม มุชาดี แสดงทัศนะสนับสนุนระบบการศึกษาภายใน องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่า ว่านะฮ์ญอะตุล อุลาม่า ไม่เคยผลิตมีระเบิดพลีชีพ เพราะสมาชิก ของนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าล้วนเป็นมุสลิมที่ได้เรียนรู้ศาสนาอิสลามบนพื้นฐานของคัมภีร์อัลกุรอาน และฮาดิษ ทั้งยังไม่กล้ากระทำการสิ่งใดที่ผิดต่อกฎหมาย⁶ ยิ่งสถานการณ์ความขัดแย้ง หรือความไม่ เข้าใจกันระหว่างมุสลิม และผู้ที่มิใช่มุสลิมรุกรามมากขึ้นเท่าใด การตระหนักถึงความสำคัญของการ ให้การศึกษาทางศาสนาอิสลามย่อมเป็นสิ่งสำคัญมากขึ้นด้วยเช่นกัน จุดยืนขององค์การนะฮ์ญ อะตุล อุลาม่า ดำรงอยู่มาได้จนถึงปัจจุบันส่วนหนึ่งเนื่องจากว่าผู้นำองค์การคือกลุ่มนักปราชญ์ ทางศาสนาที่มีเป้าหมายร่วมคือการอุทิศตัวเพื่อศาสนามีชีเพื่ออำนาจ มีชีเพื่อความมั่งคั่ง องค์การ นะฮ์ญอะตุล อุลาม่า จึงดำรงอยู่ควบคู่กับการให้ความสำคัญด้านการศึกษาศาสนาอิสลามผ่านกลุ่ม ผู้นำรุ่นต่างๆ

4.2.2 หลักการขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่า

องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่า ยังคงยึดมั่นกับแนวความคิดเรื่องการสร้างความยุติธรรมทาง สังคม การปกครองด้วยความเสมอภาคตามแนวทางประชาธิปไตย และวางอยู่บนพื้นฐานหลักคำ

⁵Pancasila as Certain Choice for NU [online], Accessed 23 November 2006. Available from NU

Online <http://www.nu.or.id>

⁶Wahyoe Boediwardhana, NU Chairman deplores suicide bombing attempt [online], Accessed 23 November 2006. Available from <http://www.thejakartapost.com>

สอนทางศาสนาอิสลามแนว อะฮ์ลุลซุนนะห์ วะล ญะมาอะฮ์ อันเป็นแนวทางดั้งเดิมของชุมชนมุสลิมชุมชนนี้

4.2.3 ภาระหน้าที่

พยายามผลักดันให้มีการใช้ระบบกฎหมายอันเป็นเครื่องแสดงถึงความยุติธรรมทางสังคม และคำนึงถึงระเบียบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันเป็นหลักการที่นะฮ์ญะตุล อุลามาย์ เล็งเห็นว่ามีความสำคัญต่อการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งมีพลังในทางที่ดีขึ้น

4.2.4 แผนงานหลักขององค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาย์

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์การ
2. พัฒนาทรัพยากรต่างๆเพื่อการเผยแพร่คำสั่งสอนทางศาสนาอิสลาม
3. พัฒนาการใช้ภูมิปัญญาความคิดทางศาสนาอิสลาม
4. เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจให้กับประชาชน
5. สร้างพลังความเข้มแข็งทางกฎหมาย
6. สร้างพลังความเข้มแข็งทางการเมือง
7. พัฒนาปรับปรุงคุณภาพด้านการศึกษา
8. พัฒนาการสร้างเครือข่ายระดับชาติ และระดับนานาชาติ
9. ให้การบริการทางสังคม
10. ทำหน้าที่เป็นพลังขับเคลื่อน และการจัดการด้านทรัพยากรเศรษฐกิจ

4.2.5 การให้ความสำคัญกับสื่อออนไลน์

1. การทำงานถือหลักความชัดเจนปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และทำงานภายใต้โครงสร้างทั้งหมดขององค์การ ถือเป็นองค์ประกอบตามการปฏิบัติงานภายในองค์การ
2. การกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ภายในองค์การคือเครื่องมือที่ช่วยวางระเบียบให้การสื่อสารในการทำงาน และข้อมูลการทำงานคล่องตัว
3. การวางแผนกิจกรรมนำร่องต่างๆ เพื่อกระตุ้นองค์กรระดับเขตให้เกิดความสามารถในการสร้างสรรค์
4. สร้างสรรค์การเปลี่ยนแปลง มีการทำงานควบคุมดูแลอย่างเปิดเผย และมีระบบการประเมินการทำงาน

กลุ่มผู้บริหารขององค์การกลางของนั้ญะตุล อุลาม่ามองว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การทางอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางที่มีความสำคัญที่จะเชื่อมองค์การในระดับตำบล ระดับสาขา และระดับชุมชนเข้าด้วยกัน และเป็นวิธีที่ให้องค์การมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และมีความเข้มแข็งทั้งภายในและภายนอกในเวลาเดียวกันด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการแรก ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างการติดต่อสื่อสารกับสาธารณะเพิ่มมากขึ้น

ประการที่สอง องค์การนั้ญะตุล อุลาม่า เป็นองค์การสังคม-ศาสนา มีระบบโครงสร้างในระดับตำบลจำนวนมาก จำเป็นต้องมีการสร้างความเข้มแข็งทางการสื่อสาร และทางเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร

ประการที่สาม อินเทอร์เน็ตจะช่วยทำให้องค์การนั้ญะตุล อุลาม่า มีเครือข่ายข้อมูลข่าวสารทั้งจากภายใน และภายนอกเพิ่มขึ้น

ประการที่สี่ ฐานข้อมูลบางชิ้นเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าความสำคัญ อาจช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาความสามารถอย่างหลากหลายขององค์การในด้านต่างๆ เช่น ในปสานเตรน พลเมือง การเขียนงานด้วยหลักเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ งานวิจัยของอุลาม่า และการตัดสินใจขององค์การ

แผนงานหลักด้านการสื่อสาร

1. กระตุ้นให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
2. ทำให้เครือข่ายข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. การพัฒนาทางความคิดอย่างรวดเร็ว
4. การพัฒนาฐานข้อมูล
5. การพัฒนาความสัมพันธ์ทางสถาบัน
6. ทำให้องค์การมีความมั่นคง

เครือข่ายที่สำคัญมี 31 ตำบล 339 สาขา 12 สาขาพิเศษ สาขาพิเศษคือการพัฒนาเครือข่ายข้อมูลข่าวสารในหลายประเทศ อาทิ อินโดนีเซีย อังกฤษ อียิปต์ ซิเรีย ซูดาน อินเดีย มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา และกำลังพัฒนาประเทศอื่นๆต่อไป ช่องทางการติดต่อ คือ www.nu.or.id

การดำเนินงานขององค์การนั้ญะตุล อุลาม่า ยุคปัจจุบันกลุ่มผู้นำนั้นค่อนข้างให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องการพัฒนาองค์การ ประเด็นทางสังคม เช่น การให้บริการทางสังคม ทางกฎหมาย และทางการศึกษา และประเด็นทางเศรษฐกิจ มากกว่าเรื่องราวทางการเมือง และนอกจากนี้องค์การยังมีแผนงานการทำกิจกรรมด้านการทำลายขบวนการคอร์รัปชันร่วมกับมุฮัมมะดียะฮ์ และองค์การทางศาสนาอื่นๆ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2003 ได้รับความสนใจจากสถานเอกอัครราชทูตหลายแห่ง คือ ออสเตรเลีย สหรัฐ อังกฤษ และกลุ่มศาสนาหลายศาสนาใน

อินโดนีเซีย มีเป้าหมายเพื่อต่อต้านการคอร์รัปชัน พัฒนาหลักความเป็นผู้นำซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดรัฐบาลที่ดี และนำมาสู่การเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อทำลายการคอร์รัปชัน⁷

4.2 ความสัมพันธ์ขององค์การนะฮ์ฎะตุล อุลาม่า กับต่างประเทศ

องค์การนะฮ์ฎะตุล อุลาม่า มิได้มีบทบาทกับสังคมมุสลิมภายในอินโดนีเซียเท่านั้น ยังมีความสนใจปัญหาของมุสลิมในพื้นที่ต่างๆทั่วโลก ภายในองค์การมีการทำงานประสานกับตัวแทนมุสลิมของประเทศต่างๆหลายประเทศโดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างมุสลิมในประเศอื่นๆกับแนวทางปัญญานมุสลิมจาริตขององค์การนะฮ์ฎะตุล อุลาม่า แห่งอินโดนีเซีย ผ่านความสัมพันธ์ทางการทูต และการแลกเปลี่ยนความคิดทางศาสนา หรือการเมืองกับตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหามุสลิมในพื้นที่ โดยมีสถาบันการศึกษาภายในองค์การคือสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของมุสลิม และเป็นองค์การแม่แบบให้กับมุสลิมในประเทศต่างๆ

การประชุมศาสนาโลกเพื่อสันติภาพอาซิม มุชาดีย แสดงทัศนะว่าปฏิบัติการความรุนแรงที่เกิดขึ้นในโลกของมุสลิมนั้นต้องมองลักษณะของพื้นที่ด้วย ปัจจัยภายนอกที่สำคัญคือ การต่อต้านสหรัฐอเมริกาของประเทศมุสลิมหลายประเทศ ปัญหาความรุนแรงมีแนวโน้มเลวร้ายลงเรื่อยๆ ส่วนหนึ่งเกิดจากความพยายามแทรกแซงของสหรัฐอเมริกาซึ่งมีความได้เปรียบเหนือประเทศมุสลิมทั้งหลาย ในเหตุการณ์ความไม่สงบของหลายประเทศ เช่น เรื่องกระบวนการสร้างสันติภาพระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ สงครามในอิรัก และปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นต้น⁸ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับต่างประเทศขององค์การนะฮ์ฎะตุล อุลาม่า ขอบกรณีของประเทศไทยเป็นกรณีตัวอย่างคร่าว เพราะว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และอาจเป็นแง่มุมที่มีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจปัญหามุสลิมในเขตภาคใต้ของไทยได้มากขึ้น

4.2.1 ทัศนะขององค์การนะฮ์ฎะตุล อุลาม่ากับการแก้ปัญหามุสลิมภาคใต้ของประเทศไทย

ปัญหาความไม่สงบในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเริ่มมีความรุนแรง และกลายเป็นข่าวแพร่หลายไปทั่วโลกตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 หรือ พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา สถานการณ์ดังกล่าวสร้างความกังวลกับประเทศมุสลิมเพื่อนบ้านใกล้เคียงไม่เฉพาะแต่มาเลเซียเท่านั้น

⁷Central Board of Nahdlatul Ulama, *Nahdlatul Ulama*, 28-32.

⁸Wahyoe Boediwardhana, *NU Chairman deplors suicide bombing attempt*, 1.

อินโดนีเซียเองก็มีความกังวลด้วยเช่นกัน ความกังวลดังกล่าวมีทั้งในฐานะเป็นพี่น้องมุสลิมด้วยกัน และความกังวลใจจากกลุ่มนักศึกษาไทยมุสลิมในอินโดนีเซีย ประกอบกับการที่สถาบันวาฮิด (องค์กรอิสระในเครือข่ายขององค์การนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์) สนใจปัญหามุสลิมของไทยอย่างมาก และมีแนวทางเพื่อศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวโดยมีเชิญบุคคลตัวแทนขององค์กรสื่อทั้งจากมาเลเซีย นักหนังสือพิมพ์ไทย และองค์กรที่สนับสนุนความเข้าใจระหว่างอินโดนีเซีย ไทย และฟิลิปปินส์ เข้าสัมมนาเพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคือความรุนแรงของมุสลิมภาคใต้ของไทย ขึ้นที่อาคารดา เมื่อวันที่จันทร์ ที่ 20 มีนาคม 2003 หัวข้อ “เสียงดังจากทักษิณ : อิทธิพล และพลวัตร การเคลื่อนไหวทางศาสนาอิสลามในปัตตานี (ภาคใต้ของประเทศไทย)” เนื้อหาของการสัมมนา เกี่ยวข้องกับการวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินการแก้ปัญหาความรุนแรงในเขตภาคใต้ของไทยภายใต้ รัฐบาลนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร นักกฎหมาย และคอลัมนิสต์ของมาเลเซียกล่าวถึง เหตุผลที่ รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ไม่สามารถนำความสงบสุขมาสู่เขตภาคใต้ได้ เนื่องจาก รัฐบาลขาดความเข้าใจ และความคิดเรื่องการต่อสู้เพื่อสันติภาพ หรือความสงบสุขของชาวมาเลย์ใน ภาคใต้ รัฐบาลไทยเข้าใจว่ากลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้คือกลุ่มเยาวชนมาเลย์มุสลิมรุ่น ใหม่ แต่รัฐบาลกลับมองไม่เห็นจุดประสงค์ของการต่อสู้และคิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเพียงการ ก่อความเพื่อสร้างสถานการณ์ และมองว่าการขยายวงของปัญหามิได้เกิดจากแนวนโยบาย และ วิธีการทำงานของรัฐบาลแบบตั้งเป้าแล้วบังคับให้ประชาชนเดินตามเท่านั้น แต่ยังมีเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงขัดแย้งระหว่างคนสองกลุ่มในพื้นที่อื่นไม่อาจมองข้าม คือ มาเลย์มุสลิม และไทย พุทธ สถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นสั่งสมมายาวนาน นำมาสู่การแบ่งกลุ่มคนหลายกลุ่ม มากมาย แนวทางออกที่มีการเสนอในการประชุมสัมมนาครั้งนี้ คือ การแตกสาขาขององค์การนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ ในรูปแบบขององค์กรเอกชน (NGO) เข้ามายังไทย และพื้นที่ต่างๆเพื่อช่วย แก้ปัญหามุสลิม⁹ สถานการณ์ความกังวล และการมองหาหนทางแก้ไขปัญหามุสลิมในประเทศไทย ของกลุ่มผู้นำองค์การนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ นำมาสู่การตัดสินใจเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของกยาฮี อัจญี อัมมัด ฮาซิม มุชาดี ในฐานะประธานองค์การกลางนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าห์ ของประเทศอินโดนีเซีย

อัมมัด ฮาซิม มุชาดี เดินทางเยือนประเทศไทยในฐานะแขกของกระทรวงการต่างประเทศ ในระหว่างวันที่ 27 มีนาคม ถึงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2548 เป็นเวลา 6 วัน ได้เข้าพบหารือกับบุคคล สำคัญของไทยหลายท่าน อาทิเช่น รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ จุฬาราชมนตรี เจ้าหน้าที่กอง อำนาจการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) นอกจากนี้ยังได้เดินทางลง พื้นที่พบปะผู้นำบุคคลสำคัญในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ในวันที่ 30 มีนาคม ได้แก่กลุ่มประชาชน

⁹Jakarta,Wahidinstitute.org, *Thaksin 's Clamor : the Influence and Dynamics of the Islamic Movement in Phatani,Southern Thai* [online], Accessed 23 November 2006. Available from file://F:\The Wahid Institute4.htm

กรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส ประธานชมรมศึกษาสถาบันปอเนาะ และ เยี่ยมเยือนโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม และมัสยิดในจังหวัดปัตตานี¹⁰ เป้าหมายของการเดินทางครั้งนี้เพื่อเยี่ยมพี่น้องมุสลิม พร้อมทั้งหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบ และเสนอแนะทางแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นภายหลังจากลงพื้นที่พบปะผู้คน และมุสลิมในภาคใต้เสร็จสิ้นแล้ว อัหมัด ฮาซิม มูซาดี ได้กลับเข้าพบกับรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศอีกครั้งเพื่อหารือเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว

ภายหลังจากหารือ คร. กันตธีร์ ศุภมงคล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนกล่าวถึงการหารือดังกล่าวว่า อัหมัด ฮาซิม มูซาดี ประธานองค์การกลางนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ ได้เสนอข้อคิดเห็นว่า จากข้อมูลที่ได้รับแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายดำเนินการเพื่อส่งเสริมความเข้าใจกับประชาชนเป็นแนวทางที่ถูกแล้ว แต่ก็ยังมีความเข้าใจผิดอยู่บ้างเป็นส่วนใหญ่ (แต่มีความสำคัญ) ส่วนปัญหาความรุนแรงในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความชัดเจนว่าไม่เกี่ยวกับศาสนา แต่เป็นเรื่องของคนบางกลุ่มที่ใช้ความรุนแรงนอกกฎหมายที่ใช้ศาสนาเป็นข้ออ้าง ทำให้บุคคลที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์เข้าใจผิดกลายเป็นเครื่องมือของกลุ่มดังกล่าว สิ่งที่รัฐบาลควรทำคือการดำเนินการภายใต้กรอบกฎหมายกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนคนที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็สร้างความเข้าใจระหว่างกัน ประธานนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ เสนอให้คนในภาคใต้มีโอกาสพบปะกับมุสลิมในอินโดนีเซียเพิ่มขึ้น เช่น การเยี่ยมชมระหว่างกันเพื่อที่จะได้รับฟังความคิดเห็นของมุสลิมอินโดนีเซียที่ไม่นิยมใช้ความรุนแรง และฝ่ายไทยเองก็เห็นด้วยกับข้อเสนอนี้

ประเด็นเรื่องการแบ่งแยกดินแดน ประธานนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ เห็นว่าคนส่วนมากในภาคใต้ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดปัญหา และไม่ได้ต้องการแบ่งแยกดินแดน แต่ถูกชักจูงจากกลุ่มที่นำศาสนามาอ้าง จึงเสนอให้ใช้การศึกษาและพัฒนาช่วยแก้ปัญหา และเสนอให้ครูสอนศาสนาจากอินโดนีเซียได้เข้ามาช่วยประสานความเข้าใจว่าศาสนาไม่ได้นำไปสู่ความขัดแย้งแต่นำมาสู่ความรักและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ส่วนประเด็นเรื่องพลเมืองชั้นสอง ประธานนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ มองว่าอาจมีคนคิดว่าชาวมุสลิมในประเทศไทยเป็นพลเมืองชั้นสอง ดังนั้นต้องมีการทำความเข้าใจว่าชาวมุสลิมคือคนไทยเช่นกัน นอกจากนั้นชาวมุสลิมบางกลุ่มที่คิดว่าตนเองเป็นมุสลิมมาเลเซียที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทยถือเป็นความเข้าใจผิด ความจริงแล้วกลุ่มดังกล่าวคือคนไทยที่อาจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ

¹⁰กระทรวงการต่างประเทศ, *Programme for the Visit to Thailand of Mr. Ahmad Hasyim Muzadi, General Chirman of the Central Board of Nahdlatul Ulama of Indonesia as Guest of the Ministry of Foreign* 27 March – 1 April 2005 [online], Accessed 23 January 2007. Available from <http://www.mfa.go.th/web/200.php?id=3468>

ชาวมาเลเซีย ประธานนะฮ์ฎะตุล อุลามาย์ มั่นใจว่ารัฐบาลไทยสามารถให้ความเป็นธรรมแก่คนเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่เพื่อจะไม่ให้คนเหล่านั้นรู้สึกว่าการกลุ่มของตนเป็นพลเมืองชั้นสอง

ประธานนะฮ์ฎะตุล อุลามาย์ เสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเดินทางไปพบผู้นำมุสลิมในอินโดนีเซีย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสม่ำเสมอ และเสนอให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระดับประชาชน โดยให้คนไทยมุสลิมเดินทางไปอินโดนีเซีย เพื่อให้คนที่นับถือศาสนาเดียวกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน แต่ไม่ได้ถูกสอนให้ใช้ความรุนแรง จะสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับคนไทย ว่าไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา"

ผลจากการเดินทางมาประเทศไทย และให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาให้กับรัฐบาลไทยของประธานองค์การนะฮ์ฎะตุล อุลามาย์ นำมาสู่การดำเนินความสัมพันธ์ตามคำแนะนำดังกล่าวจากตัวแทนมุสลิมอินโดนีเซีย จากเอกสารที่กองสารนิเทศ กรมกิจการพลเรือน กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยพยายามแสดงให้ต่างประเทศเห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการไม่ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหามุสลิมเขตภาคใต้ จึงมีการส่งผู้แทนจุฬาราชมนตรีเป็นหัวหน้าคณะผู้นำมุสลิมของประเทศไทยเดินทางเยือนอินโดนีเซียตามคำเชิญของประธานองค์การนะฮ์ฎะตุล อุลามาย์ ระหว่างวันที่ 18-23 พฤษภาคม 2548 นายประธาน ศีรเจริญ ผู้แทนจุฬาราชมนตรี พร้อมด้วยผู้แทนคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ประธานอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ประธานชมรมศึกษาสถาบันปอเนาะ เจ้าหน้าที่กองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เดินทางเข้าพบและร่วมประชุมกับคณะกรรมการองค์การนะฮ์ฎะตุล อุลามาย์ คณะกรรมการกลางอิสลามอินโดนีเซีย เยี่ยมชมโรงเรียนสอนศาสนา มหาวิทยาลัยอิสลาม โรงพยาบาลอิสลาม และ พบปะนักเรียนไทยในอินโดนีเซีย เป้าหมายของการเยือนอินโดนีเซียครั้งดังกล่าว เพื่อชี้แจงว่าปัจจุบันรัฐบาลไทยได้ดำเนินนโยบายในการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยความละมุนละม่อม และมีการตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติขึ้น เพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยคณะกรรมการดังกล่าวเป็นคณะกรรมการอิสระ ซึ่งมีประธานอิสลามประจำจังหวัดทั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย พร้อมทั้งปฏิเสธข้อสงสัยของประธานองค์การนะฮ์ฎะตุล อุลามาย์ จากข่าวที่ว่ารัฐบาลปราบปรามชาวมุสลิมไม่เป็นความจริง แต่ที่ปราบปรามคือผู้ที่ทำผิดกฎหมาย และข่าวว่าชาวมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่เคยคิดแบ่งแยกดินแดน สถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเกิดจากกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์ในพื้นที่ จากนโยบายการปราบปรามผู้มีอิทธิพล และยาเสพติดของรัฐบาล

"กระทรวงการต่างประเทศ, 293/2549-ผลการหารือระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกับประธานคณะกรรมการกลางองค์การศาสนาอิสลามของอินโดนีเซีย (NU) [online], Accessed 23 January 2007. Available from <http://www.mfa.go.th/web/463.php?id=3482&lang=th>

ด้านประธานองค์การนะฮ์ญอะตุล อุลาม่าห์ เองได้ยื่นข้อเสนอนี้ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับไทยไว้ว่า ขอให้ไม่ใช้ความรุนแรงกับชาวมุสลิม กลุ่มทหารในพื้นที่ที่ต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาควบคู่ไปด้วย ไม่ควรใช้ลักษณะการปราบปราม ไม่ควรคิดว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกับทางศาสนา และรัฐบาลควรให้ความสำคัญด้านการศึกษา และเศรษฐกิจ รวมทั้งขอให้ชาวมุสลิมในประเทศไทยละเว้นการกระทำที่รุนแรง ไม่ควรเอาแนวความคิดรุนแรงมาใช้ในการเผยแพร่ศาสนา ถ้าต้องการอิสระต้องไม่คิดในเรื่องการแบ่งแยกดินแดน ควรระมัดระวังผู้ที่อยู่เบื้องหลังจะฉวยโอกาสหาประโยชน์กับศาสนา โดยอ้างในเรื่องศาสนาเพื่อชี้ในหารก่อเหตุ และระวังในเรื่องบุคคลที่ตามด้วย¹²

ผลลัพธ์จากการเดินทางเยือนอินโดนีเซียของคณะผู้แทนมุสลิมไทยนอกจากจะสามารถแตกต่างให้กับวิธีการดำเนินนโยบายที่ไม่ถูกต้องของรัฐบาลไทยแล้ว ส่วนหนึ่งก็ทำให้กลุ่มผู้นำมุสลิมไทยได้รับทราบความกังวลใจเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวของมุสลิมจากต่างประเทศ รวมถึงมุสลิมไทยที่อยู่ในต่างประเทศส่วนใหญ่คือกลุ่มนักศึกษาชาวไทยที่เดินทางเข้ามาศึกษาต่างประเทศอินโดนีเซีย และรับรู้ถึงผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเหล่านี้ว่า พวกเขาถูกมองจากเจ้าหน้าที่ในประเทศไทยจากตำรวจสอบสวนคนเข้าเมืองว่าเป็นพวกหัวรุนแรงที่อาจเข้ามาก่อเหตุความไม่สงบได้ จึงรู้สึกไม่มั่นใจในความปลอดภัยที่จะเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านในช่วงปิดเทอม และไม่มั่นใจว่าเมื่อจบการศึกษาแล้วจะได้รับการยอมรับหรือไม่

ส่วนประเด็นที่ถือว่าเป็นประโยชน์สำหรับคณะมุสลิมไทยในการเดินทางเยือนอินโดนีเซียในครั้งดังกล่าวคือ การมองเห็นถึงความหลากหลายทางศาสนาวัฒนธรรมของอินโดนีเซีย และแนวทางการป้องกัน รวมถึงการแก้ไขปัญหาจากความหลากหลายมิให้กลายเป็นความขัดแย้ง แม้ว่าอินโดนีเซียจะมีความขัดแย้งอยู่ภายในก็ตามแต่อินโดนีเซียเองพยายามหาทางควบคุมสถานการณ์มิให้ความขัดแย้งขยายวงกว้างออกไป หนทางการแก้ปัญหาดังกล่าวทางหนึ่งก็คือการเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประชาชน เช่นการให้ความสำคัญกับวันสำคัญทางศาสนาอย่างเท่าเทียมกันทุกศาสนา และในวันหยุดทางศาสนาถือเป็นวันหยุดทางราชการ และแม้จะมีชาวมุสลิมอยู่ในอินโดนีเซียกว่า 80 % ของจำนวนประชากรทั้งหมด แต่ทางการก็ไม่ได้ประกาศให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติของอินโดนีเซีย แต่ยึดหลักปัญจศีลอันเป็นหลักการร่วมที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อทางศาสนาทุกศาสนาผูกพันผู้คนที่มีความเชื่อทางศาสนาแตกต่างกันรวมเข้าด้วยกันในฐานะประชาชนอินโดนีเซียเหมือนกัน

¹² กองสารนิเทศ กรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด, ผู้แทนจุฬาราชมนตรีเยือนอินโดนีเซียไทยไม่ได้ใช้ความรุนแรงดับไฟใต้ [online], Accessed 23 January 2007. Available from <http://www.Web.schp.mi.th/~j5/heart/south21.htm>

บทที่ 5

บทสรุป

องค์การนะญอะตุล อุลาม่าห์ เป็นองค์การที่ก่อตัวขึ้นท่ามกลางสภาพการณ์ในการปรับเปลี่ยนทางสังคมเข้าสู่บริบทใหม่ๆตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา มูลเหตุสำคัญในการดึงดูดให้อุลาม่าห์ในอินโดนีเซียหันมาร่วมมือกัน เพื่อก่อตั้งองค์การนะญอะตุล อุลาม่าห์ เกิดจากปัจจัยหลักคือนำสำคัญ สามประการ ประการแรก เพราะผลกระทบจากแนวโน้มนโยบายการปกครองของรัฐบาลดัตช์ที่มีมุมมองในเชิงลบกับศาสนาอิสลาม ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 รัฐบาลดัตช์ได้ดำเนินนโยบายที่สร้างความอึดอัดใจให้กับมุสลิมในหมู่เกาะอินดีสตะวันออกหลายประการ การกระทำของรัฐบาลสะท้อนว่ารัฐบาลดัตช์มีมุมมองในแง่ลบต่อมุสลิม จึงต้องมีการดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อลดบทบาทหรือทอนอำนาจของกลุ่มมุสลิมต่างๆลง และหาหนทางเพื่อสร้างความขัดแย้งในหมู่ผู้นำมุสลิมกลุ่มต่างๆให้ขยายวงกว้างไปยังประชาชนมุสลิมทั่วไป อาทิเช่น การหาหนทางแทรกแซงการสอนของครูสอนศาสนา พยายามไม่ให้ครูสอนศาสนามีโอกาสใส่แนวคำสอน และปลูกฝังค่านิยมการต่อต้านรัฐบาลในกลุ่มเยาวชนมุสลิม นอกจากนี้รัฐบาลดัตช์ได้พยายามปฏิรูประบบการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาทางศาสนาอิสลามตามแนวทางของตะวันตก จุดประสงค์เพื่อลดจิตวิญญาณแห่งการต่อต้านผู้ปกครองของเหล่านุสลิม และตัดสายสัมพันธ์ในวิถีชีวิตของเยาวชนมุสลิมให้เห็นห่างออกไปจากกิจกรรมด้านศาสนาอิสลาม

มูลเหตุประการที่สอง คือ ผลกระทบจากความหลากหลายทางแนวคิดทางศาสนาอิสลามที่กำเนิดมาจากโลกแห่งแนวคิดความเชื่อทางศาสนาอิสลามในตะวันออกกลาง ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนนำมาสู่ความขัดแย้งในทางแนวคิด และการปฏิบัติตนของมุสลิม โดยเฉพาะการแพร่หลายของคำสอนตามแนวทางวะฮาบีอิทธิพลจากการรับวัฒนธรรมความคิดทางศาสนาอิสลามช่วงเวลาดังกล่าวสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นภายในสังคมมุสลิมชวา ความขัดแย้งทางศาสนาอิสลามที่สำคัญในสังคมชวา คือความขัดแย้งระหว่างขบวนการมุฮัมมะดียะฮ์ที่ให้การสนับสนุนแนวคิดปฏิรูปศาสนาอิสลามเพื่อความทันสมัยสอดคล้องรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมสมัยใหม่กับขบวนการนะญอะตุล อุลาม่าห์ ของกลุ่มมุสลิมหัวเก่าที่นิยมการผสมผสานความเชื่อทางศาสนาอิสลามเข้ากับความเชื่อ และขนบธรรมเนียมปฏิบัติแบบเดิม

ประการสุดท้ายเกี่ยวข้องกับการหาทางออกถึงประเด็นการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของโลกมุสลิมภายหลังการล่มสลายลงของจักรวรรดิออตโตมัน และเปลี่ยนมาเป็นสาธารณรัฐตุรกีเมื่อมุสตาฟา กะมาล ชี้นเป็นประธานาธิบดีท่านผู้นี้ได้ยกเลิกตำแหน่งคอลลีฟะฮ์ (กาหลิบ) ซึ่งมีความสำคัญในฐานะของผู้นำทางจิตวิญญาณของมุสลิมทั้งมวล และกลายเป็นปัญหาของโลกมุสลิมเพื่อหาทางรักษาดำแหน่งผู้นำทางจิตวิญญาณให้คงอยู่ การถกเถียงถึงปัญหาดังกล่าวจากกลุ่มผู้แทนมุสลิมทั่วโลกระหว่างในปี ค.ศ. 1924-1926 เปิดโอกาสให้กลุ่มอุลาม่าห์แนวจาริตสัมผัส กับ

ความรู้สึกแบ่งแยกกัน ทางแนวความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติตน ระหว่างมุสลิมกลุ่มต่างๆอย่างชัดเจน การเข้าร่วมเพื่อหารือถึงทางออกของเรื่องดังกล่าวในเวทีโลก กระตุ้นให้บรรดาอุลามาย์ กยาฮี หัวอนุรักษ์ตระหนักถึงพลังของมุสลิมปฏิรูปที่แพร่ขยายทั่วโลกมุสลิม และเห็นความสำคัญของการแสดงพลังเพื่อปกป้องแนวทางของมุสลิมจารีตที่กำลังถูกคุกคามเข้ามาถึงอินโดนีเซีย จนนำมาสู่การก่อตั้งองค์การนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ ขึ้นในปี ค.ศ. 1926

การดำเนินกิจกรรมในระยะเวลาเริ่มแรกขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวด้านการศึกษาศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ จุดประสงค์หลักเพื่อรักษาแนวการสั่งสอนทางศาสนาอิสลามตามหลักหลักคำสอน อะห์ลุส ซุนนะฮ์ วัล จะมาอะฮ์ ที่ยึดมั่นกับคำสอนในอัลกุรอาน และซุนนะห์ รวมถึงหลักคำสอนทางศาสนาจากท่านผู้ใกล้ชิด หรือผู้สืบทอดแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด คือลๆ อาทิเช่น อิมามผู้นำแนวทางด้านฟิกห์ หรือนิติศาสตร์อิสลามของมัซฮับทั้ง 4 คือ มัซฮับ ฮะนะฟียะ มัซฮับ มาลิกียะ มัซฮับ ชาฟีอียะ และมัซฮับ ฮัมบาลียะ และแนวทางของซุฟีที่ท่านวะลียะทั้งหลายได้ถ่ายทอดไว้ให้เป็นมรดกในการศึกษาศาสนาอิสลามแก่มุสลิมอินโดนีเซีย รวมถึงบทบาทในการโต้แย้งคัดค้านการโจมตีของกลุ่มมุสลิมปฏิรูปที่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาศาสนาอิสลามตามแนวทางดังกล่าว ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าบทบาทระยะแรกขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ ส่วนใหญ่แล้วเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับด้านการศึกษาศาสนาอิสลามเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่มิใช่การดำเนินบทบาททางด้านศาสนาเพียงอย่างเดียวอาจจะมีบทบาทด้านสังคมควบคู่ไปด้วย เพราะเป้าหมายของการอุทิศตัวเพื่อศาสนาอิสลามมิใช่การดำเนินงานด้านศาสนาอย่างเดียว ต้องมีการดำเนินงานด้านสังคมควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้มุสลิมผู้เฝ้าหาสันติทั้งหลายสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ สามารถขยายเครือข่าย และสมาชิกออกไปได้มากมายจากศูนย์กลางในชวาตะวันออกกระจายไปยังพื้นที่อื่นๆ เช่น กาลิมันตัน และหมู่เกาะอื่นๆของอินโดนีเซีย ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการขยายเครือข่ายสมาชิกขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ วางอยู่บนสายสัมพันธ์ของกยาฮีในปสานเตรนต่างๆ ทำให้องค์การนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ สามารถกระจายเครือข่ายขององค์การในพื้นที่ต่างๆ ได้กว้างขวาง ครอบคลุมสมาชิกในทุกระดับ โดยเฉพาะในกลุ่มกยาฮี ผู้รู้ทางศาสนา และกลุ่มที่สัมพันธ์กับบรรดาผู้รู้ทางศาสนาอิสลาม เช่น สันตริที่ศึกษาอยู่ในปสานเตรนของกยาฮีที่เป็นสมาชิกขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ และมุสลิมผู้ที่ให้ความศรัทธาเลื่อมใสในจริยวัตร ความรู้ความสามารถของกยาฮีผู้นำปสานเตรนต่างๆ ตามขนบธรรมเนียมของมุสลิมชาวกลุ่มกยาฮี คือ บุคคลที่มีสถานะภาพสูงในชุมชนมุสลิมอยู่แล้ว เพราะท่านเหล่านี้คือตัวแทนของผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหลักคำสอนทางศาสนาอิสลาม และยังเป็นผู้คอยให้คำแนะนำแนวทางการแก้ปัญหา หรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้คนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มุสลิมเคารพในคำสั่งสอนทางศาสนาของท่านเหล่านี้ ฉะนั้นการเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ ของกยาฮีเจ้าของปสานเตรนจึงเป็นขยายวงของสมาชิกนะฮ์ญอะตุล อุลามาย์ ให้

กว้างขึ้นด้วย และท่านผู้รู้เหล่านี้ คือ สมาชิกที่มีความสำคัญต่อการทั้งจากความรู้ความสามารถของท่าน และจากความเคารพของมุสลิมทำให้กลุ่มผู้รู้กลายเป็นสมาชิกอีกระดับขององค์กร และถ้าผู้ใดมีความรู้ความสามารถเป็นที่ประจักษ์ชัดต่อการพัฒนาองค์กร ท่านเหล่านั้นก็จะได้รับการเลือกให้ดำรงตำแหน่งสำคัญๆเพื่อบริหารพัฒนาองค์กรต่อไป

เมื่อองค์กรนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ มีการขยายเครือข่ายของสมาชิกได้กว้างขวางมากขึ้น ทำให้องค์การนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ เข้ามามีบทบาทอยู่ในกลุ่มผู้นำทางศาสนาของมุสลิมอินโดนีเซีย และเมื่อเกิดปัญหาด้านการเมืองเริ่มต้นจากการยึดครองอินโดนีเซียของญี่ปุ่นต่อจากรัฐบาลดัตช์ ญี่ปุ่นต้องการใช้กลุ่มผู้นำทางศาสนา และนักชาตินิยมเป็นเครื่องมือในการเข้าหามวลชน และต่อต้านตะวันตก ญี่ปุ่นได้สนับสนุนให้นะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ เข้ามาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองถือเป็นการเดินทางเข้าสู่บทบาททางการเมืองครั้งแรกขององค์กรนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ และหลังจากนั้นมาองค์กรนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ เริ่มหันไปดำเนินบทบาทในด้านอื่นๆตามมาด้วย เช่น การดำเนินบทบาทด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

การแสดงบทบาทด้านการเมืองของ นะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ นั้นมีลักษณะความสัมพันธ์อยู่สองระดับ คือ ระดับล่าง และระดับบน ในระดับล่างเป็นความสัมพันธ์ภายในระหว่างสมาชิกของนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ จากกลุ่มผู้รู้ทางศาสนา และกลุ่มมุสลิมทั่วไปตามท้องถิ่นต่างๆ ส่วนความสัมพันธ์ในระดับบนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้รู้ทางศาสนา ผู้นำระดับสูงขององค์กรกับกลุ่มผู้รู้ทางศาสนา หรือผู้นำในพรรคการเมืองอื่นๆ การแสดงบทบาทด้านการเมืองนั้นนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ เป็นกลุ่มการเมืองที่มีอำนาจการต่อรองกับกลุ่มอื่นๆอยู่สูง และมีความสำคัญอยู่ในระดับแนวหน้าในกลุ่มการเมืองอื่นๆ ส่วนหนึ่งเพราะนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ แสดงบทบาทชัดเจนในฐานะของการเป็นตัวแทนมุสลิมชาวจา ทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการศึกษา และดูแลกิจการด้านศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่เมื่อ นะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ได้เข้าเป็นพรรคร่วมรัฐบาล มักจะเข้ามาดูแลกิจการภายในกระทรวงการศาสนาอยู่ตลอดตั้งแต่ นะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ได้หันมาแสดงบทบาทด้านการเมือง การแสดงบทบาทด้านการเมืองขององค์กรนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ประสบความสำเร็จอย่างมากในยุคที่อินโดนีเซียมีอิสรภาพในการแสดงออกทางการเมืองไม่ถูกครอบงำด้วยอำนาจทางทหาร ในช่วง ค.ศ. 1999 – 2002 องค์กรนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ได้ก้าวขึ้นมาดำเนินบทบาททางการเมืองระดับชาติ โดยมี อับดุลเราะฮ์มาน วาฮิด ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซีย และปัจจุบันองค์กรนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ยังคงดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินบทบาททางด้านเศรษฐกิจของนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ ในระยะแรกส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพย์สินที่ได้จากการบริจาค หรืออุทิศเพื่อการศาสนา ต่อมาตั้งแต่กลุ่มผู้บริหารที่ดูแลด้านเศรษฐกิจขององค์กรนะฮ์ญะตุล อุลามาอ์ เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจขององค์กรในด้านอื่นๆมากขึ้น เช่น การหาช่องทางเพื่อดำเนินการทางการค้า

การดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ เช่น การทำการค้าผ้าบาติก การทำธุรกิจการเกษตร และการพัฒนา ด้านอุตสาหกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของมุสลิมในชุมชน ที่เป็นสมาชิกขององค์กรให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะตระหนักถึงความสำคัญของสถานการณ์ในการ ดำรงชีวิตของมุสลิมท่ามกลางการพัฒนาประเทศตามระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่เน้นการ ขยายตัวของอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเติบโตของเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวชนบท และยังนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย

การดำเนินงานขององค์กร นะฮ์ฎะตุล อุลาม่าฮ์ ยุคปัจจุบันเน้นให้ความสำคัญกับสภาพ ปัญหา แนวความคิดที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง อาทิเช่น การให้ความสำคัญแนวความคิดเรื่องลักษณะพฤติกรรมทางสังคม ประชาสังคม แนวคิดเรื่องการให้ ความสำคัญกับสามัญสำนึกที่ดี สนใจกับเรื่องราวของการทำประโยชน์เพื่อสังคม เรื่องราวของ ความซับซ้อนในเรื่องสิทธิ ของมนุษย์ และหลักการทางศาสนาอิสลาม แนวความคิดดังกล่าวนี้เป็น แนวความคิดที่กลุ่มผู้นำของนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าฮ์ ยุคปัจจุบันเล็งเห็นความสำคัญ และยึดเป็น แนวทางในการวางแผน เป็นเป้าหมายเพื่อพัฒนาองค์กรนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าฮ์ เพราะองค์กรนะฮ์ ฎะตุล อุลาม่าฮ์ ในปัจจุบันเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่ มีจำนวนสมาชิกมากกว่าสี่สิบล้านคน การ ดำเนินงานขององค์กรในปัจจุบันจึงมิใช่การดำเนินบทบาทด้านการศึกษา หรือด้านการศาสนาเพียง อย่างเดียวไม่ แต่ต้องดำเนินบทบาทหลายๆด้านควบคู่กันเพื่อพัฒนาองค์กรให้ตอบสนองต่อความ ต้องการของสมาชิก และประชาชนของอินโดนีเซียด้วย เนื่องจากองค์กรนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าฮ์ ใน วันนี้คือองค์กรที่เป็นตัวแทนของอิสลามอินโดนีเซียในอนาคต ทิศทางการบริหารงาน และ ลักษณะการดำเนินงานขององค์กรนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าฮ์ อาจเป็นเสมือนภาพลักษณ์ของประเทศ อินโดนีเซีย

บรรดาผู้นำรุ่นใหม่ขององค์กรนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าฮ์ นับจากอับดุลเราะห์มาน วาฮิดมา จนถึง อาซิม มุชาดีค โดยเฉพาะตัวอับดุลเราะห์มาน วาฮิด ที่ได้มุ่งมั่นต่อการรับมือกับความท้าทาย เหล่านี้ โดยการพยายามปรับเปลี่ยนองค์กรนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าฮ์ ให้เป็นขบวนการทางสังคมขนาด ใหญ่ เพื่ออินโดนีเซียจะมีความเป็นประชาธิปไตยที่รุ่งเรือง และมีความสมานฉันท์ทางศาสนา มาก ขึ้น และองค์กรนะฮ์ฎะตุล อุลาม่าฮ์ ในวันนี้ได้พยายามขยายบทบาทขององค์กรให้กว้างออกไป มิได้หยุดเพียงแค่การดำเนินบทบาทภายในของอินโดนีเซียเท่านั้น ยังพยายามแสดงบทบาทในการ เป็นองค์กรเพื่อความสมานฉันท์ทางศาสนาไปยังประเทศต่างๆด้วย เห็นได้จากการดำเนินบทบาท เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องกับมุสลิมในอาเจะห์ และการแก้ไขปัญหามุสลิมในเขตภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นกรณีการแก้ปัญหามุสลิมเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เป็นต้น

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

- ชะฮีด มุรตะฎอ มุญาฮะฮารี. ขบวนการอิสลามกับการปฏิรูปสังคม. แปลโดย บรรจง ชินกาชัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับอิสลาม, 2544.
- ไพศาล หุรพานิชย์กิจ. ตุรกีอดีตถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2546.
- ภาวศล ทรงประเสริฐ. อินโดนีเซีย: อดีตและปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- อลิชา ไชนุด ดิน. ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2523.
- อับดุลเลาะฮ์ หมู่สุข. "วะฮาบียะฮ์ เป็นลัทธิใหม่ในอิสลามจริงหรือ?" มติชน, 14 มิถุนายน 2546, 14.
- อบู อาดิล ชะรีฟ อัล ฮาดิย์. การกำเนิดสำนักคิดต่างๆในอิสลาม กรุงเทพฯ : ศูนย์วัฒนธรรมสถานเอกอัครราชทูต สาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน, 2546.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

- Abaza, Mona. Changing Images of Three Generations of Azharites in Indonesia. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1993.
- Abdullah, Taufik. "The Pesantren in Historical Perspective." in Islam and society in southeast Asia, 99-100. Edited by Abdullah Taufik. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1986.
- Aveling, Harry. ed. The Development of Indonesian Society : From the Coming of Islam to the Present Day. Australia : University of Queensland Press, 1979.
- Booth, Anne O' Malley J. W. and Anna. Weidemann, ed. Indonesian Economic History in the Dutch Colonial Era. The United State of America : Yale University Southeast Asian Studies, 1990.
- Central Board of Nahdlatul Ulama. Nahdlatul Ulama. Jakarta : Central Board of Nahdlatul Ulama, 1999.
- Clifford, Geertz. The Religion of Java. Chicago and London : The University of Chicago Press, 1959.

- Clive, Day. The Policy and Administration of the Dutch in Java. London : The Macmillan Company, 1904.
- Corted, Rosario M. Preliminary Study of Modernizing trends in Muslim Education in Indonesia and the Philippines A special Focus on the Pesantren Tradition in Java. Southeast Asian Studies Program : Research Exchange Fellowships Report No. 1, 1984.
- Cribb, B. R. Historical Atlas of Indonesia [Map]. Honolulu : University of Hawaii Press, 2000.
- Dhofier, Zamakhsyari. The Peasantren Tradition : The Role of the Kyai in the Maintenance of Traditional Islam in Java. Tempe, Arizona : Arizona State University, 1999.
- Echols, John M. and Shadily, Hassan. An Indonesian - English Dictionary. 3rd ed. The United States of America : Cornell University Press, 1989.
- Effendy, Bahtiar. Islam and the State in Indonesia. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2003.
- Turmudi, Endang MA. Nahdlatul Ulama Ideology Politics and the Formation of Khaira Ummah. Jakarta : PP. Lembaga Pendidikan Ma'arif NU, 2004.
- Federspiel, Howard M. A Dictionary of Indonesian Islam. Athens, Ohio : Ohio University Center for International Studies, 1995.
- Fuad, Muhammad. "Civil Society in Indonesia : The Potential and Limits of Muhammadiyah." Sojourn Journal of Social Issues in Southeast Asia 17, 2 (October 2000) : 134-.
- General Secretariat of International Conference of Islamic Scholars, Jakarta Declaration and Plan of Action : International Conference of Islamic Scholars. Jakarta : General Secretariat of International Conference of Islamic Scholars, 2004.
- Greg, Barton. Abdurrahman Wahid : Muslim Democrat, Indonesian President. Australia : University of New South Wales Press Ltd, 2002.
- Hooker, B. M., gen. Ed. Laws of South - East Asia. 2 Vols. Singapore : Singapore National Printers Pte. Ltd., 1986. Vol. 1, The Pre - Modern Texts, by Hooker M. B.
- Hooker, B. M. "Muhammadan Law and Islamic Law." in Islam in South - East Asia, 40-57. Edited by Hooker M. B. Netherlands : Leiden, E. J. Brill, 1983. Reid, Anthony. Southeast Asia in The Age of Commerce 1450-1680. Vol. 2, Expansion and Crisis. New Haven and London : Yale University, 1993.

- Ibrahim, Ahmad Siddique, Sharon and Hussain Yasmin compl. Reading on Islam in Southeast Asia. Singapore : Institute of Southeast Asia Studies, 1985.
- Israeli, Raphael. The Crescent in the East : Islam in Asia Major. London : Curzon Press, 1982.
- James, Peacock L. Muslim Puritans : Reformist Psychology in Southeast Asian Islam. London, England : University of California Press, Ltd., 1978.
- Koentjaraningrat. Javanese Culture. Singapore : Oxford University Press, Institute of Southeast Asia Studies, 1985.
- Nakamura, Mitsuo. Sharon Siddique, and Omar Farouk Bajunid, ed., Islam & Civil Society in Southeast Asia. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2001.
- Netton, Jan R. A Popular Dictionary of Islam. The United States of America : Curzon Press Ltd.,
- Noer, Deliar. The Modernist Muslim Movement in Indonesia 1900-1942. Kuala Lumpur, Singapore : Oxford University Press, 1973.
- Peacock, James L. Purifying the Faith : The Muhammadijah Movement in Indonesia Islam. California : The Benjamin / Cummings Publishing Company, 1978.
- Ricklefs, M. C. A History of Modern Indonesia Since c.1300. Hong Kong : The Macmillan Press Ltd., 1981.
- Shaffer, Lynda Norene. Maritime Southeast Asia to 1500. New York :The United States of America,1996.
- Shigeru, Sato. War,Nationalism, and Peasants : Java Under the Japanese Occupation, 1942-1945. Singapore : Chong Moh Offset Printing Pty Ltd,1994.
- Soemarsaid, Moertono. State and statecraft in Old Java : A Study of the Later Mataram Period, 16 th to 19 th Century.Ithaca, New York : Cornell University , 1963.
- Tarling, Nicholas. ed. The Cambridge History of Southeast Asia 2 Vols. Singapore : Kin Keong Printing Co.,1992 vol. 2, The Nineteenth and Twentieth Centurys, by Reynaldo Ileto.
- Turmudi, Endang MA. Nahdlatul Ulama Ideology Politics and the Formation of Khaira Ummah, Jakarta : PP. Lembaga Pendidikan Ma'arif NU, 2004.
- William, Roff R. "Indonesia and Malay Students in Cairo In The 1920's." Indonesia, no. 9 (April 1970) : 74.

Woodward, Mark R. ed. Toward a New Paradigm Recent Developments in Indonesian Islamic Thought. Tempe, Arizona : Arizona State University, Program for Southeast Asian Studies, 1996.

แหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

กระทรวงการต่างประเทศ. Programme for the Visit to Thailand of Mr. Ahmad Hasyim Muzadi, General Chirman of the Central Board of Nahdlatul Ulama of Indonesia as Guest of the Ministry of Foreign 27 March – 1 April 2005 [online], Accessed 23 January 2007. Available from <http://www.mfa.go.th/web/200.php?id=3468>

กระทรวงการต่างประเทศ. 293/2549 ผลการหารือระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกับประธานคณะกรรมการกลางองค์การศาสนาอิสลามของอินโดนีเซีย (NU) [online], Accessed 23 January 2007. Available from <http://www.mfa.go.th/web/463.php?id=3482&lang=th>

กองสารนิเทศ กรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด. ผู้แทนจุฬาราชมนตรีเยือนอินโดนีเซีย ไทยไม่ได้ใช้ความรุนแรงดับไฟใต้ [online], Accessed 23 January 2007. Available from <http://www.Web.schp.mi.th/~j5/heart/south21.htm>

Abdurrahman Wahid, Right Islam VS. Wrong Islam [online], Accessed 23 November 2006. Available from <http://www.gusdur.net>

Division of Religion and Philosophy St. Martin's College. Sunni Islam [Online]. Accessed 1 March 2005. Available from <http://philtar.ucsm.ac.uk/encyclopedia/islam/sunni/index.htm/>

Division of Religion and Philosophy St. Martin's College. Sunni Islam [Online]. Accessed 1 March 2005. Available from <http://philtar.ucsm.ac.uk/encyclopedia/islam/sunni/index.htm/>

Division of the American – Israeli Cooperative Enterprise. Sayyid Jamal al-Din Muhammad b. Safdar al –Afghani (1838 - 1897) [Online]. Accessed 1 June 2005. Available from <http://cisa.org/voices/a/afghani.htm>

Egypt [online]. Accessed 18 May 2005. Available from <http://philtar.UCSM.ac.UK/encyclopedia/index.html> method

Indonesia : The National Revolution, 1945 - 1950 [online]. Accessed 20 January 2004. Available from [http : // lcweb2 .loc. gov / cgi – bin / query / r?frd /cstdy : @field\(DOCID+id0030\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+id0030))

Jakarta, Wahidinstitute.org, Thaksin 's Clamor : the Influence and Dynamics of the Islamic Movement in Phatani, Southern Thai [online], Accessed 23 November 2006. Available from [file:///F:\The Wahid Institute4.htm](file:///F:/The%20Wahid%20Institute4.htm)

NU Conference – Indonesia Matters [online], Accessed 23 November 2006. Available from [http://www. Indonesiamatters. Com](http://www.Indonesiamatters.Com)

Pancasila as Certain Choice for NU [online], Accessed 23 November 2006. Available from NU Online <http://www.nu.or.id>

St. Martin's College. Overview of World Religions [online]. Accessed 5 March 2005. Available from <http://answers.com/main/ntquery?>

Wahyoe Boediwardhana, NU Chairman deplores suicide bombing attempt [online], Accessed 23 November 2006. Available from <http://www.thejakartapost.com>

Wikipedia. "Muhammad Abduh" [Online]. Accessed 1 June 2005. Available from <http://cis-ca.org/voices/a/abduh.htm>

Wikipedia. The Free Encyclopedia, Abdurrahman Wahid [Online], Accessed 1 January 2007. Available from http://en.wikipedia.org/wiki/Abdurrahman_Wahid, 2-4.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อคณะกรรมการกลางขององค์การนั้เฐาะตุส อุลามาร์ ปี ค.ศ. 1999 – 2004

ภาคผนวก ข

เครือข่ายประสานเทรนขององค์การนะฮ์ญอะคุด อุลามาอีในชวา

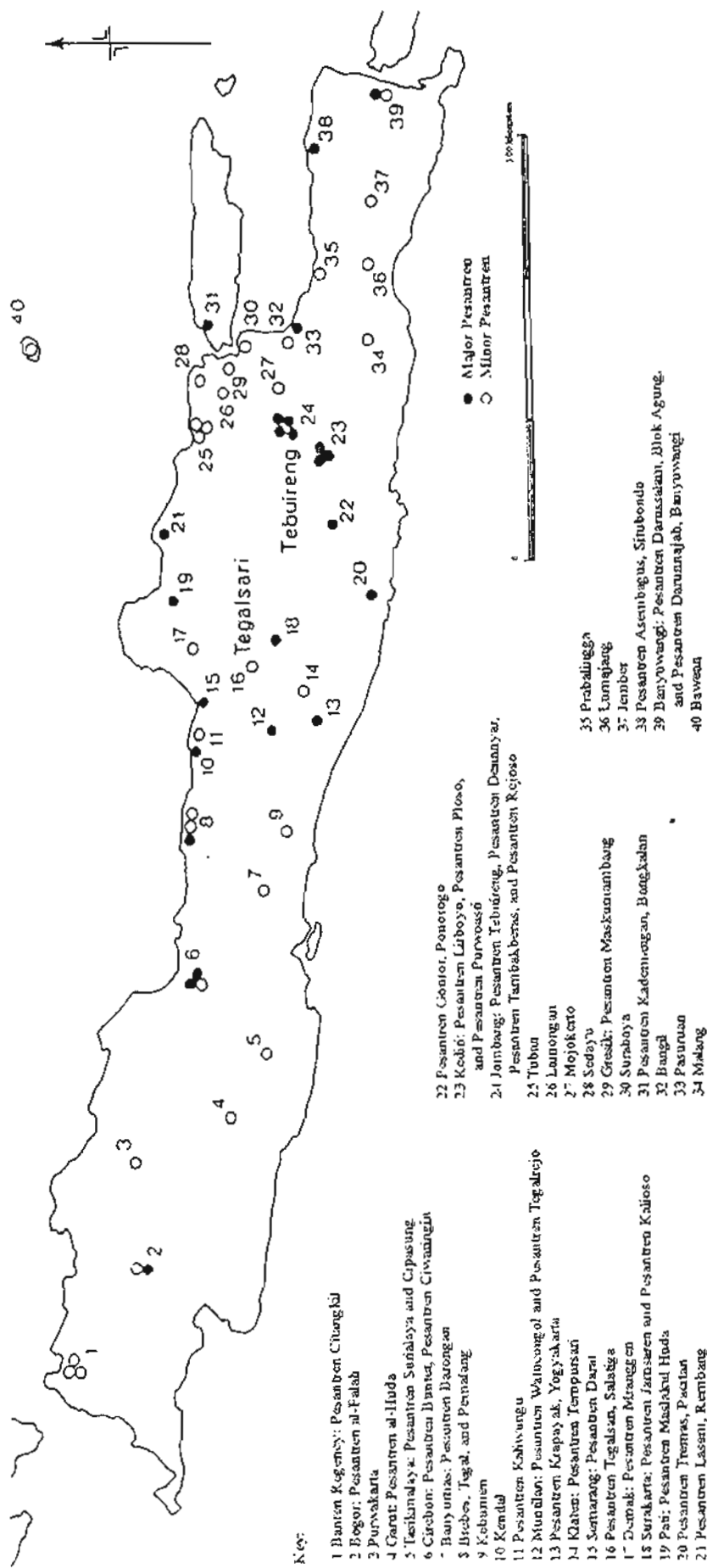

Figure 1: Zamakhsyari Dhoefier, The Peasant Tradition : The Role of the Kyai in the Maintenance of Traditional Islam in Java, (Tempa, Arizona : Arizona State University , 1999), 46-47.

รายชื่อคณะกรรมการกลางขององค์การนัฏฐาตุล อุลามาย์ ปี ค.ศ. 1999 – 2004

สภาที่ปรึกษา

- กยาอี ฮัจญี มุฮัมมัด อิลยาส รุชัต (KH. Muhammad Ilyas Ruchiat)
 กยาอี ฮัจญี อัลดุลเลาะห์ ฟากิฮ์ (KH. Abdullah Faqih)
 กยาอี ฮัจญี อับดุลเราะห์มาน วาฮิด (KH. Abdurrahman Wahid)
 กยาอี ฮัจญี อับดุลเลาะห์ อับบาส (KH. Abdullah Abbas)
 มุฮัมมัด ตูรมิซึ บัรุดดีน (TGH. Muhammad Turmudzi Badruddin)
 กยาอี ฮัจญี ฮัฎรอนี (KH. Haderani HM.)
 กยาอี ฮัจญี มุฮัมมัด ซะนุซี บะกู (KH. Muhammad Sanusi Baco)
 กยาอี ฮัจญี เชค มุคตาร์ มุดา นะซุเตียน (KH. Syech Muchtar Muda Nasution)
 กยาอี ฮัจญี อะหมัด อิดริส มาร์ซูกี (KH. Achmad Idris Marzuki)

สภาสูงสุด

ตำแหน่งประธานทั่วไป

กยาอี ฮัจญี มุฮัมมัด อะหมัด ซาฮาล มะฮฟูซ (KH. Muhammad Ahmad Sahal Mahfudh)

ตำแหน่งรองประธานทั่วไป

กยาอี ฮัจญี อินะดิง ฟักรุดดีน มาสตูรอ (KH. Endin Fakhruddin Masthuro)

ตำแหน่งประธาน

- กยาอี ฮัจญี อะหมัด มุสฏอฟา บิสรี (KH. Ahmad Mustofa Bisri)
 กยาอี ฮัจญี อับดุล มุฮิต มุซาดิ (KH. Abdul Muchit Muzadi)
 กยาอี ฮัจญี ฏอลฮะฮ์ หะซัน (KH. Drs. Moh. Tholhah Hasan)
 ศาสตราจารย์ ค็อกเตอร์ กยาอี ฮัจญี สะอิด อะกิล ซิรอก (Prof. Dr. KH. Said Aqil Siraj, MA.)
 กยาอี ฮัจญี มุฮัมมัด อีรฟาน ซิดนีย์ (KH. Muhammad Irfan Zidny, MA.)
 ศาสตราจารย์ ค็อกเตอร์ กยาอี ฮัจญี ชูติบูล อุมาน (Prof. Dr. KH. Chotibul Uman)
 กยาอี ฮัจญี มุฮัมมัด อะนีส ฟุอาด ฮาซิม (KH. Muhammad Anis Fuad Hasyim)
 ค็อกเตอร์ กยาอี ฮัจญี ฮาฟิซ อุตมาน (Drs. KH. A. Hafidz Utsman)
 กยาอี ฮัจญี มุฮัมมัด อับดุลเลาะห์ อัล-ดจูฟรี (KH. Muhammad Abdilah Al-Djufri)
 ฮัจญี นูรุดดีน ฮุสนี การราฮ์ (TGH. Nurddin Husni Karrah, MA.)

ตำแหน่งเลขานุการ

ศาสตราจารย์ ค็อกเตอร์ กยาอี ฮัจญี ซัยยิด อะกิล ฮุซัยน อัล-มุนาวัวาร์ (Prof. Dr. KH. Sayyid Aqil Husin Al-Munawwar, MA. Lc.)

ตำแหน่งรองเลขานุการ

นัศัตร์ ฟูริค มัสอูดี (Drs. H. Masdar Farid Mas'udi, MA.)

ค็อกเตอร์ กยาฮี ฮัจญี มะนารุล ฮิดายัต (Dr. KH. Manarul Hidayat)

ฮัจญี มุฮัมมัด ฟัครี ฎาฮา มะอ์รูล์ฟ (H. Muhammad Fachri Thaha Ma'ruf, Lc.)

ตำแหน่งผู้ช่วย

กยาฮี ฮัจญี สะบีบ ฮามิด บิน อัลวี อัลฮาดีส (KH. Habib Hamid bin Alwi Alatas)

กยาฮี ฮัจญี สะบีบ ญุญฟี บิน ยะฮ์ยา (KH. Habib Luthfy bin Yahya)

ค็อกเตอร์ กยาฮี ฮัจญี สะบีบ อับดุล กอดิร อัลฮับซี (Dr. KH. Habib Abdul Kadir Al-Habsy)

ศาสตราจารย์ ค็อกเตอร์ กยาฮี ฮัจญี อับดุล มออีซ คอบรี (Prof. Dr. KH. Abdul Moeiz Kabry)

ค็อกเตอร์ ฮัจญี มานซุร นาซุเตียน (Dr. H. Mansur Nasution, MA.)

กยาฮี ฮัจญี สะบีบ อับดุลลอฮ์ อัซซีกาฟ (KH. Habib Abdullah Assegaf, MA.)

กยาฮี ฮัจญี อับ. เราะฮ์มาน ชุคตุรี (KH. Abd. Rahman Chudluri)

กยาฮี ฮัจญี อะหมัด วาร์ซุน มุเนาวิร์ (KH. Ahman Warsun Munawwir, SH.)

กยาฮี ฮัจญี ม. ญุกิร อุณัส (KH. M. Syukir Unas)

กยาฮี ฮัจญี อับ. ฟัตตห์ เมาะซาลี (Drs. KH. Abd. Fattah Ghozali, SH.)

กยาฮี ฮัจญี อารีฟีน กาน (KH. Arifin Khan)

กยาฮี ฮัจญี อิบิน อุบัยดิลลาฮ์ ซาธารี (KH. Ibnu Ubaidilah Syathari)

กยาฮี ฮัจญี อับ. วาริษ อิลยาส (Drs. KH. Abd. Warist Ilyas)

กยาฮี ฮัจญี ฮัสบูลลอฮ์ บาดาวี (Drs. KH. Chasbullah Badawi)

กยาฮี ฮัจญี อุบัยดิลลาห์ อีซา (KH. Ubaidillah Isa)

กยาฮี ฮัจญี คิมญาดิ รอฮิส (KH. Dimyati Rais)

กยาฮี ฮัจญี ญุญฟี ฮะกิม (KH. Luthfy Hakim)

ศาสตราจารย์ ค็อกเตอร์ ฮัจญี คุซัยมะฮ์ ตาหิดู ญังกู (Prof. Dr. Hj. Chuzaimah Tahido Yanggo, MA.)

ฮัจญี มุรซิดะฮ์ ฏอฮิร (Drs. Hj. Mursyidah Tohir, MA.)

กยาฮี ฮัจญี ซิดดีค ฟาซซี (KH. Siddik Fauzi)

กยาฮี ฮัจญี ซักกิ อุบัยด (KH. Zakky Ubaid)

ศาสตราจารย์ ค็อกเตอร์ กยาฮี ฮัจญี ญุมนี ฏอฮิร (Prof. Dr. KH. Yumni Thohir)

สภามบริหาร

ตำแหน่งประธานทั่วไป

กยออี อัจญี อัจมัด ฮาซิม มุซาดี (Drs. KH. Achmad Hasyim Muzadi)

ตำแหน่งรองประธานทั่วไป

อัจญี เคมาส มะดะนี อิดริส (Ir. H. Kemas Madani Idrus)

อัจญี ม. รอซี มุนีร์ (H. M. Rozy Munir, SE., MSc.)

อัจญี มุสฏอฟา ซุฮัด มุฆนี (Ir. H. Musthafa Zuhad Mughni)

ศาสตราจารย์ ค็อกเคอร์ ซีเซบ ซารีฟูดดีน (Prof. Drs. Cecep Syarifuddin, M. Ed.)

อัจญี มุฮัมมัด ฟัจรุล ฟะลัก (H. Muhammad Fajrul Falaakh, SH., MA., MSc.)

อัจญี อะหมัด บัดจา (Drs. H. Ahmad Bagdja)

อัจญี เสะลาฮุดดีน วาฮิด (Ir. H. Solahuddin Wahid)

ศาสตราจารย์ ค็อกเคอร์ อัจญี อะหมัด ริวออี ซูรีมาร์ (Prof. Dr. H. Achmad Rivai Syregar)

ค็อกเคอร์ อัจญี อันดี จูมะรุ ดุลัง (Dr. H. Andi Jamaro Dulung, MSi.)

อัจญี อับบาส มู'อิน (Drs. H. Abbas Mu'in, MA.)

เลขานุการทั่วไป

อัจญี มุฮยุดดีน อะรูบัสมาน (H. Muhyiddin Arubusman)

รองเลขานุการทั่วไป

อัจญี อับดุล อะซีซ (Drs. H. Abdul Aziz, MA.)

อัจญี มัสดูกี บัยดลาวี (H. Masduki Baidlawi)

อัจญี ฮิลมี มุฮัมมะดิยะฮ์ (Drs. H. Hilmy Muhammadiyah)

อัจญี เตะฟีก อาร์. อับดุลลอฮ์ (Drs. H. Taufiq R. Abdullah)

อัจญี ซัยฟุล บะฮรี อันศอรี (Drs. H. Syaiful Bahri Anshori)

เหรียญก

อัจญี อับดุลลอฮ์ มัคอรุส (H. Abdullah Machrus)

รองเหรียญก

อัจญี รูนีน ฮิดะยาต (Drs. H. Ronin Hidayat)

อัจญี เฟาซีย มูร์ (H. Fauzianmooor)

อัจญี เอ็ม. มัสนูห์ (H. M. Masnuh, MA.)